

בעזרת השם יתברך

קונטרס

מאמרי חיזוק

ובו מאמרים בעניני
התחזקות בנסיונות, מעם הנסיונות,
תועלת הנסיונות, סגולות לעמוד בנסיונות,
השבר העצום שזוכה האדם המנצח ליצרו ומכבד לבוראו

מלוקמים מספר

הזהר הקדוש

עם ביאור הנפלא

מתוך מדבש

המפרש כל מלה ומלה בדרך קל וקצר

מאת הגאון הקדוש המקובל

רבי דניאל פריש זצוקלה"ה

ת.ר. 5315 ירושלים

ברכה מיוחדת

לנדבנים הדגולים המפורסמים בצדקת פזרונם
להגדיל תורה ולהאדירה זוכה ומזכה הרבים
בהפצת תורת הרשב"י

הר"ר זאב פינחס נוסענצווייג שליט"א

הר"ר אליהו כהן שליט"א

הר"ר הערשל וועבער שליט"א

הר"ר טוביה ראובן שראן שליט"א

הר"ר שמואל יוסף ריעדער שליט"א

הר"ר ישי שלמה בן אסתר חסיה שליט"א

הר"ר אליעזר ריעדער שליט"א

הר"ר אליעזר פרוכטר שליט"א

בעילום שם

זכות התנא האלקי רשב"י זי"ע והרב המחבר זי"ע
ימליצו טוב בעדם שיתברכו בכל מילי דמיטב
וירוה נחת דקדושה מכל יוצ"ח ותהיה פרנסתם
מצויה בשפע וברוח ובניקל מתוך בריאות ואריכות
ימים ושנים טובים ברכה והצלחה אמן

ברכות לראש משביר

לידידנו הנגיד המפואר ראש וראשון לכל דבר שבקדושה
זוכה ומזכה את הרבים בהפצת הרשב"י

הרב החסיד המפואר

זאב פינחס נוסענצווייג שליט"א

אב"י בעיר ברוקלין

אשר נדבה רוחו אותו להדפיס קונטרס זה

לע"נ כבוד אביו איש היקר והנעים

הרה"ח ר' **אהרן בן הר"ר משה זצ"ל**
נלב"ע א' שבט

ולע"נ אמו הרבנית הצדקנית

מרת **ביילא** בת הר"ר **לוי יצחק ע"ה**
נלב"ע כג כסליו

יה"ד שבזכות התנא האלקי רשב"י זי"ע תעמוד לו שיזכה
לשפע ברכה ופרנסה מרובה ובריווה, מתוך הרחבת הדעת
ויזכה לראות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו, ויזכה לשתי
שלחנות - תורה וגדולה במקום אחד, עושר ואושר ילוּם כל

ימי חייהם אכ"ר

דברים בשער

אחרית הימים

קונטרס נפלא זה רואה אור, סמוך ונראה ליום המאיר, בו נתעלה במעלות קדושים וטהורים, מורינו ורבינו הגאון הצדיק המקובל רבי דניאל פריש זצוקלל"ה, ונתבקש בישיבה של מעלה.

מספר שנים חלפו מאז פטירתו, ואותו עדן גן אלוקים שנטע בעולם הזה בקרב קרוצי גושי עפר, שילח את יונקותיו, ותגבה קומתו מכל עצי השדה, ותרבינה סרעפותיו ותארכנה פארותיו. האור הטמיר והנפלא שנגה בפתע פתאום על העם ההולכים בחושך הגלות, כבש והסעיר את הלבבות והיה לנחל שוטף.

חזון אחרית הימים החל לקרום אור וגידים, כשעניינים טמירים מסודות תיקון הנפשות ושלימות הרוחות, כבר נשמעים בין החיים.

"מרכז מתוק מדבש", שהעמיס על שכמו את עולה של המלאכה שהחלה אך לא הסתיימה, מפיץ בעוז את תורתו הקדושה של רשב"י אשר בזכותה יצאו ישראל מן הגלות ברחמים, וממלא את הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. תודות לפעילות המכון החובקת עולם ומלואו, לא נמצא כמעט יהודי שלא נתוודע עדיין לאור הזוהר, ואשר בנפשו לא אחזו גיצים מן האש הגדולה.

מעמד "תורתו מגן לנו" – הוועידה הגדולה של לומדי הזוהר

לרגל יום ההילולא, עתיד להתקיים השנה מעמד נשגב לכבודם של לומדי הזוהר, בראשות גדולי תורת הנגלה והנסתר ומאורי עולם החסידות, שיבואו להאציל מהודם על עם מבקשי ה' האחוזים באילנו הגדול של רשב"י, ולשאת בפניהם מדברותם.

במהלך וועידה זו, תובא לידי ביטוי מהפכת הזוהר האדירה המתחוללת בימים אלו, והנפש תוכל להתפעם ממראה פסיפס לומדי הזוהר די בכל אתר ואתר על גווניו המשובבים והנאדרים.

דבריהם הקדושים של צדיקי הדור אשר מפיהם אנו חיים, יהיו להם למשתתפי הוועידה למשיב נפש, ולאורם ימשיכו לפלס מעגלותיהם בנתיבות הזוהר הקדוש, ושביליו במים רבים.

מהפכת הזוהר הקדושה, מחישה ומקרבת את הגאולה השלימה, ומחשלת את התקווה, כי בעגלא דידן נזכה ונחיה ונראה בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, והיה לעת ערב יהיה אור.

הקדמה

בקונטרס זה ליקטנו מאמרים נכבדים מן הזוהר הקדוש עם ביאור "מתוק מדבש" בעניני התחזקות בעבודת ה'. היינו בביאור ענין הנסיונות המוכרחים לבוא על האדם, בטעמים ובתועלתם, בסגולות שיאחזו האדם במ ויעמוד בהם, ובשכרו הרב של הכופה את יצרו והעומד בנסיונות ומכבד לבוראו.

הנה המתבונן בתוכן קונטרס זה, יפלא בראותו כי ענינים אלו גבהה מעלתם למעלה ראש, וטמירין המה בחביון עוז, וכיצד כל פעוליו של הבורא יתברך מחושיבים, ואין רע יורד מלמעלה כלל, אלא הכל בהשגחה, וגם החושך והנסיון הוא אור גדול לתועלת, אל המאמין.

קונטרס זה הינו שוה לכל נפש, כי הנסיון הווה אצל כל יהודי באשר הוא, הן אצל תלמידי חכמים דפקיע שמייהו והן אצל בעלי בתים יהודים קדושים, והוא סולם מוכרח אל העלייה. וכבר הודיעונו חז"ל (ברכות לב ע"ב) כי ארבעה דברים צריכים חיזוק והם: תורה, מעשים טובים, תפלה, ודרך ארץ, הנה אלו יסודות שבכללם תמצא כל עבודת האדם בעולמו.

ובעיקר בידעינו כי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, והעולם הזה הינו "נהה התלאות" כלשון הזהב של רבינו הרמ"ק המועתקים בפנים הקונטרס, ובדורות האחרונים הנסיונות גוברים למאד, הילכך דבר בעתו מה טוב, ואשרי למעיין בקונטרס זה וימצא בו חיזוק.

הנה רוב המאמרים שליטנו מתבארים גם על דרך הנגלה, ועל כן הדפסנו אותם בביאורינו באותיות מרובעות, וחלקי המאמרים שמתבארים על דרך הנסתה הדפסנו אותם על פי רוב באותיות רש"י רגילות, או בשילוב מאמרי הנגלה עם ציון אותיות רש"י קטנות מוקפות.

כאמור קונטרס זה נערך מתוך ביאור הענק לזוהר "מתוק מדבש" הנדפס בכ"ב כרכים מהודרים ומפוארים ומנוקדים, וזכה דורינו האחרון למתנת שמים בחיבור זה, שהוגים בו רבים בכל רחבי תבל יומם וליל, וערבים ונעימים עליהם הביאורים למכביר, וכבר מתקיימים בס"ד שיעורים רבים שהוגים בו בקביעות, ואכן זו היא בשורה טובה לקראת יום הגאולה הקרוב וכפי שאמר רשב"י הקדוש כי בדור האחרון רבים יעסקו בספר הזוהר דגן.

קונטרס נכבד זה יוצא לאור לרגל יום ההילולה השלישי של המחבר בעל מתוק מדבש, שכל חייו הקדיש לזיכוי הרבים, ולחזק את הרבים לעמוד בנסיונות. יהי רצון שזכותו תגן בעד כל הלומדים להמשיך בדרכו ולשאוב טל חיים מלימוד הזוהר הקדוש שבסגולתו עתידיים אנו להתחזק בנסיונות ולזכות לגאולה הקרובה כמבואר כאן במאמר האחרון. עדי תמלא הארץ דעה כמים לים מכסים, בביאת משיח צדקנו בקרוב וברחמים, אמן.

מפתח הענינים

א. "מאמר תועלת הנסיונות והיסורים לצדיקים ולרשעים" ומבואר בו כי מעשיו של הקב"ה הם מתוקנים וישרים, והקב"ה מאריך אפו לצדיקים, ויותר מאריך אפו לרשעים שמצפה שיחזרו בתשובה או שיולידו בן צדיק. אכן מדקדק הקב"ה עם הצדיקים לנסותם כדי להרים דגלם ולפרסם שבחם הטוב, או להכניע גופם ולהאיר נשמתם. אבל השכינה מייסרת לרשעים כדי לעוררם בתשובה.

ב. "מאמר היסורים באים לעורר לתקן החטא" ומבואר בו כי כשחוטא האדם ומתעלם מחטאו, אזי נשמתו מעידה לפני הקב"ה על הגוף שחטא, כדי שלא יהיה נשקע בחטאים, והקב"ה מצוה לשכינה לעוררו לשוב ולתקן, והשכינה מעוררת לאדם על ידי שמביאה עליו יסורים. ומבואר עוד כי מי שקם בחצות לילה לעסוק בתורה, אזי התורה מעוררת אותו בדרך לימודו, ברחמים וברכות, לשוב ולתקן.

ג. "מאמר העומד בנסיון מעלתו ושכרו גדול מאד" ומבואר בו כי אין מעלה גדולה יותר מהשולט על תאותו, והעומד בנסיון מלכות שמים שורה עליו. ומבאר עוד כי הגם שהכל גלוי לפני הקב"ה, הנה עם כל זאת ברא ליצר הרע שינסה לאדם, כדי להוכיח לכל את צדקתו, ולהרבות את שכרו.

ד. "מאמר העומד בנסיון הברית זוכה למלכות" ומבואר בו כי העומד בנסיון שמירת ברית קודש, מקיים את העולם, ונעשה שותף לקב"ה, וצלם אלהים מאיר בו, וזוכה למלכות. ברם הפוגם נדבק בקליפה הנרמזת במלת קש. ומבואר עוד כי יוסף הצדיק זכה למלכות, ומשה רבנו זכה למלוך על ישראל, וכן ישראל נקראו בני מלכים, לפי שכולם עמדו בנסיונות ושמרו בריתם.

ה. "מאמר העומד בנסיון מכניע למקטרגים" ומבואר בו כי העומד בנסיון ואינו בועט ביסורים, ומקבלם באהבה, בזה הוא מכניע את כל כוחות המקטרגים, ומבטל את הדינים מהעולם ומשליכם על ראש השטן, והשטן מתחרט על שניסה לאדם שניצחו, ועלה לגדולה על ידו. ומסיק כי כל נסיון הוא לתועלת האדם ותקונו.

ו. "מאמר העומד בנסיון משמח לקב"ה" ומבואר בו כי אהבת ה' בכל לבב היא על ידי ב' כוחות שבלב, שהם יצר הטוב ויצר הרע, ועל ידי שאדם כופה ליצרו ועומד בנסיון בזה עובד לקב"ה על ידי יצר הרע. ומבאר עוד כי היצר הרע נברא לכבוד הקב"ה, והוא בהשתדלותו לפתות לאדם עושה את רצון קונו, וכשאדם מתגבר עליו הנה מכבד הוא לקב"ה, ועל ידו זוכה לשכרו הטוב בגן עדנו. ומביא על כך משל נאה. ומסיק כי הנמשך אחר יצרו הנה הוא נותן כח ותוקף למקטרג, אבל המכניע ליצרו הנה הוא מתגבר ומתחזק, ומשמח לבוראו.

ז. "מאמר כל אדם העומד בנסיון מכבד לקב"ה" ומבואר בו כי השכינה מתחזקת ונתקנת על ידי כל אדם העומד בנסיון, כי הצדיק שמזדמן לידו מעשה ממעשה הרשעים ואינו חוטא, הנה הוא נקרא גבור כח המכבד לבוראו. וגם רשע שכובש את תאותו ואפילו בדבר אחד, הנה הוא מכבד לקב"ה, ונותן כבוד גדול לקדושה.

מפתח הענינים

ח. "מאמר הקב"ה מסייע לאדם לעמוד בנסינות" ומבואר בו כי המשתדל ונלחם עם יצר הרע, הנה הקב"ה עוזר לו ומצילו. ומבאר עוד כי אין יצר הרע מתגבר אלא על המתדבק בקב"ה. אכן סבל הנסיונות והיסורים של הצדיקים הוא לתועלתם ולזכותם. וממשיך ומבאר את נסיונות ויסורי יעקב שלא נח ולא שקט בחייו מרוב צער, ועם כל זאת דבק ביוצרו, וזכה בזאת לטובה גדולה.

ט. "מאמר טעם ליסורי הצדיקים ולשלות הרשעים" ומבואר בו כי הקב"ה מאריך אפו עם הרשעים ואינו פועל בהם דין כראוי, לפי שביסורי הצדיקים נתקנת מדת הדין הקדושה, אבל ביסורי הרשעים מתעורר דין הטומאה מצד הסטרא אחרא. ומוסיף ומבאר כי שלות הרשעים בעולם הזה היא לפי שעה ולצורך עקירתם מהקדושה, אבל טובת הצדיקים היא תמידית ונצחית לעולם הבא. ומבאר עוד כי עולם הזה והנאותיו הם חלק הסטרא אחרא ובו דבקים הרשעים, אבל העולם הבא הוא חלק הקדושה ואליו זוכים הצדיקים.

י. "מאמר טעם לסלוק הצדיקים ואריכות ימי הרשעים" ומבואר בו כי סלוק הצדיקים מהעולם קודם זמנם הוא לסבת רבוי חובות הרשעים שבדור, שאז הצדיקים מסתלקים כדי למתק את הדין ולכפר על הדור, וכן לסבת יודע תעלומות שגלוי לפניו כי אלו הצדיקים אם יאריכו ימים ימשכו אחר רשעי הדור ויחמיצו טעמם. ומבאר כי אריכות ימי הרשעים הוא לסבת יודע תעלומות שגלוי לפניו שעתידים הם לחזור בתשובה, או שיצא מהם בנים צדיקים. באופן שהכל בחשבון אמת הגלוי לפניו יתברך.

יא. "מאמר נסיון לימוד התורה בדור האחרון" ומבואר בו כי בדור האחרון יתנסו ישראל בנסיונות רבים, ובפרט העוסקים בתורה שימצאו בדוחק גדול. אכן מי שיתגבר ויעסוק בתורה הנה זה יזכה לתקן. ומבאר עוד כי העוסקים בתורה שבכתב ושבועל פה, והם תשב"ר ותלמידי חכמים, וכן המחזיקים ביד לומדי התורה, ככולם תאיר נשמת משה לסייעם להתגבר על הדוחק בעניות גשמית, ובעוני הדעת מחמת קושיות וכבדות, ויזכו כולם להתקן כראוי.

יב. "מאמר נסיונות הגלות האחרון ותועלתם" ומבואר בו כי הגלות האחרונה ונסיונותיה הרבים היא כדי לכפר ולטהר ולצרף את ישראל קדושים, עד שבעת הגאולה ימצאו טהורים. ומבאר כי הברור והמבחן יהיה על ידי כובד עול הגלות והצרות, ורק העומדים בנסיונות יזכו אז לגאולה.

יג. "מאמר סגולה לעמוד בכל הנסיונות" ומבואר בו כי הנזהר מלטמא עצמו במאכלות אסורות ובכללם בשר בחלב, זוכה להנצל ולעמוד בכל הנסיונות. ומוכיח זאת מדניאל שניצל מגוב האריות, ומחנניה מישאל ועזריה שניצלו מכבשן האש, ולא כפרו בקב"ה, והכל לפי שלא נהנו ממאכל אסור שהכין לפניהם נבוכדנצר הרשע. ומוסיף ומבאר כי הנזהר ממאכלות אסורות שורה ומתקיים בו צלם אלהי"ם, וכל החיות ואומות העולם מתייראים ממנו ואינם יכולים להזיקו.

יד. "מאמר הלומד בספר הזהר סגולתו להנצל מהחיצונים" ומבואר בו כי חבור ספר הזהר הוא כתבת נח, כי התלמידי חכמים הראויים העוסקים בפנימיותו, ימצאו בו בגלות מחסה מהחיצונים. ומבאר כי בדור האחרון כשיתגלה ספר הזהר איז רבים יתאספו לעסוק בו, ועל ידו ישכילו לעבוד ולדעת את ה', ויהיה להם הלימוד לסגולה ולמחסה מפני כוחות החיצונים.

תועלת הנסיונות והיסורים לצדיקים ולרשעים

(א) וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכָּד הֶרְעַב הָרֹאשׁוֹן וַגּוֹ' (בראשית כו א), רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר (תהלים יא ה) יְהו"ה צַדִּיק יִבְחֶן וְרָשָׁע וְאוֹהֵב חָמָס שְׁנָאָה נִפְשׁוֹ, כִּמְהָ עוֹבְדוֹי דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִתְתַקֵּן, וְכָל מַה דְּאִיהוּ עֶבֶד כִּלְאָ עַל דִּינָא וְקָשׁוּט, כִּמְהָ דְכָתִיב (דברים לב ד) הַצּוֹר תָּמִים פְּעָלוֹ כִּי כָל דְרָכָיו מְשֻׁפָּט, א"ל אֲמוֹנָה וְאִין עוֹל צַדִּיק וַיִּשָּׁר הוּא, תָּא חֲזִי לָא דִן קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאָדָם קְדַמָּאָה עַד דְּפָקִיד לִיה לְתוֹעֲלִתִיהּ, דְּלֹא יִסְטִי לְבִיה וְרַעוּתִיהּ לְאַרְחָ אַחְרָא בְּגִין דְּלֹא יִסְתָּאב, וְאִיהוּ לָא אֶסְתַּמַּר וְעֵבֶר עַל פְּקוּדֵי דְמֵאֲרִיהּ, וְלִבְתָּר פִּן דִּן לִיה דִּינָא וְעַם כֹּל דָּא לָא דִן

מתוק מדבש

"מאמר תועלת הנסיונות והיסורים לצדיקים ולרשעים" ומבואר בו כי מעשיו של הקב"ה הם מתוקנים וישרים, והקב"ה מאריך אפו לצדיקים, ויותר מאריך אפו לרשעים שמצפה שיחזרו בתשובה או שיולידו בן צדיק. אכן מדקדק הקב"ה עם הצדיקים לנסותם כדי להרים דגלם ולפרסם שבחם הטוב, או להכניע גופם ולהאיר נשמתם. אבל השכינה מייסרת לרשעים כדי לעוררם בתשובה.

(מקור המאמר צהר פרשת מולדות דף קלט ע"ג - קמ ע"ג, ונציאור מסוק מדגש כרך ג עמ' קסט-קעג)

וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכָּד הֶרְעַב הָרֹאשׁוֹן וַגּוֹ', רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר לִפְרֵשׁ מַה שֶּׁכָּתוּב יְהו"ה צַדִּיק יִבְחֶן, וְרָשָׁע וְאוֹהֵב חָמָס שְׁנָאָה נִפְשׁוֹ וְהַקְדִּים וְאָמַר כִּמְהָ עוֹבְדוֹי דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִתְתַקֵּן עַד כְּמַה מַעֲשֵׂיו שֶׁל הַקְּב"ה מִתּוֹקֵנִים וְיִשְׂרִים, וְכָל מַה דְּאִיהוּ עֶבֶד כִּלְאָ עַל דִּינָא וְקָשׁוּט וְכָל מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה הַכֹּל הוּא בְּדִין מִנְדַּל הַמַּלְכוּת וּבְאִמַת מִנְדַּל הַתַּפְּאֶרֶת, כִּמְהָ דְכָתִיב הַצּוֹר תָּמִים פְּעָלוֹ מִנְדַּל הַמַּלְכוּת, כִּי כָל דְרָכָיו מְשֻׁפָּט מִנְדַּל הַתַּפְּאֶרֶת, א"ל אֲמוֹנָה לְשֵׁלֶם לְצַדִּיקִים צְדָקָתָם לְעוֹלָם הַבָּא, וְאִין עוֹל אִף לְרַשְׁעִים מְשֵׁלֶם שְׂכָר צְדָקָתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, צַדִּיק וַיִּשָּׁר הוּא הַכֹּל מִצְדִּיקִים עֲלֵיהֶם אֵת דִּינוֹ (רש"י). תָּא חֲזִי לָא דִן קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאָדָם קְדַמָּאָה עַד דְּפָקִיד לִיה לְתוֹעֲלִתִיהּ בַּא וְרָאָה שְׁלֹא דִן הַקְּב"ה אֵת אָדָם הַרְאִשׁוֹן עַד שְׂצוּה אֹתוֹ עַל עֵץ הַדַּעַת לְתוֹעֲלָתוֹ וּלְטוֹבָתוֹ, דְּלֹא יִסְטִי לְבִיה וְרַעוּתִיהּ לְאַרְחָ אַחְרָא בְּגִין דְּלֹא יִסְתָּאב שְׁלֹא יִטָּה לְכַבּוֹ וְרֻצּוֹנוֹ לְדֶרֶךְ אַחֲרָת שְׁלֹא יִהִי נִטְמָא מִהַסְטְרָא אַחְרָא, וְאִיהוּ לָא אֶסְתַּמַּר וְעֵבֶר עַל פְּקוּדֵי דְמֵאֲרִיהּ וְהוּא לֹא שָׁמַר עֲצָמוֹ וְעֵבֶר עַל מִצּוֹת קוֹנּוֹ, וְלִבְתָּר פִּן דִּן לִיה דִּינָא וְאַחַר כֵּן דִּן אֹתוֹ הַקְּב"ה בְּדִין הַרְאוּי לוֹ, וְעַם כֹּל דָּא לָא דִן לִיה פְּדָקָא

לִיה פְּדָקָא חֲזִי לִיה, וְאוֹרִיךְ עֲמִיה רוּגְזִיה, וְאַתְקִיִּים יוֹמָא חַד דְּאִיהוּ
אֶלְף שְׁנִין, בַּר אֵינוֹן שְׁבַעִים שָׁנִים דְּמָסַר לִיה לְדוּד מְלָכָא, דְּלֹא הָוָה
לִיה מְגַרְמִיָּה כְּלוּם.

כְּגוֹוְנָא דָּא לָא דָּן לִיה לְבַר נֶשׁ פְּעוּבְדוּי בִּישִׁין דְּאִיהוּ עֶבֶיד תְּדִיר,
דְּאִי הָכִי לָא יְכִיל עֲלָמָא לְאַתְקִימָא, אֶלְא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אָרִיךְ רוּגְזִיה עִם צַדִּיקָא, וְעִם רְשִׁיעִיא יִתִּיר מְצַדִּיקָא, עִם רְשִׁיעִיא
בְּגִין דִּיתוּבוּן בְּתִיּוּבְתָא שְׁלִימְתָא, דִּיתְקִימוּן בְּהַאי עֲלָמָא וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי,
כְּמָה דְכְּתִיב (יחזקאל לג יא) חִי אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי וְגו' אִם אֶחָפֵץ וְגו' כִּי
אִם בְּשׁוּב רְשָׁע מִדְּרָכּוֹ וְחָהָה, וְחָהָה בְּעֲלָמָא דִּין וְחָהָה בְּעֲלָמָא דְאַתִּי,
וְעַל דָּא אוֹרִיךְ רוּגְזִיה לוֹן תְּדִיר, אוּ בְּגִין דִּיפּוּק מְנַהוֹן גְּזַעָא טְבָא
בְּעֲלָמָא, כְּמָה דְאַפִּיק אַבְרָהָם מִתְּרַח, דְּאִיהוּ גְזַעָא טְבָא וְשִׁרְשָׁא וְחוּלְקָא
טְבָא לְעֲלָמָא, אֲבָל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם צַדִּיקָא תְּדִיר בְּכָל

מֵתוּק מִדְּבַשׁ

חֲזִי לִיה עִם כֹּל זֹאת לֹא דָּן אוֹתוֹ הַקב"ה כְּרָאוּי לוֹ כְּפִי עוֹנוֹ, וְאוֹרִיךְ עֲמִיה רוּגְזִיה
וְהַאֲרִיךְ לוֹ אִפּוּ, וְאַתְקִיִּים יוֹמָא חַד דְּאִיהוּ אֶלְף שְׁנִין וְנִשְׁאָר בְּחַיִּים יוֹם אֶחָד שֶׁל
הַקב"ה שֶׁהוּא אֶלְף שָׁנִים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב כִּי אֶלְף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כִּיּוֹם אֲתִמּוּל כִּי יַעֲבוּר, בַּר
אֵינוֹן שְׁבַעִים שָׁנִים דְּמָסַר לִיה לְדוּד מְלָכָא מִלְּבַד אוֹתָם הַשְּׁבַעִים שָׁנִים שֶׁמָסַר לְדוּד
הַמֶּלֶךְ, דְּלֹא הָוָה לִיה מְגַרְמִיָּה כְּלוּם שֶׁמַּעֲצָמוּ לֹא הִיה לוֹ חַיִּים כֻּלָּל. (מִפְרָשִׁים)

כְּגוֹוְנָא דָּא לָא דָּן לִיה לְבַר נֶשׁ פְּעוּבְדוּי בִּישִׁין דְּאִיהוּ עֶבֶיד תְּדִיר כְּעִין זֶה אֵין
הַקב"ה דָּן אֶת הָאָדָם כְּפִי מַעֲשָׂיו הָרַעִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה תְּמִיד, דְּאִי הָכִי לָא יְכִיל
עֲלָמָא לְאַתְקִימָא שְׁאֵם כֵּן לֹא הִיה הָעוֹלָם יְכוּל לְהַתְקִיִּים, אֶלְא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָרִיךְ
רוּגְזִיה עִם צַדִּיקָא, וְעִם רְשִׁיעִיא יִתִּיר מְצַדִּיקָא אִלָּא הַקב"ה מֵאֲרִיךְ אִפּוּ עִם הַצַּדִּיקִים
שְׁאִינוּ דָּן אוֹתָם מִיָּד, וְעִם הָרַשָּׁעִים מֵאֲרִיךְ אִפּוּ עוֹד יוֹתֵר מְצַדִּיקִים, וּמִפְרָשׁ עִם רְשִׁיעִיא
בְּגִין דִּיתוּבוּן בְּתִיּוּבְתָא שְׁלִימְתָא לְכֵן מֵאֲרִיךְ אִפּוּ עִם הָרַשָּׁעִים כְּדִי שִׁיחֲזוּרוּ בְּתִשׁוּבָה
שְׁלִימָה, דִּיתְקִימוּן בְּהַאי עֲלָמָא וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי וִיתְקִימוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא,
כְּמָה דְכְּתִיב, חִי אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי וְגו' אִם אֶחָפֵץ בְּמוֹת הָרַשָּׁע כִּי אִם בְּשׁוּב רְשָׁע
מִדְּרָכּוֹ וְחָהָה רְצָה לוֹמַר וְחָהָה בְּעֲלָמָא דִּין וְחָהָה בְּעֲלָמָא דְאַתִּי שִׁיחִיה בְּעוֹלָם הַזֶּה
וִיחִיה בְּעוֹלָם הַבָּא, וְעַל דָּא אוֹרִיךְ רוּגְזִיה לוֹן תְּדִיר וְעַל כֵּן הַקב"ה מֵאֲרִיךְ אִפּוּ עִם
הָרַשָּׁעִים תְּמִיד. אוּ בְּגִין דִּיפּוּק מְנַהוֹן גְּזַעָא טְבָא בְּעֲלָמָא אוּ בְּשִׁבִיל שִׁיעָא מֵהֶם גְּזַע
טוֹב בְּעוֹלָם פִּירוּשׁ בְּנִים צַדִּיקִים, כְּמָה דְאַפִּיק אַבְרָהָם מִתְּרַח כְּמוֹ שֶׁהוּצִיא הַקב"ה אֶת
אַבְרָהָם מִתְּרַח, דְּאִיהוּ גְזַעָא טְבָא וְשִׁרְשָׁא וְחוּלְקָא טְבָא לְעֲלָמָא שֶׁהוּא גְזַע טוֹב וְשׁוֹרֵשׁ
וְחֶלֶק טוֹב בְּעוֹלָם. אֲבָל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם צַדִּיקָא תְּדִיר בְּכָל עוֹבְדֵינ

עֹבְדֵי דְאִינוּן עֲבָדִין, בְּגִין דְיָדַע דְלֹא יִסְטוּן לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא, וּבְגִין
כֶּף אֲבָחִין לֹון, לָאוּ בְּגִינִיהָ דְהָא אִיהוּ יָדַע יִצְרָא וְתוֹקְפָא דְמְהִימְנוּתָא
דְלָהוֹן, אֲלֵא בְּגִין לְאַרְמָא רִישִׁיהוֹן בְּגִינִיהוּ.

כְּגֹוֹנָא דָא עֲבַד לִיהָ לְאַבְרָהָם, דְכְתִיב (בראשית כב א) וְהֵאלֹהִים נִסָּה
אֶת אַבְרָהָם, מֵאֵי נִסָּה, הֲרַמַּת נִס, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ישעיה סב י)
הֲרִימוּ נִס, (ירמיה ד ו) שְׂאוּ נִס, אָרִים דְגִלְא דִילִיָּה בְּכָל עֲלָמָא, וְאָף עַל
גַּב דְהָא אֲתַמַּר, בְּגִין דָּא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אָרִים דְגִלְא דְאַבְרָהָם
בְּעִינֵיהוֹן דְכָלָא, הֲדָא הוּא דְכְתִיב, נִסָּה אֶת אַבְרָהָם, אוּף הֵכִי קִדְשָׁא
בְרִיךְ הוּא בְּגִין לְאַרְמָא דְגִלְא דְצַדִּיקָא, אִיהוּ בְּחִין לֹון לְאַרְמָא רִישִׁיהוּ
בְּכָל עֲלָמָא.

צַדִּיק יִבְחֹן, מֵאֵי טַעְמָא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּגִין דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
כֶּד אֲתַרְעִי בְּהוּ בְּצַדִּיקָא, מַה כְּתִיב (ישעיה נג י) וַיְהוּ"ה חֲפֵץ דְכָאוּ

מתוק מדבש

דְאִינוּן עֲבָדִין אַבַּל עִם הַצַּדִּיקִים הַקְּב"ה מְדַקְדֵּק תָּמִיד בְּכָל מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁהֵם עוֹשִׂים, בְּגִין
דְיָדַע דְלֹא יִסְטוּן לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא לְפִי שְׂוֹדַע שְׁלֵא יִטוּ לְיַמִּין וְלִשְׂמָאל, וּבְגִין כֶּף
אֲבָחִין לֹון וְעַל כֵּן הוּא בּוֹחַן וּמִנְסָה אוֹתָם, לָאוּ בְּגִינִיהָ דְהָא אִיהוּ יָדַע יִצְרָא וְתוֹקְפָא
דְמְהִימְנוּתָא דְלָהוֹן לֹא בְּשִׁבְלֵוּ כִי הוּא יוֹדַע הַתְּגַבְרוּתָם עַל יִצְרָם וְתוֹקֵף וְחוּזֵק אֲמוּנָתָם,
אֲלֵא בְּגִין לְאַרְמָא רִישִׁיהוֹן בְּגִינִיהוּ אֵלֵא בְּשִׁבְלֵי הַהֲרִים קֶרְנָם בְּשִׁבְלֵי שַׁעֲמָדוֹ בְּנִסְיוֹן.
(רמ"ק והרמ"ו ורל"ג)

כְּגֹוֹנָא דָא עֲבַד לִיהָ לְאַבְרָהָם כַּעֲיִן זֶה עָשָׂה הַקְּב"ה עִם אַבְרָהָם דְכְתִיב וְהֵאלֹהִים
נִסָּה אֶת אַבְרָהָם, מֵאֵי נִסָּה מַה פִּירוּשׁוֹ, וְאֵמַר שֶׁהוּא לְשׁוֹן הֲרַמַּת נִס, כְּמָה
דְאַתְּ אָמַר הֲרִימוּ נִס, וְכְתִיב שְׂאוּ נִס שְׁפִירוּשׁ מֵלֵת נִס אָרִים דְגִלְא דִילִיָּה בְּכָל
עֲלָמָא הַקְּב"ה הֲרִים אֵת דְגָלוֹ וְהִרָאָה מַעֲלָתוֹ לְכָל הָעוֹלָם, וְאָף עַל גַּב דְהָא אֲתַמַּר וְאָף
עַל פִּי שִׁכְבַּר נֵאמַר (לְעִיל צוֹהַר נְדָף קִיט ע"ג) שֶׁהִנְסִיּוֹן שֶׁל הָעִקְדָּה הִיָּה כְּדִי שִׁיכַלֵּל הַחֹסֵד
שֶׁל אַבְרָהָם בְּגִבּוּרָתוֹ שֶׁל יִצְחָק, אַבַּל גַּם זֶה נִכּוֹן כִּי בְּגִין דָּא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אָרִים
דְגִלְא דְאַבְרָהָם בְּעִינֵיהוֹן דְכָלָא שַׁעַל יְדֵי זֶה הִנְסִיּוֹן הֲרִים הַקְּב"ה דְגָלוֹ שֶׁל אַבְרָהָם
בְּעִינֵיהֶם שֶׁל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, הֲדָא הוּא דְכְתִיב, נִסָּה אֶת אַבְרָהָם שְׁפִירוּשׁוֹ הֲרִים דְגָלוֹ,
אוּף הֵכִי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּגִין לְאַרְמָא דְגִלְא דְצַדִּיקָא אִיהוּ בְּחִין לֹון כְּמוֹ כֵּן
כְּדִי לְהֲרִים דְגָלָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים הַקְּב"ה בּוֹחַן וּמִנְסָה אוֹתָם, לְאַרְמָא רִישִׁיהוּ בְּכָל עֲלָמָא
לְהֲרִים אֵת רֵאשִׁם וּלְפִרְסָם אֵת שְׁמֵם הַטוֹב בְּכָל הָעוֹלָם. (רמ"ק וּמְפִרְשִׁים)

וְעוֹד מְפִרֵשׁ דֶּרֶךְ אַחֲרַת מַה שֶׁכְּתוּב ה' צַדִּיק יִבְחֹן, מֵאֵי טַעְמָא בּוֹחַן וּמִנְסָה אוֹתָם,
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּגִין דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כֶּד אֲתַרְעִי בְּהוּ בְּצַדִּיקָא לְפִי
שֶׁכְּשֶׁהַקְּב"ה חֲפֵץ בְּאִיזָה צַדִּיק, מַה כְּתִיב וַיְהוּ"ה חֲפֵץ דְכָאוּ הַחֲלִי אוֹ הַקְּב"ה מְדַכְּאוּ

הַחֲלִי, וְאוֹקְמוּהָ, אֲבָל בְּגִין דְּרַעוּתָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, לָא אֲתַרְעִי
 אֲלֵא בְנִשְׁמַתָּא, אֲבָל בְּגוּפָא לָא, דְהָא נִשְׁמַתָּא אִיהִי דְמֵיא לְנִשְׁמַתָּא
 דְלַעֲיֵלָא, וְגוּפָא לָאו אִיהוּ חֲזִי לְאַתְאַחְדָּא לְעֵילָא, וְאַף עַל גַּב דְּדִיוּקְנָא
 דְּגוּפָא בְּרָזָא עֲלָאָה אִיהוּ.

וְתָא חֲזִי בְּזַמְנָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתַרְעִי בְנִשְׁמַתִּיהָ דְבַר נֶשׁ לְאַתְנַהֲרָא
 בָּהּ, מְחִי לְגוּפָא בְּגִין דְּתִשְׁלוּט נִשְׁמַתָּא, דְהָא בְּעוּד דְנִשְׁמַתָּא עִם
 גוּפָא, נִשְׁמַתָּא לָא יְכֻלָּא לְשִׁלְטָאָה, דְכַד אֲתַרַע גוּפָא נִשְׁמַתָּא שְׁלֻטָא,
 צְדִיק יְבַחֵן, מֵאִי צְדִיק יְבַחֵן, פְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ישעיה כח ז) אֲבָן בַּחֲן,
 הֲכִי נְמִי צְדִיק יְבַחֵן, אֲתַקִּיף לִיה פְּהֵאי אֲבָן בַּחֲן, דְהִיא פְּנַת יְקָרַת,
 הֲכִי נְמִי צְדִיק יְבַחֵן.

מתוק מדבש

ביסורים ומחלה אותו כדי להכניע את גופו ולהשליט את נשמתו, וְאוֹקְמוּהָ במס' ברכות
 דף ה ע"א, אֲבָל בְּגִין דְּרַעוּתָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לָא אֲתַרְעִי אֲלֵא בְנִשְׁמַתָּא והטעם
 לפי שרצון הקב"ה אינו אלא להאיר ולחזק את הנשמה, אֲבָל בְּגוּפָא לָא אבל בהארת
 וחוזק הגוף לבדו אינו חפץ, ומפרש הטעם דְהָא נִשְׁמַתָּא אִיהִי דְמֵיא לְנִשְׁמַתָּא דְלַעֲיֵלָא
 כִּי הַנְּשֵׁמָה דוֹמָה לְנִשְׁמָה שֶׁל מַעֲלָה שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה, וְגוּפָא לָאו אִיהוּ חֲזִי לְאַתְאַחְדָּא
 לְעֵילָא אבל הגוף אינו ראוי להתאחז למעלה עם השכינה כִּי אֵין לוֹ דְמִיּוֹן בְּעֵלְיוֹנִים, וְאַף
 עַל גַּב דְּדִיוּקְנָא דְגוּפָא בְּרָזָא עֲלָאָה אִיהוּ אֵף עַל פִּי שְׁצוּרַת הַגּוּף הוּא בְּסוּד הַעֲלִיּוֹן
 שְׁנַרְמָזָה בּוֹ כֹּל מִרְכַּבָּה הַעֲלִיּוֹנָה, עִם כֹּל זֹאת אֵינוֹ יֹכֹל לְהַתְּאַחֵז לְמַעֲלָה לְפִי שֵׁישׁ בּוֹ אַחִיצוּת
 הַחִיצוֹנִים.

פירוש הפסוק המובא להלן, הַנְּנִי יֹסֵד בְּצִיּוֹן אֲבָן פִּירוּשׁ אֲנִי מִיֹּסֵד וּמְקִים בְּצִיּוֹן מֶלֶךְ חוֹק כֹּאבֵן,
 אֲבָן בַּחֲן וְהַאֲבָן הַזֹּאת תְּהִיָּה לָהֶם לְמַבְצַר חוֹק, פְּנַת יְקָרַת וְיִהְיֶה כֹּאבֵן יָקָר הַהוּשֵׁם בְּפַנַּת
 הַבְּנִין לְמַעַן תְּהִיָּה נְרֵאִית מֵהַעֲבֵר מִזֶּה וּמֵהַעֲבֵר מִזֶּה. (מנחות)

וְתָא חֲזִי בְּזַמְנָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתַרְעִי בְנִשְׁמַתִּיהָ דְבַר נֶשׁ לְאַתְנַהֲרָא בָּהּ בֵּא
 וְרֵאָה בְּשַׁעָה שֶׁהַקְּב"ה חִפֵּץ לְהַאִיר בְּנִשְׁמַתּוֹ שֶׁל אָדָם, מְחִי לְגוּפָא בְּגִין דְּתִשְׁלוּט
 נִשְׁמַתָּא הוּא מֵיִסֵּר אֶת הַגּוּף כְּדִי שֶׁתִּשְׁלוּט הַנְּשֵׁמָה, דְהָא בְּעוּד דְנִשְׁמַתָּא עִם גוּפָא כִּי
 בְּעוּד שֶׁהַנְּשֵׁמָה הִיא שׁוֹה עִם הַגּוּף, נִשְׁמַתָּא לָא יְכֻלָּא לְשִׁלְטָאָה הַנְּשֵׁמָה לֹא יֹכֹלָה לְשִׁלוּט,
 דְכַד אֲתַרַע גוּפָא נִשְׁמַתָּא שְׁלֻטָא אבל כאשר הגוף נשבר אז הנשמה שולטת, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב
 ה' צְדִיק יְבַחֵן וְשׁוֹאֵל לְפִי זֶה מֵאִי צְדִיק יְבַחֵן מֵה פִּירוּשׁוֹ, וְאֵמַר פְּמָה דְאַתְּ אָמַר אֲבָן
 בַּחֲן שְׁפִירוּשׁוֹ אֲבָן חֻזְקָה, הֲכִי נְמִי צְדִיק יְבַחֵן פִּירוּשׁוֹ אֲתַקִּיף לִיה פְּהֵאי אֲבָן בַּחֲן
 הַקְּב"ה מַחְזֵק אֶת נִשְׁמַתּוֹ כֹּאבֵן חוֹקָה דְהִיא פְּנַת יְקָרַת, הֲכִי נְמִי צְדִיק יְבַחֵן כְּמוֹ כֵּן
 הַקְּב"ה בּוֹחֵן אֶת הַצְּדִיק וּמַחְזֵק אֶת נִשְׁמַתּוֹ עַל יְדֵי הַיְּסוּרִים. (הכח"ו ורמ"ק ומפרשים)

וְרָשָׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֹאֵה נַפְשׁוֹ (תהלים יא ה), מֵאֵי שְׁנֹאֵה נַפְשׁוֹ, סִלְקָא
 דַּעְתָּךְ דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּי דְנַפְשׁוֹ שְׁנֹאֵה לְהֵהוּא רָשָׁע, אֱלָא
 הֵהוּא דְרָגָא דְכָל נְשֻׁמְתִין תְּלִיין בֵּיה, שְׁנֹאֵה נַפְשׁוֹ דֵּהֵהוּא רָשָׁע,
 דְּלֹא בְּעֵינָא לָהּ פְּלִל, לֹא בְּעֵינָא לָהּ לֹא בְּעֵלְמָא דִּין וְלֹא בְּעֵלְמָא
 דְּאֲתִי, וּבְגִין כְּךָ פְּתִיב וְרָשָׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֹאֵה נַפְשׁוֹ וְדֹאֵי, דְּכָר
 אַחַר, שְׁנֹאֵה נַפְשׁוֹ פְּמָה דְּאֲתָ אָמַר (עמוס ו ח) נִשְׁבַּע אֲדֹנָי אֱלֹהֵיִם
 בְּנַפְשׁוֹ, וּבְגִין כְּךָ צַדִּיק יִבְחֶן.

מתוק מדבש

ומה שכתוב וְרָשָׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֹאֵה נַפְשׁוֹ שׁוֹאֵל מֵאֵי שְׁנֹאֵה נַפְשׁוֹ עַל מִי נֹאמַר
 סִלְקָא דַּעְתָּךְ דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּי דְנַפְשׁוֹ שְׁנֹאֵה לְהֵהוּא רָשָׁע וְכִי יַעֲלֶה
 עַל דַּעְתְךָ שֵׁנֹאמַר עַל הַקִּבָּה שֶׁהוּא בַּעַל הַרְחֵמִים שֶׁנַּפְשׁוֹ שׁוֹנֵאת אֶת הַרְשָׁע, הֲלֹא כְּתוּב
 חִי אֲנִי נֹאם ה' אִם אַחְפּוּץ בְּמוֹת הַרְשָׁע, וְאִם כֵּן אֵיךְ יִשְׁנֹאֵהוּ, וּמִתְרַץ אֱלָא הֵהוּא דְרָגָא
 דְּכָל נְשֻׁמְתִין תְּלִיין בֵּיה אֲלֵא אֹתָהּ הַמְדֻרְגָה שֶׁהִיא הַשְׁכִּינָה שְׁכַל הַנְּשֻׁמֹת בַּה תְּלוּיֹת,
 שְׁנֹאֵה נַפְשׁוֹ דֵּהֵהוּא רָשָׁע רֻצָּה לֹמַר כִּי נַפְשׁוֹ חֲזוֹרַת עַל הַרְשָׁע הָאוֹהֵב חֲמָס, שֶׁהוּא
 אֵינֹו חֲפֵץ לְהַדְבֵק בְּצִרוֹר הַחַיִּים בַּהשְׁכִּינָה, דְּלֹא בְּעֵינָא לָהּ פְּלִל שְׁאֵינֹו רֻצָּה אֹתָהּ כֻּל
 לְהַתְּדַבֵּק בַּה, וּמִפְּרֵשׁ לֹא בְּעֵינָא לָהּ לֹא בְּעֵלְמָא דִּין וְלֹא בְּעֵלְמָא דְּאֲתִי שֶׁהַרְשָׁע אֵינֹה
 רֻצָּה בְּדַבְּקוֹת הַשְׁכִּינָה לֹא בַּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בַּעוֹלָם הַבָּא, וּבְגִין כְּךָ פְּתִיב וּלְפִיכֵךְ כְּתוּב
 וְרָשָׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֹאֵה נַפְשׁוֹ וְדֹאֵי שֶׁנַּפְשׁוֹ שׁוֹנֵאת אֶת הַשְׁכִּינָה. דְּכָר אַחַר
 שְׁנֹאֵה נַפְשׁוֹ פִּירוּשׁוֹ נַפְשׁוֹ שֶׁהִיא הַשְׁכִּינָה שֵׁנֹאֵה אֶת הַרְשָׁע, כִּי הִיא הָאֵם הַמִּיִּסְרַת אֶת
 הַרְשָׁע בְּסוּד "וְיִסְרַתִּי אֶתְכֶם אִף אֲנִי" שֶׁהִיא הַשְׁכִּינָה וְהִיא הַשׁוֹנֵאת אֹתוֹ עַד שִׁיחֲזוֹר בְּתֻשׁוּבָה,
 פְּמָה דְּאֲתָ אָמַר נִשְׁבַּע אֲדֹנָי אֱלֹהֵיִם בְּנַפְשׁוֹ וְנֹודַע שְׁכַל הַשְׁבֻּעוֹת הֵס נְמַלְכוֹת
 הַנִּקְרָאֹת נַפֵּשׁ ו' פִּירוּשׁ נַפֵּשׁ שֶׁל ז"ל שֶׁהוּא סוּד לוֹת ו' דְּהוּי"ה, וּבְגִין כְּךָ לְפִי שֵׁנֹאֵה
 אֶת הַרְשָׁע וְאוֹהֵב אֶת הַצַּדִּיק, רֻצָּה הַקִּבָּה לְהֵרָאוֹת צַדִּיקַת הַצַּדִּיק, לְכֵן צַדִּיק יִבְחֶן וּמַחֲזִיקוֹ
 עַל יְדֵי נְסִיּוֹנוֹת הֵם. (כמ"ק וְהַרמ"ו וכו"פ)

היסורים באים לעורר לתקן החטא

(ב) רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, או הוֹדַע אֱלֹוֹ חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא, הוֹדַע אֱלֹוֹ מִסְטָרָא דְמָאן, או נוֹדַע חַטָּאתוֹ מִבְּעֵי לֵיהּ, מַהוּ הוֹדַע אֱלֹוֹ.

אֵלָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פִּקִּיד לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, לְאוֹדְעָא לֵיהּ לְבַר נֶשׁ הָהוּא חוֹבָא דְהוּא חָב, וּבְמָה מוֹדַע לֵיהּ, בְּדִינְהָא, כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר (אויב כ כו) יְגַלּוּ שְׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאֶרֶץ מִתְקוּמָמָה לוֹ, הוֹדַע אֱלֹוֹ, כְּמָאן דְּפִקִּיד לְאַחְרָא.

דִּתְגִינָן, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נֶשׁ חָב קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֹא אֲשַׁגַּח בְּחַטָּאיהּ לְאַהֲדָרָא בְּתִיבְתָּא קָמִי מְאָרִיָּה, וְאֲשַׁדִּי לֵיהּ בְּתַר

מתוק מדבש

"מאמר היסורים באים לעורר לתקן החטא" ומבואר בו כי כשחוטא האדם ומתעלם מחטאו, אזי נשמתו מעידה לפני הקב"ה על הגוף שחטא, כדי שלא יהיה נשקע בחטאים, והקב"ה מצוה לשכינה לעוררו לשוב ולתקן, והשכינה מעוררת לאדם על ידי שמביאה עליו יסורים. ומבואר עוד כי מי שקם בחצות לילה לעסוק בתורה, אזי התורה מעוררת אותו בדרך לימודו, ברחמים וברכות, לשוב ולתקן.

(מקור המאמר צ"ח פרשת ויקרא דף כג ע"ב, וצנז'אור ממוק מדנש כחן י עמ' ערז-ערה)

רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר לִפְרֵשׁ מַה שְּׁכָתוּב בְּנִשְׂיָא שְׁחַטָּא או הוֹדַע אֱלֹוֹ חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא הֵנָּה מִלְשׁוֹן הוֹדַע אֱלֹוֹ מִשְׁמַע כְּמִי שְׁמַצוּה לְאַחַד לָךְ וְתוֹדִיעַ אֱלֹוֹ חַטָּאתוֹ, וְשָׂאל מִסְטָרָא דְמָאן מִצַּד מִי בַּא הַצִּוּוִי, וּמִי מַצוּה לְמִי, שְׁאֵם הַכּוֹנֵה כְּפִשׁוּטוֹ שְׁנַתוֹדַע לוֹ חַטָּאתוֹ, או נוֹדַע חַטָּאתוֹ מִבְּעֵי לֵיהּ הִיא צִרִיךְ לוֹמַר או נוֹדַע חַטָּאתוֹ, מַהוּ הַלְשׁוֹן הוֹדַע אֱלֹוֹ.

וּמִתְרַץ אֵלָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פִּקִּיד לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, לְאוֹדְעָא לֵיהּ לְבַר נֶשׁ הָהוּא חוֹבָא דְהוּא חָב אֵלָא הַקְּב"ה מַצוּה לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל שְׁהִיא הַשְּׂכִינָה, שְׁתוֹדִיעַ לְאִדָּם

אֵת הַחַטָּא הָהוּא שְׁחַטָּא, וּבְמָה מוֹדַע לֵיהּ וּבְמָה מוֹדִיעָה לוֹ, וְאִמַר בְּדִינְהָא עַל יְדֵי הַדִּינִים שְׁלָה, כְּלוֹמַר עַל יְדֵי שְׁמַבִּיָּא עַל יְדֵי יִסּוּרִים מִדָּה כְּנִגַּד מִדָּה, כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר כְּמוֹ שְׁנִאמַר יְגַלּוּ שְׁמַיִם עֲוֹנוֹ פִּירוּשׁ מְרֻב הַצְּרוֹת שִׁיבּוּאוֹ עַל יְדֵי מִן הַשְּׁמַיִם, יִהִיָּה נִגְלָה וְנוֹדַע לְכָל שְׁהוּא רַב פִּשְׁעֵ, וְאֶרֶץ מִתְקוּמָמָה לוֹ גַם הָאֶרֶץ תִּקּוּם עַל יְדֵי לְאוֹיֵב לְהַפְרַע מִמֶּנּוּ, כִּי שְׁדָהוּ לֹא תִצְמַח וְכִדּוּמָה (מְנוּזוּת), עַל כֵּן מַה שְּׁכָתוּב הוֹדַע אֱלֹוֹ הוּא לְשׁוֹן צוּוִי, וּפִירוּשׁוֹ כְּמָאן דְּפִקִּיד לְאַחְרָא כְּמִי שְׁמַצוּה לְאַחַר וְאוֹמַר לוֹ, הוֹדַע דְּבַר זֶה לְפָלוּגִי, וְרַכָּה לוֹמַר ז"ל מִשְׁפִּיעַ דִּין לְמַלְכוּת כְּדִי לִיַּסַר אֵת הַחוּטָא, לְמַעַן לְעוֹרַר אֵת לְצַוּוֹ לְפִשְׁפֵּשׁ צִמְעִשׁוֹ.

דִּתְגִינָן, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נֶשׁ חָב קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כִּי לְמַדְנּוּ בִשְׁעָה שְׁאִדָּם חַטָּא לְפָנֵי הַקְּב"ה, וְלֹא אֲשַׁגַּח בְּחַטָּאיהּ לְאַהֲדָרָא בְּתִיבְתָּא קָמִי מְאָרִיָּה

וְאִינוּ מִשְׁגִּיחַ בְּחַטָּאוֹ לְפִשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וּלְחַזּוֹר בְּתִשׁוּבָה לְפָנֵי קוֹנּוֹ, וְאֲשַׁדִּי לֵיהּ בְּתַר

פְּתִייה, נִשְׁמְתִיה מִמָּשׁ סִלְקַת, וְאַסְהִידַת קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
 פְּדִין פְּקִיד מִלְפָּא לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל וְאָמַר, אוּ הוֹדַע אֱלִיו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר
 חָטָא, אוֹשִׁיט דִּינָא עֲלֵיהּ, וְאוֹדַע לִיה חוֹבִייה, פְּמָה דָּאֵת אָמַר (יחזקאל
 טו ב) הוֹדַע אֶת יְרוּשָׁלַיִם אֶת תּוֹעֲבוֹתֶיהָ.

בְּתַר דְּמָטִי עֲלֵיהּ דִּינָא, פְּדִין אֲתַעַר רוּחָא לְמַהֲדַר בְּתִיּוּבְתָא קָמִי מְאָרִייה,
 וְאֲתַפְנַע לְמַקְרַב קֶרְפְּנָא, דְּהָא מֵאן דְּלַבִּייה גַּס בִּיּה, חֲטִי, וְאֲנָשִׁי
 חֲטָאִייה, וְלֹא אֲשַׁגַּח עֲלֵיהּ, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְמִין לְקַבְּלֵיהּ, וּפְקִיד
 לְאוֹדַעָא לִיה לְהֵהוּא חוֹבָא, בְּגִין דְּלֹא יִתְנָשִׁי מִנֵּיהּ,

אָמַר רַבִּי יוֹסִי הֵכִי הוּא וְדָאִי, וְהֵכִי אֲשַׁפְחַנָּא בְּדוֹד, דְּכִיּוֹן דְּעַבְד
 הֵהוּא עוֹבְדָא דְּבַת שְׁבַע, לָא אֲשַׁגַּח בִּיּה, אָמַר לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ

מתוק מדבש

פְּתִייה ומשליך את חטאו אחורי כתפיו, ועושה את עצמו כאילו לא עשה כלום, ואומר
 שלום עליך נפשי, אז נִשְׁמְתִיה מִמָּשׁ סִלְקַת וְאַסְהִידַת קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 נשמתו ממש עולה ומעידה לפני הקב"ה שגופה חטא, כדי שלא יהיה נשקע בחטאים
 עד שלא יוכל לשוב עליהם בתשובה, פְּדִין פְּקִיד מִלְפָּא לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל וְאָמַר אז
 מצוה הקב"ה להשכינה ואומר לה, אוּ הוֹדַע אֱלִיו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא דהיינו
 אוֹשִׁיט דִּינָא עֲלֵיהּ, וְאוֹדַע לִיה חוֹבִייה תושיטי דין עליו ובוזה תודיעי לו חטאתו,
 פְּמָה דָּאֵת אָמַר כמו שנאמר שאמר הקב"ה ליחזקאל הנביא הוֹדַע אֶת יְרוּשָׁלַיִם אֶת
 תּוֹעֲבוֹתֶיהָ פירוש תודיע ואמור דברי תוכחה ליושבי ירושלים.

ואמר כי בְּתַר דְּמָטִי עֲלֵיהּ דִּינָא אחר שמגיע הדין על האדם, פְּדִין אֲתַעַר רוּחָא
 לְמַהֲדַר בְּתִיּוּבְתָא קָמִי מְאָרִייה אז מתעורר רוחו לחזור בתשובה לפני קונו,
 וְאֲתַפְנַע לְמַקְרַב קֶרְפְּנָא ונכנע להקריב קרבן, דְּהָא מֵאן דְּלַבִּייה גַּס בִּיּה חֲטִי כי מי
 שלבו גס בו הוא חוטא, וְאֲנָשִׁי חֲטָאִייה וְלֹא אֲשַׁגַּח עֲלֵיהּ ושוכח את חטאו ואינו
 משגיח עליו, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְמִין לְקַבְּלֵיהּ אבל הקב"ה מזומן כנגדו ומרחם עליו
 שלא יהיה נשקע בחטאיו, וּפְקִיד לְאוֹדַעָא לִיה לְהֵהוּא חוֹבָא בְּגִין דְּלֹא יִתְנָשִׁי מִנֵּיהּ
 ומצוה להשכינה להודיע לו את החטא ההוא כדי שלא ישכח ממנו, ויחזור בתשובה עליו.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי לרבי יהודה הֵכִי הוּא וְדָאִי כמו שאמרת, וְהֵכִי אֲשַׁפְחַנָּא בְּדוֹד וכך
 מצאנו ברוד המלך, דְּכִיּוֹן דְּעַבְד הֵהוּא עוֹבְדָא דְּבַת שְׁבַע לָא אֲשַׁגַּח בִּיּה
 שכיון שעשה המעשה ההוא של בת שבע לא השגיח עליו, כי חשב שלא חטא, לפי שבת
 שבע היתה מגורשת מבעלה, כי כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו,

הוא, אַנְתָּ אֲנִישִׁית לִיָּהּ, אֲנָא אֲדַפְרְנָא לָךְ, מִיַּד מָה פְּתִיב, (ש"ב יב ז) אַתָּה הָאִישׁ, פֶּה אָמַר יְהו"ה, אַתָּה הָאִישׁ, דְּלָא דְכָרִית לִיָּהּ, אַתָּה הָאִישׁ, דְּאֲנִישִׁית לִיָּהּ, וּבְמָה אוֹדַע לִיָּהּ, בְּדִינָא,

אוּף הָכָא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְאָמַר הוֹדַע אֱלִיו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חֲטָא, וְשִׁפִּיר מְלָה, וְהָכִי הוּא, דְּלָא כְּתִיב אוּ נוֹדַע אֱלִיו, פְּמָה דְכְּתִיב (שמות כא לו) אוּ נוֹדַע פִּי שׁוֹר נִגַּח הוּא.

וּמֵאן דְקָאִים בְּלִילְיָא לְמַלְעֵי בְּאוּרִייתָא, אוּרִייתָא קָא מוֹדַעָא לִיָּהּ חוּבִיָּהּ, וְלָא בְּאוּרַח דִּינָא, אֶלָּא פְּאִימָא דְאוֹדַעָא לְבִרְהַּ בְּמְלָה רְכִיף, וְהוּא לָא אֲנִישִׁי לִיָּהּ, וְתָב בְּתִיּוּבְתָא קָמִי מְאָרִיָּהּ.

מתוק מדבש

אָמַר לִיָּהּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדוֹד אַנְתָּ אֲנִישִׁית לִיָּהּ, אֲנָא אֲדַפְרְנָא לָךְ אַתָּה שְׂכַחַת אוּתוֹ, אֲנִי אֲזַכִּיר לָךְ, כִּי לִפִּי שֶׁהִמְנַחַג הִיָּה אַחַר שְׁחֹר הָאִישׁ מִהַמְלַחְמָה חֹזֵר וְלִקַּח אֶת אִשְׁתּוֹ, וְהִיָּה הַדְּבַר מְכוּעַר לְמַלְךְ יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת דְּבַר כֹּזֵה, וְעוֹד שְׁחַטָּא בְּהַרְיַגַת אוּרִיָּהּ (כַּמְנוּחַל צִוֵּהר פֶּרַשְׁתַּ מַּסְפָּטִים דָּף קז ע"א), מִיַּד מָה פְּתִיב שְׂבָא אֱלִיו נַתַּן הַנְּבִיא וְאָמַר לוֹ בְּשֵׁם ה' אַתָּה הָאִישׁ, פֶּה אָמַר יְהו"ה פִּירוּשׁ אַתָּה הָאִישׁ דְּלָא דְכָרִית לִיָּהּ אַתָּה הָאִישׁ שְׁלֵא זְכַרַת לַפְּשַׁפֶּשׁ בְּמַעֲשֵׁיךְ אוּלֵי חֲטָאתָ, אַתָּה הָאִישׁ דְּאֲנִישִׁית לִיָּהּ אַתָּה הָאִישׁ שְׂשַׁכַּחַת אֶת כָּל חֲטָאתָ כִּאִילוֹ לֹא חֲטָאתָ, וּבְמָה אוֹדַע לִיָּהּ, בְּדִינָא וּבְמָה הוֹדִיעַ אוּתוֹ לוֹ, בְּדִין, כִּי נִתְגַּרֵּשׁ מִירוּשָׁלַיִם מִמְּלַכּוּתוֹ.

אוּף הָכָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְאָמַר כְּמוֹ כֵּן כֵּאֵן בְּנִשְׂיָא שְׁחַטָּא, אוּמַר הַקְּב"ה לַהֲשַׁכִּינָה הוֹדַע אֱלִיו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חֲטָא, וְשִׁפִּיר מְלָה וְהָכִי הוּא וַיִּפֶּה וַיִּכּוֹן הַדְּבַר, וְכֵן הוּא דְלָא כְּתִיב אוּ נוֹדַע אֱלִיו כִּי לֹא כְּתוּב אוּ נוֹדַע אֱלִיו פְּמָה דְכְּתִיב כְּמוֹ שְׁנֵאמַר בְּעֵינַן אַחַר אוּ נוֹדַע פִּי שׁוֹר נִגַּח הוּא שְׁפִירוּשׁוֹ שְׁנוּדַע אֱלִיו בְּאִיזָה אוּפֵן שְׁהוּא.

וְאָמַר כִּי וּמֵאן דְקָאִים בְּלִילְיָא לְמַלְעֵי בְּאוּרִייתָא מִי שְׁקַם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה לַעֲסוֹק בְּתוֹרָה, אוּרִייתָא קָא מוֹדַעָא לִיָּהּ חוּבִיָּהּ הַתּוֹרָה מוֹדִיעָה לוֹ חֲטָאוֹ, כְּלוּמַר זְכוֹת תּוֹרָתוֹ מְבִיא בְּשַׁכְּלוֹ לַהֲתַבּוֹנֵן בְּגוֹדֵל חֲטָאוֹ וּלְשׁוּב עֲלֵיהֶם, וְלָא בְּאוּרַח דִּינָא וְלֹא בְּדִרְךְ דִּין וִיסוּרִים, אֶלָּא פְּאִימָא דְאוֹדַעָא לְבִרְהַּ בְּמְלָה רְכִיף, אֵלָּא כֹּאֵם הַמוֹדִיעָה לְבִנְהַּ בְּדְבָרִים רַכִּים שְׁחַטָּא, וְהוּא לָא אֲנִישִׁי לִיָּהּ וְאוּ הוּא אֵינּוּ שׁוֹכַח אוּתוֹ, וְתָב בְּתִיּוּבְתָא קָמִי מְאָרִיָּהּ וְשַׁב בְּתַשׁוּבָה לְפָנֵי קוּנּוֹ.

העומד בנסיון מעלתו ושכרו גדול מאד

(ג) רַבִּי פֶתַח בְּהַאי קָרָא, (שופטים ג א) וְאֵלֶּה הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִנִּיחַ יְהוָה לְנַפְּוֹת בָּם אֶת יִשְׂרָאֵל, אָמַר רַבִּי חֲזִי הוּיִת בְּהֵוּא עֲלֵמָא, וְלִית מַעְלָה אֵלָּא כְּאִינוּן דְּשְׁלִיטִין עַל רַעוּתָא דְּלַבְּהוֹן, שְׁנַאמַר (תהלים פא ו) יַעֲדוּת בִּיהוֹסֵף שְׁמוֹ וְגו', אָמַר רַב יְהוּדָה, לְמָה זָכָה יוֹסֵף לְאוּתָהּ הַמַּעְלָה וְהַמְּלָכוֹת, בְּשִׁבִיל שְׁכַבְשׁ יַצְרוּ, דְּתַנִּינן כֹּל הַפּוֹבֵשׁ אֶת יַצְרוּ מְלָכוֹתָא דְּשִׁמְיָא אַחִיל עֲלֵיהּ.

דְּאָמַר רַבִּי אַחָא, לֹא בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַיַּצֵּר הָרַע אֵלָּא לְנַפְּוֹת בּוֹ בְּנֵי אָדָם, וּמִי בְּעֵי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַפְּוֹתָא בְּבְנֵי נְשָׂא, אֵין, דְּאָמַר רַבִּי אַחָא, מְנָא לָן, מְדַכְּתִיב (דברים יג ב) כִּי יָקוּם בְּקִרְבְּךָ

מתוק מדבש

"מאמר העומד בנסיון מעלתו ושכרו גדול מאד" ומבואר בו כי אין מעלה גדולה יותר מהשולט על תאורתו, והעומד בנסיון מלכות שמים שורה עליו. ומבואר עוד כי הגם שהכל גלוי לפני הקב"ה, הנה עם כל זאת ברא ליצר הרע שינסה לאדם, כדי להוכיח לכל את צדקתו, ולהרבות את שכרו.

(מקור המאמר צוהר פרשת וירא צמדכש הנעלם דף קו ע"א-ב, וצנצנור ממקו מדכש כרך ז עמ' תקל-תקלח)

רַבִּי פֶתַח לְדִרוּשׁ בְּהַאי קָרָא מֵה שְׁכַתוֹב וְאֵלֶּה הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִנִּיחַ יְהוָה לְנַפְּוֹת בָּם אֶת יִשְׂרָאֵל הֵרִי מִשְׁמַע שְׁרַצוֹן הַקַּב"ה לְנַפְּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל כְּדַמְפְּרֵשׁ וְאִזִּיל, אָמַר רַבִּי, חֲזִי הוּיִת בְּהֵוּא עֲלֵמָא רֵאִיתִי בְּמַעֲלוֹת הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם הַעֲלִיוֹן, וְלִית מַעְלָה כְּאִינוּן (ה"ג ד"א) דְּשְׁלִיטִין עַל רַעוּתָא דְּלַבְּהוֹן וְאֵין שֵׁם מַעֲלָה יוֹתֵר גְּדוּלָה וְחִשְׁבּוֹת מִמָּה שֵׁישׁ לְאוֹתָם הַצְּדִיקִים שְׁשִׁלְטוּ עַל תְּאוֹת לְבָבָם, שְׁנַאמַר יַעֲדוּת בִּיהוֹסֵף שְׁמוֹ בְּצִאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם, פִּירוּשׁ כְּשִׁיצֵא יוֹסֵף מִבֵּית הָאֲסוּרִים וַיֵּצֵא עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם, אִז שָׁמוּ עַדִּי זֶהֱבַע עַל צוּאָרוֹ, וְעַל זֶה אָמַר רַב יְהוּדָה, לְמָה זָכָה יוֹסֵף לְאוּתָהּ הַמַּעְלָה וְהַמְּלָכוֹת לְהִיּוֹת מוֹשֵׁל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, בְּשִׁבִיל שְׁכַבְשׁ יַצְרוּ כְּשֶׁהַתְּגַבֵּר עֲלֵיו הֵיבֵר הָרַע שִׁיחְטָא עִם אִשְׁתִּי פוֹטִיפֵר, דְּתַנִּינן כֹּל הַפּוֹבֵשׁ אֶת יַצְרוּ מְלָכוֹתָא דְּשִׁמְיָא אַחִיל עֲלֵיהּ כִּי לְמַדְנּוּ שְׁכַל הַכּוֹבֵשׁ אֶת יַצְרוּ מְלָכוֹת שְׁמַיִם חֵלָה עֲלֵיו, וְנוֹתַנָּת לּוֹ כַּח הַמְּלָכוֹת.

דְּאָמַר רַבִּי אַחָא, לֹא בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַיַּצֵּר הָרַע אֵלָּא לְנַפְּוֹת בּוֹ בְּנֵי אָדָם, וְשׁוֹאֵל וּמִי בְּעֵי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַפְּוֹתָא בְּבְנֵי נְשָׂא וְכִי הַקַּב"ה רוֹצֵה לְנַפְּוֹת אֶת בְּנֵי אָדָם, וְאִמַר אֵין, דְּאָמַר רַבִּי אַחָא, מְנָא לָן שְׁהַקַּב"ה רוֹצֵה לְנַפְּוֹת אֶת

נביא וגו', ובא האות והמופת וגו', פי מנסה יהו"ה אלהיכם וגו', ולמה בעי נסותא, דהא כל עובדוי דבר נש אתגלי קמיה, אלא שלא לתת פתחון פה לבני אדם, ראה מה פתיב, ולוט יושב בשער סדום, דהנה יתיב לנסותא לברייתא.

העומד בנסיון הברית זוכה למלכות

(ד) ומה דנטיר ליה איהו בהקש בשותפו עמי, בדיוקנא דילי, עלה אתמר (בראשית א כו) ויברא אלהים את האדם בצלמו,

מתוק מדבש

בני אדם מדכתביב פי יקום בקרבך נביא וגו' ובא האות והמופת וגו', וכתיב אחר כך פי מנסה יהו"ה אלהיכם אתכם לדעת הישכם אוהבים את ה' אלהיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם, והטעם ולמה בעי נסותא למה צריך לנסות את בני אדם, דהא כל עובדוי דבר נש אתגלי קמיה שהרי כל מעשי בני אדם גלויים לפני הקב"ה, אלא שלא לתת פתחון פה לבני אדם שלא יאמרו למה לצדיק אחד נותן הקב"ה שכר יותר מצדיק אחר, לכך מנסה אותם ומי שעומד יותר בנסיון מקבל שכר יותר, ראה מה פתיב, ולוט יושב בשער סדום פירוש לוט רומז על היצר הרע, דהנה יתיב לנסותא לברייתא שהיה יושב לנסות את הבריות. (מפרשים)

"מאמר העומד בנסיון הברית זוכה למלכות" ומבואר בו כי העומד בנסיון שמירת ברית קודש, מקיים את העולם, ונעשה שותף לקב"ה, וצלם אלהים מאיר בו, וזוכה למלכות. ברם הפוגם נדבק בקליפה הנרמזת במלת קש. ומבואר עוד כי יוסף הצדיק זכה למלכות, ומשה רבנו זכה למלוך על ישראל, וכן ישראל נקראו בני מלכים, לפי שכולם עמדו בנסיונות ושמרו בריתם.

(מקור המאמר נתקוני הזהר ט"ו סט דף נט ע"ג, וצניאור מתוק מדבש כרך ג עמ' ו-ו. ונתקוני הזהר ט"ו טו דף לא ע"א, וצניאור מתוק מדבש כרך א עמ' תפא-תפב)

ואמר עוד טעם שהברית נקרא בשם קשת, כי קשת היא לשון הקש והשוואה, והיינו (ה"ג הגר"א) ואם נטיר ליה, איהו בהקש אלי אם אדם שומר את הברית הוא שוה אלי כביכול, ומפרש בשותפו עמי שהוא בשותפות עמי במעשה בראשית, כי בזכותו הוא מקיים את כל העולם, בדיוקנא דילי והוא בדיוקן שלי, דהיינו בצלם אלהים, (ה"ג הגר"א) עליה אתמר עליו נאמר ויברא אלהים את האדם בצלמו דהיינו בצלם ו',

בְּגִין דְּמֵאן דְּנָטִיר בְּרִית זָכָה לְמַלְכוּת, הָרִי אֵיהּוּ בְּהַקְשׁ לִי בְּשׂוּתָפּוּ עָמִי.

וְאִם לָא נָטִיר לִיָּה אֶתְחַזֵּר ק"ש, קִשָּׁה לִיָּה קִשָּׁה לְאֵת ה', וְעַל הַאי קִשׁ אֶתְמַר (עובדיה א יח) וּבֵית עֶשׂוֹ לְקִשׁ.

וְכָל מֵאן דְּנָטִיר אוֹת בְּרִית זָכִי לְמַלְכוּ, בְּגוּוֹנָא דְיוֹסֶף, וַיִּשְׂרָאֵל בְּגִין דְּנָטְרִין בְּרִית זָכוּ לְמַלְכוּתָא, וְאֶתְמַר בְּהוּן כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים, וּמִשָּׁה בְּגִין דְּנָטִיר אוֹת בְּרִית, אֶתְמַר בֵּיהּ (דברים לג ה) וַיְהִי בִישׁוּרוֹן מְלָךְ, זָפָאָה אֵיהּוּ מֵאן דְּנָטִיר בְּרִית.

מתוק מדבש

כי השומר בריתו יש לו צלם ו' של מדת היסוד שהוא סוד ו', בְּגִין דְּמֵאן דְּנָטִיר בְּרִית זָכָה לְמַלְכוּת לפי שמי ששומר ברית הוא זוכה למלכות, רצה לומר שזוכה להשפיע שפע במדת המלכות כמו שהיסוד משפיע בה, הָרִי אֵיהּוּ בְּהַקְשׁ לִי בְּשׂוּתָפּוּ עָמִי הרי הוא בהקש אלי ובשתוף עמי, להמשיך שפע במדת המלכות וממנה אל בני ישראל התחתונים.

וממשיך ואמר וְאִם לָא נָטִיר לִיָּה ואם אינו שומר לאות ברית, (ה"ג הגר"א) אֶתְחַזֵּר קִשָּׁה לִיָּה קִשָּׁה לְאֵת ה' חזר ממלת הק"ש שהיתה אות ה' תחלה, ואחר כך אותיות ק"ש, המורה שאות ה' של השכינה שולטת על ק"ש שהם הקליפות, ונעשה קש"ה לאותו האדם וקש"ה לאות ה' של השכינה, כי ק"ש שהיא הקליפה שולטת על אות ה' שהיא בסוף תיבה, ומפרש וְעַל הַאי קִשׁ אֶתְמַר ועל זה הקש נאמר וּבֵית עֶשׂוֹ לְקִשׁ הרי עשו שהוא הקליפה נדמה לקש.

ואמר עוד וְכָל מֵאן דְּנָטִיר אוֹת בְּרִית זָכִי לְמַלְכוּ וכל מי ששומר את אות ברית יזכה למלוכה לפי שממליך את נפשו על יצרו, כי אות הנרית היינו היסוד ועטרת היסוד שהיא סוד המלכות, ודרך היסוד להתחזר ולהשפיע צמלכות, לכן השומרה זוכה למלכות, בְּגוּוֹנָא דְיוֹסֶף כעין יוסף הצדיק בשביל ששמר את בריתו זכה למלכות, וַיִּשְׂרָאֵל וגם כללות ישראל שעליהם נאמר (ישעיה ס כא) ועמך כולם צדיקים, בְּגִין דְּנָטְרִין בְּרִית זָכוּ לְמַלְכוּתָא בשביל ששומרים את הברית זכו למלכות, וְאֶתְמַר בְּהוּן ונאמר בהם (נמס') שנת דף סז ע"א) כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים בשביל שמירת אות ברית. ואמר עוד וּמִשָּׁה בְּגִין דְּנָטִיר אוֹת בְּרִית ומשה בשביל ששמר את אות הברית, כמובא בזהר (פרשת משפטים דף קיד ע"ב), אֶתְמַר בֵּיהּ לכן נאמר בו וַיְהִי בִישׁוּרוֹן מְלָךְ שמשה מלך על ישראל במדבר, ומסיק דבריו זָפָאָה אֵיהּוּ מֵאן דְּנָטִיר בְּרִית אשרי מי ששומר את בריתו, כי כמה מעלות טובות זוכים על ידי שמירת הברית. (נל"ר הגר"א ו"מ ומפרשים)

העומד בנסיון מכניע למקטרגים

(ה) וְכֵד חָזָא סמא"ל דִּיהֶבִין לִיה רְשׁוּ עַל צְדִיק לְמַהוּי לִיה נְסִיּוֹן, וְחָזָא דְאִיהוּ קְאִים בְּקִיּוּמִיה, אִיהוּ אָמַר (אסתר ה ג) וְכָל זֶה אֵינְנֵנוּ שׁוֹ"ה לִי. וְאִי תִימָא דְעַל מְרַדְכִי אָמַר לִיה הָמָן, וְדָאִי הָמָן דְּהוּגְמָא דְסמא"ל הָהּ לִיה, דְּבִה אֲתַלְפֵּשׁ.

מתוק מדבש

"מאמר העומד בנסיון מכניע למקטרגים" ומבואר בו כי העומד בנסיון ואינו בועט ביסורים, ומקבלם באהבה, בזה הוא מכניע את כל כוחות המקטרגים, ומבטל את הדינים מהעולם ומשליכם על ראש השטן, והשטן מתחרט על שניסה לאדם שניצחו, ועלה לגדולה על ידו. ומסיק כי כל נסיון הוא לתועלת האדם ותקונו.

(מקור המאמר נתקוני זהר חדש דף קכ ע"ג, וצניאור ממוק מדנש כרך ד עמ' קפג-קפה)

וְכֵד חָזָא סמא"ל דִּיהֶבִין לִיה רְשׁוּ עַל צְדִיק לְמַהוּי לִיה נְסִיּוֹן וכשרואה הס"מ שנותנים לו רשות על איזה צדיק להביא עליו נסיונות ויסורים, וְחָזָא דְאִיהוּ קְאִים בְּקִיּוּמִיה ורואה שהצדיק עומד במעמדו וצדקו ואינו בועט ביסוריו, אלא אדרבא הוא סובלם ומקבלם באהבה ושמחה, ובוזה הוא מכניע ומשבית כח החיצונים ומעכל את הדין ההוא, אז אִיהוּ אָמַר הס"מ אומר וְכָל זֶה אֵינְנֵנוּ שׁוֹ"ה לִי שיש בסופי תיבות שם הוי"ה למפרע, ורצה לומר אז הס"מ נכנע ואומר כל מה שהמשכתי דין וגרמתי שיהיה השם הוי"ה למפרע והשכינה תהיה למטה, איננו שוה לי, ועל ידי זה הס"מ מקבל דין העליון שנתעורר על ידי פגם של כל המעשים שנעשה תחת השמים, דהיינו כל מה שגרם בתביעת הדין וקטרוגיו, הכל חלים על ראשו (כעין מה שכתוב (ויקרא טו כג) ונשא השעיר עליו את כל עונותי). ועוד, הס"מ כשרואה שהאדם עמד בנסיון, ועל ידי זה הוא עולה לגדולה, אמר, כל הנסיון שנסייתי לזה האדם לא היה כדאי לי.

וְאִי תִימָא דְעַל מְרַדְכִי אָמַר לִיה הָמָן ואם תאמר שעל מרדכי אמר המן פסוק זה, כמו שכתוב "כל זה איננו שוה לי בכל עת אשר אני רואה את מרדכי היהודי", ולא משמע פשטיה דקרא שנאמר על יסורי הצדיקים, ומה ענין השם הוי"ה למפרע לענין מרדכי, ומשיב וְדָאִי הָמָן דְּהוּגְמָא דְסמא"ל הָהּ לִיה דְּבִה אֲתַלְפֵּשׁ ודאי המן היה דוגמת הס"מ, כי בו נתלבש הס"מ, וזה שכתוב שם וירא המן, שהוא הס"מ, כי אין מרדכי כורע ומשתחוה לו, רצה לומר שאינו נכנע אל הדין, אלא הדין חולף בצדקו, כי מרדכי הצדיק סובלו ואינו בועט בו, ואז אמר הס"מ "וכל זה" שאני המשכתי הדין מלמעלה להיות השם הוי"ה מהופך כזה הוה"י, "איננו שוה לי" כי לא עלתה בידי כלום.

וְעִשְׂרָה כְּתָרִין תְּתַאֵין אֲתַלְבְּשׁוּ בְּעֶשֶׂר בְּנוֹי, וּבְגִין דְּקָאִים מְרַדְכִי
 בְּנִסְיוֹנָא, יְהֵב לֹון קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּידָה, עַל אַחַת פְּמָה
 וְכַמָּה מֵאֵן דְּאֲתַנְסָא בְּגִין שְׂכִינְתָא בְּגִלּוּתָא.

מתוק מדבש

ואמר עוד כי וְעִשְׂרָה כְּתָרִין תְּתַאֵין, אֲתַלְבְּשׁוּ בְּעֶשֶׂר בְּנוֹי ועשרה כתרים שהם עשר
 ספירות התחתונות של הקליפות, נתלבשו בעשרת בניו, וכולם היו צרים למרדכי
 ולישראל, וּבְגִין דְּקָאִים מְרַדְכִי בְּנִסְיוֹנָא ולפי שעמד מרדכי בנסיון ולא השתחוה להמן
 ולא נכנע לו, יְהֵב לֹון קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּידָה באותה זכות נתן הקב"ה בידו את המן
 וזרש אשתו ועשרת בניו ועשו בהם נקמה, ועל ידי הנקמה נעשה הכנעת הס"מ ונוקביה
 ועשרה כתרין הטמאים. ואמר ועתה שאם בנסיון קל לשעה קלה כך עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה
 כל שכן מֵאֵן דְּאֲתַנְסָא בְּגִין שְׂכִינְתָא בְּגִלּוּתָא מי שמתנסה ונתייסר בשביל השכינה
 בגלות, ודאי מעלתו יותר גדולה, ורצה לומר שהוא מתייסר כדי להקל עול הגלות מהשכינה
 ואינו בשביל איזה עון, כמו שהיה גזרת המן בשביל שנהגו מסעודתו של אותו רשע או
 בשביל שהשתחוו לצלם (כמנז'א ננס' מגילה דף יז ע"א), הרי לא היה נסיון גמור אלא
 עונש העון, וזכה מרדכי שעל ידו נעשה הנס.

כתב הרמ"ק, וכך ראוי לאדם העוסק במצוות ורואה שיסורין מתגברין עליו ומונעים אותו מעסק המצות,
 ידע בברור שהוא סוד השכינה שמבחת אתו, וסמא"ל וכל כוחותיו ורדפין אחריו להחטיאו, וצריך
 להתחזק ולעמוד בגבורתו בקיום מצותיו, ואז יאמר הסמא"ל והכחות שלו, וכל זה שהבאתי לזה האדם
 כמה מיני יסורין, איננו שוה לי. ולבסוף, כולם נמסרים בידו, ואין לאדם לומר, הלא אני עושה כך
 וכך ולמה מצאוני הרעות האלה, אלא ידע שעולם הזה הוא נוח התלאות, וכל נסיון הוא לתיקון נפשו
 לכפרת עוון.

העומד בנסיון משמח לקב"ה

(ד) וְהָא דְאִתְמַר בְּכָל לְבָבָךְ, בְּתַרְיָן לִיפְנֵי אֵיהּ, דְּאֵינְהוּ תְרִין יִצְרִין,
 חַד יִצְרָא טָבָא וְחַד יִצְרָא בִישָׁא, וְתַרְיָן אֲלִין פֶּל חַד וְחַד
 אֲקָרִי לֵב, דָּא אֲקָרִי לֵב טוֹב וְדָא אֲקָרִי לֵב רָע, וּבְגִין כֶּף אֵיהּ לְבָבָךְ,
 דְּאֵינְוֹן תְרִין יִצְר הַטוֹב וַיִּצְר הָרָע.

וְאִי תִימָא בְּיִצְר הָרָע הֵיךְ יָכִיל בְּר נָש לְמַרְחָם לֵיה, דְּהָא יִצְר הָרָע
 מְקַטְרְגָא אֵיהּ דְּלֵא יִקְרַב בְּר נָש לְפּוֹלְחָנָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,
 וְהֵיךְ יִרְחִים לֵיה בֵּיה, אֲלֵא דָא אֵיהּ פּוֹלְחָנָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יִתִיר,
 פֶּד הָאִי יִצְר הָרָע אֲתַכְפִּיָּא לֵיה, בְּגִין רְחִימוּ דְקָא מְרַחֵם לֵיה לְקַדְשָׁא

מתוק מדבש

"מאמר העומד בנסיון משמח לקב"ה" ומבואר בו כי אהבת ה' בכלל לבב היא על ידי
 ב' כוחות שבלב, שהם יצר הטוב ויצר הרע, ועל ידי שאדם כופה ליצרו ועומד בנסיון
 בזה עובד לקב"ה על ידי יצר הרע. ומבאר עוד כי היצר הרע נברא לכבוד הקב"ה,
 והוא בהשתדלותו לפתות לאדם עושה את רצון קונו, וכשאדם מתגבר עליו הנה מכבד
 הוא לקב"ה, ועל ידו זוכה לשכרו הטוב בגן עדנו. ומביא על כך משל נאה. ומסיק כי
 הנמשך אחר יצרו הנה הוא נותן כח ותוקף למקטרג, אבל המכניע ליצרו הנה הוא
 מתגבר ומתחזק, ומשמח לבוראו.

(מקור המאמר זוהר פרשת תרומה דף קסג ע"ב - קסג ע"ג דילוג, וצניאור מתוך מדנש כרך ז עמ' תמא-תמח)
 ואמר עוד כי וְהָא אִתְמַר (ה"ג הרמ"ק) וזה שלמדנו במס' ברכות דף נד ע"א, בְּכָל לְבָבָךְ
 בְּתַרְיָן לִיפְנֵי אֵיהּ כִּי בְכָל לְבָבְךְ אֵינְו אֵינוּ בְעֵצֵם הֵלֵב אֵלֵא בְב' כְּחוֹת שְׂבֵלֵב, דְּאֵינְהוּ
 תְרִין יִצְרִין שְׁהֵם הֵב' יִצְרִים, חַד יִצְרָא טָבָא וְחַד יִצְרָא בִישָׁא אַחַד הֵיצְר טוֹב וְאַחַד
 הֵיצְר הָרָע, וְתַרְיָן אֲלִין פֶּל חַד וְחַד אֲקָרִי לֵב וְאֵלוּ הֵב' יִצְרִים כֹּל אַחַד וְאַחַד נִקְרָא לֵב,
 מִפְּנֵי שְׂכָל אַחַד פּוֹעֵל בֵּלֵב, דָּא אֲקָרִי לֵב טוֹב הֵיצְר טוֹב נִקְרָא לֵב טוֹב, וְדָא אֲקָרִי לֵב
 רָע וְהֵיצְר הָרָע נִקְרָא לֵב רָע, וּבְגִין כֶּף אֵיהּ לְבָבָךְ לִכֵּן כְּתוּב בְּכָל לְבָבְךְ בְּשֵׁתִי בֵיתִין
 וְלֵא לְבָךְ, דְּאֵינְוֹן תְרִין שְׁמוּרָה שְׁהֵם שְׁנֵי כְּחוֹת שְׂבֵלֵב, וְהֵינְו יִצְר הַטוֹב וַיִּצְר הָרָע
 דְּהֵינְו שְׁנֵי יִצְרִים, וְכֵן הִרְבּוּ "בְכָל" בֵּא גַם כֵּן לְרִבּוֹת שְׁצִירְךְ לֵאחֻב לְהִקְבִּי בְּשְׁנֵי הֵיצְרִים.

וּמִקְשָׁה וְאִי תִימָא בְּיִצְר הָרָע הֵיךְ יָכִיל בְּר נָש לְמַרְחָם לֵיה וְאֵם תֵּאמַר בִּיצְר הָרָע
 אֵיךְ יִכּוֹל הָאָדָם לֵאחֻב אֶת הַקְּבִ"ה, דְּהָא יִצְר הָרָע מְקַטְרְגָא אֵיהּ דְּלֵא יִקְרַב
 בְּר נָש לְפּוֹלְחָנָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא שְׁהֵרִי הֵיצְר הָרָע מְקַטְרֵג עַל הָאָדָם שְׁלֵא יִקְרַב
 לְעִבּוּדֵת הַקְּבִ"ה, וְהֵיךְ יִרְחִים לֵיה בֵּיה וְאֵיךְ יֵאחֻב אֶת הַקְּבִ"ה עַל יְדוּ, הֵלֵא הוּא חֵלֵק
 הָרָע שְׂבָאָדָם וְצִירְךְ לְבְרוּחַ מִמֶּנּוּ שְׁאֵם יִתְקַרַב אֵלָיו יִטְמָא אוֹתוֹ, וּמִתְרַץ אֲלֵא דָא אֵיהּ
 פּוֹלְחָנָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יִתִיר אֵלֵא זֶה הוּא עִבּוּדֵת הַקְּבִ"ה יִתְרַפֵּד הָאִי יִצְר

בְּרִיךְ הוּא, דְּכַד הָאֵי יֵצֵר הָרַע אֶתְפָּיָא, וְתַבַּר לֵיהּ הֵהוּא בַּר נָשׁ, דָּא אִיהוּ רְחִימוּ דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דִּינֵדַע לְקַרְבָּא לְהֵהוּא יֵצֵר הָרַע לְפִולְחָנָא דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

הָכָא אִיהוּ רְזָא לְמֵאֲרֵי מַדִּין, כֹּל מַה דְעֵבַד קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵילָא וְתַתָּא, כֹּלָא אִיהוּ בְּגִין לְאַחְזָא יִקְרָא דִילֵיהּ, וְכֹלָא אִיהוּ לְפִולְחָנִיהּ, וְכִי מֵאֵן חָמֵי עֵבְדָא דְלֵהוּי מְקַטְרָגָא דְמֵאֲרִיָּהּ, וּבְכָל מַה דְרַעוּתִיָּה דְמֵאֲרִיָּה אֶתְעֵבִיד אִיהוּ מְקַטְרָגָא, רַעוּתִיָּה דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִיהוּן בְּנֵי נָשָׁא תְדִיר בְּפִולְחָנִיהּ, וְיִהְיוּן בְּאַרְחַ קְשׁוּט, בְּגִין לְמַזְפֵּי לִוְן בְּכַמְה טְבִין, הוּאִיל וְרַעוּתִיָּה דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי, הֵיךְ אֶתְיָא

מתוק מדבש

הָרַע אֶתְפָּיָא לֵיהּ בְּגִין רְחִימוּ דְקָא מְרַחֵם לֵיהּ לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּשְּׁהִיצֵר הֵרַע נִכְנַע לוֹ בְּשִׁבִיל הָאֵהָבָה שְׂאוּהָב אֶת הַקַּב"ה, דְּכַד הָאֵי יֵצֵר הָרַע אֶתְפָּיָא וְתַבַּר לֵיהּ הֵהוּא בַּר נָשׁ כִּי כַּשְּׁהִיצֵר הֵרַע נִכְנַע וְהָאֵדָם מִשְׁבַּר אוֹתוֹ, דָּא אִיהוּ רְחִימוּ דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זֶה הוּא אֵהָבֵת הַקַּב"ה, בְּגִין דִּינֵדַע לְקַרְבָּא לְהֵהוּא יֵצֵר הָרַע לְפִולְחָנָא דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפִי שְׂיוּדַע לְקַרְבֵּי אֶת הַיֵּצֵר הֵרַע לְעִבּוּדַת הַקַּב"ה, רַצָּה לוֹמַר הָאֵדָם הַעֹבֵד לְהַקַּב"ה כִּרְאוּי אֵין סַפֵּק שִׁיצְרוּ יִפְתְּנוּ לְבַטְלוּ מִעִבּוּדָתוֹ וְהִבְחִתּוּ, וְאֵם הָאֵדָם כּוֹפְהוּ וּמִתְגַּבַּר עֲלָיו וְלֹא יִחְשִׁיב שׁוּם טַעְנָה מִטַּעְנוּתָיו לְכֹלֹם וּמְכַרְיַעוּ שִׁישְׁתַּעֲבַד לִיצֵר הַטּוֹב, זֶהוּ אֵהָבֵת ה' שְׂמַהֲפֵךְ אֶת הֵרַע לְטוֹב.

הָכָא אִיהוּ רְזָא לְמֵאֲרֵי מַדִּין יֵשׁ כַּאֵן סוּד לְבַעֲלֵי מְדוּת הָעֵלְיוֹנוּת, כִּי כֹל מַה דְעֵבַד קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵילָא וְתַתָּא כֹּל מַה שַׁעֲשָׂה וּבְרָא הַקַּב"ה לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה, כֹּלָא אִיהוּ בְּגִין לְאַחְזָא יִקְרָא דִילֵיהּ הֵכֵל הוּא כְּדִי לְהֵרָאוּת כְּבוֹדוֹ, וְכֹלָא אִיהוּ לְפִולְחָנִיהּ וְהֵכֵל הוּא לְעִבּוּדָתוֹ, שְׂרַצָּה הַקַּב"ה לְגַלוּת כְּבוֹד מְלִכּוּתוֹ בְּעוֹלָם וּשְׁכוֹלָם יַעֲבֹדוּהוּ וְיִוְדוּ לְשִׁמּוֹ, וְהַקַּב"ה יִשְׁתַּעֲשַׂע בְּמַעֲשֵׂי בְנֵי אָדָם וּבְעִבּוּדָתָם אֵלָיו, וְעַל יְדֵי זֶה הוּא מִשְׁפִּיעֵם וּמְקַיִימָם וְהֵם מְכִירִים טוֹבוּתָיו וּמִשְׁבַּחִים אוֹתוֹ תְּמִיד, לִזֶּה מְקַשָּׁה וְכִי מֵאֵן חָמֵי עֵבְדָא דְלֵהוּי מְקַטְרָגָא דְמֵאֲרִיָּה וְכִי מִי רָאָה עֵבֵד שִׁיְהִיָּה מְקַטְרָג שֶׁל אֲדוֹנּוֹ שְׁבֵרָאוּ, וּבְכָל מַה דְרַעוּתִיָּה דְמֵאֲרִיָּה אֶתְעֵבִיד אִיהוּ מְקַטְרָגָא וּבְכָל מַה שְׁהוּא עֲשִׂית רַצוֹן קוֹנּוֹ נַעֲשָׂה הוּא מְקַטְרָג עֲלָיו, וּמִפְרַשׁ כִּי רַעוּתִיָּה דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיהוּן בְּנֵי נָשָׁא תְדִיר בְּפִולְחָנִיהּ רַצוֹנּוֹ שֶׁל הַקַּב"ה שִׁיְהִיוּ בְנֵי אָדָם תְּמִיד בְּעִבּוּדָתוֹ, וְיִהְיוּן בְּאַרְחַ קְשׁוּט בְּגִין לְמַזְפֵּי לִוְן בְּכַמְה טְבִין וְיִלְכוּ בְּדֶרֶךְ הָאֵמֶת כְּדִי לִזְכּוֹת אוֹתָם בְּהִרְבֵּה טוֹבוֹת, הוּאִיל וְרַעוּתִיָּה דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי הוּאִיל וְרַצוֹנּוֹ שֶׁל הַקַּב"ה בּוֹזָה, הֵיךְ אֶתְיָא עֵבְדָא בִּישָׁא וְאַשְׁתַּפַּח מְקַטְרָגָא מְגוֹ רַעוּתִיָּה דְמֵאֲרִיָּה אֵיךְ בָּא עֵבֵד הֵרַע שְׁהוּא הַיֵּצֵר הֵרַע

עבדא בישא ואשתפח מקטרגא מגו רעותיה דמאריה, ואסטי לבני נשא לארח ביש, ואדחי לון מארח טב, ועביד לון דלא יעבדון רעותא דמאריהון, ואסטי לבני נשא לארח ביש.

אָלא ודאי רעותיה דמאריה עביד, למלפא דהוה ליה בר יחידאי, והוה רחים ליה יתיר, ופקיד עליה ברחימו דלא יקרב גרמיה לאתתא בישא, בגין דכל מאן דיקרב לגבה לאו פדאי איהו לאעלא גו פלטרין דמלפא, אודי ליה ההוא פרא למעפד רעותיה דאבוי ברחימו.

בביתא דמלפא לבר הות חדא זונה, יאה בחיזו ושפירא בריוא, ליומין אמר מלפא בעינא למחמי רעותיה דברי לגפאי, קרא לה לההיא זונה, ואמר לה זילי ותפתי לברי, למחמי רעותיה דברי לגפאי, ההיא זונה מאי עבדת, אזלת אבתריה דבריה דמלפא, שראת לחבקא

מתוק מדבש

ומקטרג על רצון קונו, ואסטי לבני נשא לארח ביש ומטה לבני אדם לדרך רעה, ואדחי לון מארח טב ומדחה אותם מדרך הטובה, ועביד לון דלא יעבדון רעותא דמאריהון ועושה אותם שלא יעשו רצון קונם, (הרמ"ק וד"ז ל"ג ואסטי לבני נשא לארח ביש כי הוא לשון כפול).

ומתרץ אלא ודאי רעותיה דמאריה עביד אלא ודאי שהיצר הרע עושה רצון קונו, ומביא על זה משל למלפא דהוה ליה בר יחידאי והוה רחים ליה יתיר למלך שהיה לו בן יחיד והיה אוהב אותו ביותר, ופקיד עליה ברחימו דלא יקרב גרמיה לאתתא בישא וצוה עליו באהבתו אליו שלא יקרב עצמו לאשה רעה, בגין דכל מאן דיקרב לגבה לאו פדאי איהו לאעלא גו פלטרין דמלפא לפי שכל מי שיתקרב אליה אינו ראוי ליכנס בהיכל המלך, אודי ליה ההוא פרא למעפד רעותיה דאבוי ברחימו הודה והבטיח לו הבן ההוא לעשות רצון אביו באהבה.

הנה בביתא דמלפא לבר הות חדא זונה יאה בחיזו ושפירא בריוא בבית המלך מבחוץ היה זונה אחת יפת מראה ויפת תואר, ליומין אמר מלפא בעינא למחמי רעותיה דברי לגפאי לימים אמר המלך אני רוצה לראות רצון בני אלי, קרא לה לההיא זונה קרא המלך לזונה ההיא, ואמר לה זילי ותפתי לברי ואמר לה לכי ותפתי את בני, למחמי רעותיה דברי לגפאי כדי לראות את רצונו של בני אלי, ההיא זונה מאי עבדת מה עשתה הזונה ההיא, אזלת אבתריה דבריה דמלפא הלכה אחרי בנו של המלך, שראת לחבקא ליה ולנשקא ליה ולפתי ליה בכמה פתויין התחילה לחבקו

לִיה וּלְנִשְׁקָא לִיה וּלְפִתֵי לִיה בְּכִמָּה פְּתוּיִין, אִי הֵהוּא בְּרָא יְאוּת וְאַצִּית
 לְפִקּוּדָא דְאַבּוּי, גָּעַר בָּהּ וְלֹא אַצִּית לָהּ וְדַחֵי לָהּ מִנִּיה, פְּדִין אָבּוּי
 חֲדֵי בְּבָרִיה, וְאַעִיל לִיה לָגוּ פְּרָגוּדָא דְהִיכְלִיה, וְיַהִיב לִיה מִתְּנָן וְנִבְזָזָא
 וְיִקֵּר סְגִיָא, מֵאֵן גָּרִים כֹּל הָאֵי יִקֵּר לְהָאֵי בְּרָא, הָוֵי אִימָא הֵהִיא זִוְנָה.
 וְהֵהִיא זִוְנָה אֵית לָהּ שְׁבַחָא בְּהָאֵי אוּ לֹא, וְדָאֵי שְׁבַחָא אֵית לָהּ מִכָּל
 סְטָרִין, חֵד דְּעֵבְדֵת פִּקּוּדָא דְמִלְפָא, וְחֵד דְּגֵרְמַת לִיה לְהֵהוּא

מתוק מדבש

ולנשקו ולפתותו בכמה מיני פתויים, אי ההוא ברא יאות ואצית לפקודא דאבוי אם
 אותו הבן הוא הגון וציית למצות אביו, גער בה ולא אצית לה ודחי לה מניה הוא
 גוער בה ואינו שומע אליה ודוחה אותה ממנו, פדין אבוי חדי בבריה, ואעיל ליה
 לגו פרגודא דהיכליה אז אביו שמח בבנו ומכניס אותו למחיצת היכלו, ויהיב ליה
 מתנן ונבזזא ויקר סגיָא ונותן לו מתנות ודורונות וכבוד גדול, הנה מאן גרים כֹּל
 האי יקר להאי ברא מי גרם כל הכבוד הזה לבן הזה, הוי אימא הֵהִיא זִוְנָה הרי
 אמור הזונה ההיא.

הנמשל הוא שמלך מלכי המלכים הקב"ה האציל נשמות ישראל על ידי יחוד העליון ונקראים בנים
 למקום, והם בנים יחידים להקב"ה כי אין דומה להם בכל העולמות, ואהבתו אליהם היא יותר
 מאהבתו למלאכי מעלה, ושלחם לעולם הזה וצוה אותם תורה ומצות באהבתו אותם, וגם צוה אותם
 שלא יתקרבו להיצר הרע, לפי שכל מי שמתקרב אליו אינו ראוי ליכנס לגן עדן שהוא היכל המלך,
 וקבלו עליהם הנשמות בשבועה טרם שירדו לעולם הזה שלא יתפתו מן היצר הרע ולא יחטאו בזה
 העולם.

והמשך הנמשל הוא, כי כל העולם הוא ביתו של הקב"ה, ובחורץ ולמטה ממקום הקדושה נמצאה
 הקליפה שנקראת אשה זונה שמראה בפתויה כמה טוב ליהנות מתאוות עולם הזה הגשמי,
 לימים אחר שעולה האדם בתורה ועבודה, אומר הקב"ה אני רוצה לראות אם אדם זה יעמוד בנסיון,
 כי אם יעבוד האדם אלף שנים, עיקר מעלתו מתגלה בעת הנסיון כשיבוא היצר הרע להטעותו ולא
 ישמע לו ולא יאבה את תאוותיו, הנה כשניתן רשות להיצר הרע לנסות את האדם, הוא מראה לו פנים
 של טהור ומתחיל לדחותו מעט מעט, ואם האדם הוא ירא שמים אז גוער ביצר הרע ודוחה אותו ממנו
 ואינו שומע לכל טענותיו ופתויו, ועוד מקדש עצמו במותר לו, אז לעת פטירתו הקב"ה שמח עם
 נשמת האדם שעמדה בנסיון בעולם הזה, ומעלה אותה לגן עדן ונותן לה שכרה משלם, הרי היצר הרע
 שהאדם לחם עמו ועמד כנגדו והתגבר עליו, הוא שגרם לו כל הכבוד והשכר בגן עדן, שאם לא היה
 היצר הרע היה האדם כמלאך שאין לו בחירה, ולא היה מגיע לו שכר עבור עבודתו.

ועתה נתבונן וְהֵהִיא זִוְנָה אֵית לָהּ שְׁבַחָא בְּהָאֵי אוּ לֹא וזונה ההיא שהיא היצר הרע,
 האם יש לה שבח בעד זה או לא, ואומר וְדָאֵי שְׁבַחָא אֵית לָהּ מִכָּל סְטָרִין
 ודאי יש לה שבח מכל הצדדים, חֵד דְּעֵבְדֵת פִּקּוּדָא דְמִלְפָא אחד שעשתה מצות המלך,
 וְחֵד דְּגֵרְמַת לִיה לְהֵהוּא בְּרָא לְכָל הֵהוּא טִיבּוּ ואחד שגרמה לבן ההוא לכל טובה

בְּרָא לְכֹל הַהוּא טִיבוֹ, לְכֹל הָאֵי רְחִימוֹ דְּמִלְכָּא לְגַבְיָהּ, וְעַל דָּא כְּתִיב
(בראשית א לא) וְהָיָה טוֹב מְאֹד, וְהָיָה טוֹב דָּא מִלְאָךְ חַיִּים, מְאֹד דָּא
מִלְאָךְ הַמְּוֹת, דְּאִיהוּ וּדְאִי טוֹב מְאֹד לְמֵאן דְּאֶצִּית פְּקוּדֵין דְּמֵאֲרִיָּה.

וְתָא חֲזִי, אִי לָא יְהֵא הָאֵי מְקַטְרָגָא, לָא יִרְתוּן צְדִיקָא הַנִּי גְנֻזֵיא
עֲלָאִין דְּזְמִינִין לִירְתָא לְעֲלֵמָא דְּאֲתִי, זְכָאִין אֵינּוּן דְּאֶעְרְעוּ בְּהָאֵי
מְקַטְרָגָא, וְזְכָאִין אֵינּוּן דְּלֵא אֶעְרְעוּ בֵּיהּ, זְכָאִין אֵינּוּן דְּאֶעְרְעוּ בֵּיהּ
וְאֲשִׁתְּזִיבוּ מִנֵּיהּ, דְּבְּגִינֵיהּ יִרְתִּין כֹּל אֵינּוּן טְבִין וְכֹל אֵינּוּן עֲדוּנִין וְכֹל
אֵינּוּן פְּסוּפִין דְּעֲלֵמָא דְּאֲתִי, דְּעֲלִיָּה פְּתִיב (ישעיה סד ג) עֵין לָא רָאָתָה
אֱלֹהִים זּוּלְתָךְ.

מתוק מדבש

ההיא, לְכֹל הָאֵי רְחִימוֹ דְּמִלְכָּא לְגַבְיָהּ ולכל האהבה של המלך אליו, לכן היצר הרע
נכנס עם נשמת האדם יחד לגן עדן ומעיד עליו על כל מה שנדחק ונצטער בהתגברו עליו,
וגם היצר הרע נשכר כי נמתק ונטהר על ידי האדם שנזדכך בסוד שורש המיתוק אשר לו
בקדש פנימה, וְעַל דָּא כְּתִיב ועל זה כתוב וְהָיָה טוֹב מְאֹד ומפרש וְהָיָה טוֹב דָּא
מִלְאָךְ חַיִּים הגורם חיים לאדם בעולם הזה, מְאֹד דָּא מִלְאָךְ הַמְּוֹת שהוא היצר הרע,
דְּאִיהוּ וּדְאִי טוֹב מְאֹד לְמֵאן דְּאֶצִּית פְּקוּדֵין דְּמֵאֲרִיָּה שהוא ודאי טוב מאד למי
ששומע למצות קונו, שעל ידי זה הוא גורם לו חיים טובים לעולם הבא.

וְתָא חֲזִי אִי לָא יְהֵא הָאֵי מְקַטְרָגָא בא וראה אם לא היה זה המקטרג שהוא היצר
הרע, לָא יִרְתוּן צְדִיקָא הַנִּי גְנֻזֵיא עֲלָאִין דְּזְמִינִין לִירְתָא לְעֲלֵמָא דְּאֲתִי
לא היו יורשים הצדיקים אותם האוצרות העליונים שעתידים לירש לעולם הבא, ואמר
עוד זְכָאִין אֵינּוּן דְּאֶעְרְעוּ בְּהָאֵי מְקַטְרָגָא אשרי לאלו שפגעו בזה המקטרג, וְזְכָאִין
אֵינּוּן דְּלֵא אֶעְרְעוּ בֵּיהּ ואשרי לאלו שלא פגעו בו, ומפרש זְכָאִין אֵינּוּן דְּאֶעְרְעוּ
בֵּיהּ וְאֲשִׁתְּזִיבוּ מִנֵּיהּ אשרי לאלו שפגעו בו והכניעו אותו וניצלו ממנו, דְּבְּגִינֵיהּ יִרְתִּין
כֹּל אֵינּוּן טְבִין וְכֹל אֵינּוּן עֲדוּנִין וְכֹל אֵינּוּן פְּסוּפִין דְּעֲלֵמָא דְּאֲתִי שבשביל
שהכניעוהו יורשים לעולם הבא כל אותם הטובות מנל הצניָה, וכל אותם העדונים מנל
החכמה, וכל אותם הכסופים מנל הכתר, דְּעֲלִיָּה פְּתִיב שעליו נאמר עֵין לָא רָאָתָה
אֱלֹהִים זּוּלְתָךְ רַחֵם לומר שרק הצניָה הנקראת אֱלֹהִים השיגה אורות אלו, ולעמיד
לנא גם הצדיקים ישיגו אותם.

וְזָפַאין אינון דְּלֵא אַעֲרֵעוּ בִּיהַ, דְּבִגִּינִיהַ יְרִתִּין גִּיהֶנָם, וְאַטְרֵדוּ מֵאַרְץ
 הַחַיִּים, דְּהָא אִינוּן חֲיִיבֵיא דְאַעֲרֵעוּ בִּיהַ הוּוּ צִיִּיתִין לִיהַ
 וְאַתְמִשְׁכוּ אַבְתָּרִיהַ, וְעַל דָּא אִית לְצַדִּיקָא לְמַחֲזֵק לִיהַ טָבִין, דְּהָא
 בְּגִינִיהַ יְרִתִּין כָּל אִינוּן טָבָאן וְעַדוּנִין וְכִסּוּפִין לְעֵלְמָא דְאַתִּי.

תוֹעֲלֵתָא דְהָאִי מְקַטְרָגָא כַּד חֲיִיבֵיא צִיִּיתִין לִיהַ מֵאִי אִיהִי, אֶלֶּא אֶף
 עַל גַּב דְּלִית לִיהַ תוֹעֲלֵתָא, פְּקוּדָא דְמֵאֲרִיהַ אִיהוּ עֶבֶיד, וְתוּ
 דְהָא אַתְתַּקֵּף בְּגִין הָאִי, דְהוּאִיל וְאִיהוּ רַע אַתְתַּקֵּף כַּד עֶבֶיד בִּישׁ,
 חֲיִיבָא לָא אַתְתַּקֵּף עַד דְקָטִיל בְּר נֶשׁ, כִּיּוֹן דְקָטִיל בְּנֵי נֶשׂא כְּדִין
 אַתְתַּקֵּף וְאַתְגַּבֵּר בְּחִילִיהַ וְאִית לִיהַ נִיחָא.

מתוק מדבש

וְזָפַאין אינון דְּלֵא אַעֲרֵעוּ בִּיהַ ואשרי לאלו שלא פגעו בו ולא בא נסיון לידם, כי
 שמא אם היו באים לידי נסיון לא היו יכולים לעמוד בו, ואז דְּבִגִּינִיהַ יְרִתִּין
 גִּיהֶנָם וְאַטְרֵדוּ מֵאַרְץ הַחַיִּים שבשבילו היו יורשים גיהנם והיו נגרשים מארץ החיים
 שהיא הגן עדן, דְּהָא אִינוּן חֲיִיבֵיא דְאַעֲרֵעוּ בִּיהַ כי אלו הרשעים שפגעו בו, הוּוּ
 צִיִּיתִין לִיהַ וְאַתְמִשְׁכוּ אַבְתָּרִיהַ היו צייתים לו ונמשכו אחריו ונטרדו על ידו, ומסיק
 דבריו ואמר וְעַל דָּא אִית לְצַדִּיקָא לְמַחֲזֵק לִיהַ טָבִין ועל כן יש לצדיקים להחזיק
 לו טובה, רצה לומר ראוי להם להמתיקו ולהכניסו בקדושה, דְּהָא בְּגִינִיהַ יְרִתִּין כָּל
 אִינוּן טָבָאן וְעַדוּנִין וְכִסּוּפִין לְעֵלְמָא דְאַתִּי כי בשבילו יורשים כל אותם הטובות
 והעדונים והכסופים לעולם הבא.

ושואל תוֹעֲלֵתָא דְהָאִי מְקַטְרָגָא כַּד חֲיִיבֵיא צִיִּיתִין לִיהַ מֵאִי אִיהִי התועלת של זה
 המקטרג כשהרשעים צייתים לו מה היא, ואמר אֶלֶּא אֶף עַל גַּב דְּלִית לִיהַ תוֹעֲלֵתָא
 אלא אף על פי שאין לו תועלת, מכל מקום פְּקוּדָא דְמֵאֲרִיהַ אִיהוּ עֶבֶיד מצות אדונו
 הוא עושה, ואי אפשר לו לעזוב פתויו שהוא מצות המלך עליו, וְתוּ דְהָא אַתְתַּקֵּף בְּגִין
 הָאִי ועוד שהוא מתחזק בשביל זה, דְהוּאִיל וְאִיהוּ רַע אַתְתַּקֵּף כַּד עֶבֶיד בִּישׁ כי הואיל
 והוא בשורשו רע, הוא מתחזק כשעושה רע, רצה לומר שדרך טבע בריאתו להתחזק תמיד
 אם מצליח להתגבר על אדם להחטיאו. ואמר שכן חֲיִיבָא לָא אַתְתַּקֵּף עַד דְקָטִיל בְּר
 נֶשׁ רשע אינו מתחזק עד שהורג אדם, (יש מי שרוצה להגיה במקום "חֲיִיבָא" "חִיִּיתָא" דהיינו חיה
 רעה שבעיר). כִּיּוֹן דְקָטִיל בְּנֵי נֶשׂא כְּדִין אַתְתַּקֵּף וְאַתְגַּבֵּר בְּחִילִיהַ וְאִית לִיהַ נִיחָא
 כיון שהרג אנשים מתחזק ומתגבר בכחו ויש לו נחת.

כִּן הָהוּא מְקַטְרָגָא דְאַתְקְרִי מְלֶאךָ הַמּוֹת, לָא אַתְגַּבְר בְּחִילִיהָ עַד
 דְּאֶסְטִי לְבָנֵי נֶשָׂא וּמְקַטְרָג לֹון וְקָטִיל לֹון, פְּדִין אִית לִיה
 נִיחָא וְאַתְתַּקַּף וְאַתְגַּבְר בְּחִילִיהָ, כְּמָה דְאַתְתַּקַּף סְטְרָא דְחַיִּים פֶּד
 בְּנֵי נֶשָׂא טְבִין וְיִהְיוּן בְּאַרְח מִיֶּשֶׁר, אַוּף הָכִי הָאֵי מְקַטְרָגָא
 אַתְתַּקַּף וְאַתְגַּבְר פֶּד חַיִּיבָא צִיִּיתִין לִיה וְשְׁלִיט עֲלֵיהּ, רַחֲמָנָא
 לִישְׁזַבֵּן.

וְזַפְאִין אֵינוֹן דְּזַכָּאן לְנַצְחָא לִיה וְלֹאֲכַפְיָא לִיה, לְמִזְפֵי בְּגִינִיה לְעֶלְמָא
 דְּאֶתִי, וְאַתְתַּקַּף בַּר נֶשׁ בְּמִלְפָא קְדִישָׁא תְּדִיר, עַל דָּא וְדָאֵי
 אַתְמַר (תהלים פד ו) אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לוֹ בְּךָ מְסֻלוֹת בְּלִבָּבָם, זַפְאִין אֵינוֹן
 בְּהָאֵי עֶלְמָא וּבְעֶלְמָא דְּאֶתִי.

מתוק מדבש

כִּן הָהוּא מְקַטְרָגָא דְאַתְקְרִי מְלֶאךָ הַמּוֹת כִּן מְקַטְרָג הָהוּא הַנְּקָרָא מְלֶאךָ הַמּוֹת
 דְּהֵינּוּ הַיֵּצֵר הָרַע, לָא אַתְגַּבְר בְּחִילִיהָ עַד דְּאֶסְטִי לְבָנֵי נֶשָׂא וּמְקַטְרָג לֹון
 וְקָטִיל לֹון אֵינוֹן מִתְגַּבֵּר בְּכַחוּ עַד שְׂמִסִּית לְבָנֵי אָדָם וּמְקַטְרָג עֲלֵיהֶם וְהוֹרֵג אוֹתָם, פְּדִין
 אִית לִיה נִיחָא וְאַתְתַּקַּף וְאַתְגַּבְר בְּחִילִיהָ אוֹ יֵשׁ לוֹ נַחַת וּמִתְחַזֵּק וּמִתְגַּבֵּר בְּכַחוּ,
 כִּי כְּמָה דְאַתְתַּקַּף סְטְרָא דְחַיִּים פֶּד בְּנֵי נֶשָׂא טְבִין וְיִהְיוּן בְּאַרְח מִיֶּשֶׁר כְּמוֹ
 שְׂמִתְחַזֵּק צַד הַחַיִּים שֶׁהוּא הַשְּׂכִינָה כְּשֶׁבְנֵי אָדָם הֵם טוֹבִים וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הַיֶּשֶׁר, לֵרָא
 לֹמַר עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה הַמְּנוֹת שְׁעוֹסִים צְנִי אָדָם מַעֲלִין מִיַּין נֹקְצִין אֶל הַמַּלְכוּת וְגוֹרְמִים
 יְחוּד עֲלוּן, וְאַחַר כֵּן יוֹרֵד מִשָּׁם שְׁפַע גְּדוֹל אֶל הַמַּחְמוּמִים כְּדִי לַתֵּת לֵהֶם כַּח לַהֲתַגְבֵּר
 צִוְּתָא לַעֲשׂוֹת מְנוֹת יוֹתֵר גְּדוּלוֹת, כִּי שֶׁכֵּן מְנוֹה מְנוֹה, אַוּף הָכִי הָאֵי מְקַטְרָגָא
 אַתְתַּקַּף וְאַתְגַּבְר פֶּד חַיִּיבָא צִיִּיתִין לִיה וְשְׁלִיט עֲלֵיהּ, כְּמוֹ כִּן הַמְקַטְרָג הַזֶּה מִתְחַזֵּק
 וּמִתְגַּבֵּר כְּשֶׁהֲרַשְׁעִים מְצִיִּיתִים לוֹ וְשׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם, לֵרָא לֹמַר שְׁעַל יְדֵי הַחַטָּא וְהַפְּגַם שֶׁל
 הַחוּטָא נַעֲשֵׂה לַמַּעֲלָה יְחוּד אָדָם צְלִיעַל אִישׁ אֶוֹן שֶׁהוּא הַס"מ עִם צַח וְזוֹג הַלִּילִי"ת, וְאוֹ
 יֵשׁ לוֹ כַּח לַהֲתַחֵזֵק לַעֲלוֹת לֵינֵק מִהַקְדוּשָׁה, וְעַל יְדֵי זֶה מְקַבֵּל כַּח גְּדוֹל לַהֲסַטִּיָּא אוֹתוֹ יוֹתֵר
 אוֹ לֵינֵקֵס מִמֶּנּוּ, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן הַקְּב"ה יַצִּילֵנוּ מִיָּדוּ.

וְזַפְאִין אֵינוֹן דְּזַכָּאן לְנַצְחָא לִיה וְלֹאֲכַפְיָא לִיה וְאֲשֶׁרִי לֹאלוּ שְׁזוּכִים לְנַצְחוּ וְלַהֲכַנְיֵעוּ,
 לְמִזְפֵי בְּגִינִיה לְעֶלְמָא דְּאֶתִי לְזַכּוֹת בְּשִׁבְלֵי לְעוֹלָם הַבָּא, וְאַתְתַּקַּף בַּר נֶשׁ
 בְּמִלְפָא קְדִישָׁא תְּדִיר וְהָאָדָם מִתְחַזֵּק תְּמִיד בַּמֶּלֶךְ הַקְּדוּשׁ, עַל דָּא וְדָאֵי אַתְמַר וְעַל
 זֶה וְדָאֵי נֹאמַר אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לוֹ בְּךָ אֲשֶׁרִי מִי שְׂמִתְחַזֵּק וּמִשִּׁים מְבַטְחוּ בְךָ, מְסֻלוֹת
 בְּלִבָּבָם וַיֵּשׁ בְּלִבָּבָם מְסֻלוֹת לַעֲלוֹת בָּהֶם לְבֵית ה', זַפְאִין אֵינוֹן בְּהָאֵי עֶלְמָא וּבְעֶלְמָא
 דְּאֶתִי אֲשֶׁרִי לָהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

כל אדם העומד בנסיון מכבד לקב"ה

(1) דָּבָר אַחַר, (קהלת ח יד) יֵשׁ הַכֹּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ, כְּדָקְאֲמַרְן דְּאַתְתִּיקָה עַל עֲלָמָא, בְּמַאי, בְּגִין דִּישׁ צְדִיקִים אֲשֶׁר מְגִיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים, מְטָאן לִידֵיהוּ כְּאִינוּן עוֹבְדֵין דְּחֵיבֵינָא, כְּגוֹן בְּת עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, אוֹ חַד מְאִינוּן עוֹבְדֵין דְּאִינוּן מְמַעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים, וְאִינוּן קִימֵי בְּקִיּוּמֵיהוּ מְדַחֲלוּ דְמֵאֲרִיהוֹן, וְלֹא בְּעָאן לְאַסְתָּאבָא, כְּגוֹן כְּמָה זְפָאי קְשׁוּט דְמָטוּ לִידֵיהוּ כְּעוֹבְדֵין אֲלֵין, וְאִינוּן גְּבוּרֵי כַח דְעֵבְדֵי רְעוּתָא דְמֵאֲרִיהוֹן וְלֹא חֲטָאוּ, וְעַל דָּא הַכֹּל נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ, וְאַתְתִּיקָה בְּתוֹקֶפֶיהָ.

וְיֵשׁ רְשָׁעִים אֲשֶׁר מְגִיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים, מְטֵי לִידֵיהוּ חַד מְצוּהָ דְאִיהוּ עוֹבְדָא דְצְדִיקָא, וְזָכָאן בְּהָ וְעֵבְדֵין יְתָה, כְּגוֹן

מתוק מדבש

"מאמר כל אדם העומד בנסיון מכבד לקב"ה" ומבואר בו כי השכינה מתחזקת ונתקנת על ידי כל אדם העומד בנסיון, כי הצדיק שמזדמן לידו מעשה ממעשה הרשעים ואינו חוטא, הנה הוא נקרא גבור כח המכבד לכוראו. וגם רשע שכובש את תאוותו ואפילו בדבר אחד, הנה הוא מכבד לקב"ה, ונותן כבוד גדול לקדושה.

(מקור המאמר זוהר פרשת שמות דף י ע"ג - יא ע"א, וצניאור ממוק מדנש כרך ה עמ' קא-קג)

דָּבָר אַחַר פִּירוּשׁ אַחַר עַל מַה שְׁכָתוּב יֵשׁ הַכֹּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ, כְּדָקְאֲמַרְן דְּאַתְתִּיקָה עַל עֲלָמָא כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ שֶׁהַשְּׂכִינָה מִתְחַזְקַת וּמִתְתַקֶּנֶת בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְשׁוֹאֵל בְּמַאי עַל יְדֵי מַה נִתְקַנְתְּ הַשְּׂכִינָה, וְאֵמַר בְּגִין דִּישׁ צְדִיקִים אֲשֶׁר מְגִיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים שֶׁפִּירוּשׁוֹ מְטָאן לִידֵיהוּ כְּאִינוּן עוֹבְדֵין דְּחֵיבֵינָא שֶׁמְגִיעַ לִידֵם נִסְיוֹן כְּאוֹתָם הַמַּעֲשִׂים שֶׁל הַרְשָׁעִים, כְּגוֹן בְּת עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה כְּגוֹן בְּת גּוֹי, אוֹ חַד מְאִינוּן עוֹבְדֵין דְּאִינוּן מְמַעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים אוֹ אַחַד מִשָּׂאֵר מַעֲשִׂים שֶׁהֵם מְמַעֲשֵׂה הַרְשָׁעִים, וְאִינוּן קִימֵי בְּקִיּוּמֵיהוּ מְדַחֲלוּ דְמֵאֲרִיהוֹן וְהֵם עוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם מִפְּחַד קוֹנָם וְכוּבָשִׁים אֶת יִצְרָם, וְלֹא בְּעָאן לְאַסְתָּאבָא וְאִינֵם רוֹצִים לְחַטֵּא בָהֶם, כְּגוֹן כְּמָה זְפָאי קְשׁוּט דְמָטוּ לִידֵיהוּ כְּעוֹבְדֵין אֲלֵין כְּמוֹ כְּמָה צְדִיקֵי אִמַת שֶׁהִגִּיעַ לִידֵם נִסְיוֹנוֹת וּמַעֲשִׂים כְּאֵלוֹ, וְאִינוּן גְּבוּרֵי כַח דְעֵבְדֵי רְעוּתָא דְמֵאֲרִיהוֹן וְלֹא חֲטָאוּ וְהֵם הִיוּ גְבוּרֵי כַח שֶׁעָשׂוּ רִצּוֹן קוֹנָם וְכוּבָשׁוּ אֶת יִצְרָם וְלֹא חֲטָאוּ, וְעַל דָּא וְעַל זֶה נֵאמַר הַכֹּל נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ פִּירוּשׁ וְאַתְתִּיקָה בְּתוֹקֶפֶיהָ שֶׁעַל יְדֵי זֶה הַשְּׂכִינָה הַנִּקְרָאת הַכֹּל מִתְחַזְקַת בְּתוֹקֶפָה עַל הָאָרֶץ.

ומה שכתוב ויש רשעים אשר מגיע אליהם כממעשה הצדיקים פירושו מטי לידיהו חד מצוה דאיהו עובדא דצדיקא וזכאן בה ועבדין יתה שמגיע לידם מצוה

לסטים מקפחא דהוה משתכח בטוריאי, בהדי אינון לסטים עובדי
עבודה זרה, וכד הוה יודאי אעבר תמן הוה משזיב ליה, ונטיר ליה
מנייהו, והוה קרי עליה יש עקיבא יש רשעים אשר מגיע אליהם
פמעשה הצדיקים.

וכגון ההוא חיבא דהוה בשכבותיה דרבי חיאי, דליליא חד פגע בה
בההיא אתתא דהות אזלת לבי ברתה, בעא למתקף בה, אמרה
ליה במטו מינך אוקיר למרך ולא תחטי גבאי, שבקה ולא חב בה,
הוי אומר ויש רשעים אשר מגיע אליהם פמעשה הצדיקים, אמרתי
שגם זה הכל, כמה דאתתקף ההוא הכל בהדי אינון צדיקאי דמטו
לידייהו עובדי דחיביא ולא חטאן, אוף הכי אתתקף בהדי אינון
חיביא דמטי לידייהו עובדי דאינון צדיקאי ועבדי להו.

מתוק מדבש

אחת שהיא מעשה הצדיקים וזוכים בה ועושים אותה, פגון לסטים מקפחא דהוה
משתכח בטוריאי בהדי אינון לסטים עובדי עובד עבודה זרה כמו שהיה ליסטים
אחד יהודי בין ההרים שהיה מלסטם את הבריות יחד עם ליסטים גוים, וכד הוה יודאי
אעבר תמן הוה משזיב ליה ונטיר ליה מנייהו וכשהיה יהודי עובר שם היה מציל
אותו ושומר אותו מליסטים הגוים, והוה קרי עליה רבי עקיבא ורבי עקיבא קרא עליו
מקרא זה יש רשעים אשר מגיע אליהם פמעשה הצדיקים.

וכגון ההוא חיבא דהוה בשכבותיה דרבי חיאי וכמו אותו הרשע שהיה בשכנותו
של רבי חיאי, דליליא חד פגע בה בההיא אתתא דהות אזלת לבי ברתה
שלילה אחד פגע באשה שהיתה הולכת לבית בתה, בעא למתקף בה רצה להחזיק בה
ולאנוס אותה, אמרה ליה במטו מינך אוקיר למרך ולא תחטי גבאי אמרה לו אני
מבקשת ממך כבוד את קונך ולא תחטא עמי, שבקה ולא חב בה עזבה ולא חטא עמה,
הוי אומר על זה נאמר ויש רשעים אשר מגיע אליהם פמעשה הצדיקים שהתגבר
על יצרו כמעשה של הצדיקים, אמרתי שגם זה הכל פירושו כמה דאתתקף ההוא
הכל בהדי אינון צדיקאי כמו שהכל ההוא שהוא השכינה מתחזקת על ידי הצדיקים,
דמטו לידייהו עובדי דחיביא ולא חטאן שמגיע לידם מעשה הרשעים ואינם חוטאים,
אוף הכי אתתקף בהדי אינון חיביא אף כן מתחזק על ידי אלו הרשעים דמטי
לידייהו עובדי דאינון צדיקאי ועבדי להו שמגיע לידם מעשים של צדיקים ועושים
אותם.

סֵפֶר כֹּל אָדָם הָעוֹמֵד בְּנִסְיוֹן מִכְבֵּד לִקְבִּ"ה הַזֵּהָר לֹא

דְּתַנִּינָן עֶבֶד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא צְדִיקִים וְרִשְׁעִים בְּעֵלְמָא, וְכִמָּה דְאַתְיִיקֵר
אִיהוּ בְּעֵלְמָא בְּעוֹבְדֵי דְצְדִיקָא, הֵכִי נְמִי אַתְיִיקֵר אִיהוּ בְּרִשְׁעֵיִיא
פִּד עֶבְדֵי עוֹבְדָא טְבָא בְּעֵלְמָא, פְּמָה דְאַתְ אָמַר (קְהֵלֵת ג' י"א) אֶת הַכֹּל
עָשָׂה יְפָה בְּעֵתוֹ, וְוִי לְחִיִּיבָא פִּד עֶבֶיד גְּרַמְיָה רַע וְאַתְתַּקֵּף בְּחוּבֵיהּ,
פְּמָה דְאַתְ אָמַר (יִשְׁעִיָה ג' י"א) אֹי לְרִשָּׁע רַע וְגו'.

מתוק מדבש

דְּתַנִּינָן, עֶבֶד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא צְדִיקִים וְרִשְׁעִים בְּעֵלְמָא שְׁלַמְדָנוּ שַׁעֲשַׂה הַקְבִּ"ה
שְׁתַּהִיָּה בַחִירָה, וְעַל יְדֵי זֶה יֵשׁ צְדִיקִים וְרִשְׁעִים בְּעוֹלָם, וְכִמָּה דְאַתְיִיקֵר אִיהוּ
בְּעֵלְמָא בְּעוֹבְדֵי דְצְדִיקָא וְכִמּוּ שְׁהוּא מִתְכַבֵּד בְּעוֹלָם בְּמַעֲשֵׂה הַצְדִיקִים, הֵכִי נְמִי
אַתְיִיקֵר אִיהוּ בְּרִשְׁעֵיִיא פִּד עֶבְדֵי עוֹבְדָא טְבָא בְּעֵלְמָא כְּמוֹ כֵּן הוּא מִתְכַבֵּד בְּרִשְׁעִים
כְּשַׁעוֹשִׂים מַעֲשֵׂה טוֹב בְּעוֹלָם, לְפִי שְׁהַרְשָׁעִים הֵם תַּחַת יַד הַקְלִיפָה וְעַתָּה כְּשׁוֹכַבְשָׁה וּמְכַנְיַעָה
הָרִי הוּא כְבוֹד גְּדוֹל לְקִדּוּשָׁה, פְּמָה דְאַתְ אָמַר, אֶת הַכֹּל עָשָׂה יְפָה בְּעֵתוֹ כֹּל מָה
שְׁבִרָא וְעִשָׂה הַקְבִּ"ה בְּעוֹלָם הַכֹּל יֵפָה הוּא אִם עוֹשִׂים אוֹתוֹ בְּעֵתוֹ הָרְאוּי, וְוִי לְחִיִּיבָא פִּד
עֶבֶיד גְּרַמְיָה רַע וְאַתְתַּקֵּף בְּחוּבֵיהּ אֹי לְרִשָּׁע כְּשַׁעוֹשָׂה עֲצָמוֹ רַע וּמִתְחַזֵּק בַּחֲטָאוֹ פְּמָה
דְאַתְ אָמַר, אֹי לְרִשָּׁע רַע רַשַׁע הָאוּחֹז בְּרַע וְלֹא שָׁב מִמֶּנּוּ אֹי לוֹ, כִּי גְמוֹל יִדְיוֹ יַעֲשֵׂה
לוֹ, פִּירוּשׁ כִּי יִקְבַּל גְּמוּלוֹ מִשְׁלָם.

הקב"ה מסייע לאדם לעמוד בנסיגות

(ח) אָבֵל הָהוּא זָפָאָה דְאִיהוּ דְחִיל לְמֵאֲרִיָּה, פְּמָה בִישִׁין סְבִיל בְּהַאי
עֲלֵמָא בְּגִין דְלֹא הִימִין וְלֹא אֲשַׁתַּתֵּף בְּהָהוּא יֵצֵר הָרַע, וְקִדְשָׁא
בְּרִיף הוּא שְׂזִיב לִיה מִפְּלָהוּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (תהלים לז ב) רַבּוֹת רְעוֹת
צְדִיק וּמִפְּלֵם יֵצִילֵנוּ יְהוָה, רַבּוֹת רְעוֹת לְצַדִּיק לֹא כְּתִיב, אֱלֹא צְדִיק,
בְּגִין דְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא אֲתַרְעֵי בֵּיה, וּבְגִין כֶּף קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא אֲתַרְעֵי
בְּהָהוּא בַר נֶשׁ וְשְׂזִיב לִיה מִפְּלָא, בְּהַאי עֲלֵמָא וּבְעֲלֵמָא דְאֲתִי, זָפָאָה
חוּלְקִיָּה.

תָּא חֲזִי פְּמָה בִישִׁין עֲבְרוּ עָלֶיהָ דִיעֶקֶב, בְּגִין דְלֹא יִתְדַבֵּק בְּהָהוּא יֵצֵר

מתוק מדבש

"מאמר הקב"ה מסייע לאדם לעמוד בנסיגות" ומבאר בו כי המשדל ונלחם עם יצר הרע, הנה הקב"ה עוזר לו ומצילו. ומבאר עוד כי אין יצר הרע מתגבר אלא על המתדבק בקב"ה. אכן סבל הנסיגות והיסורים של הצדיקים הוא לתועלתם ולזכותם. וממשיך ומבאר את נסיגות ויסורי יעקב שלא נח ולא שקט בחייו מרוב צער, ועם כל זאת דבק ביוצרו, וזכה בזאת לטובה גדולה.

(מקור המאמר זוהר פרשת וישב דף קעט ע"ג, וצנזאור ממק מדנש כרך ד עמ' ו-י)

אָבֵל הָהוּא זָפָאָה דְאִיהוּ דְחִיל לְמֵאֲרִיָּה אַבֵּל זֶה הַצְּדִיק שִׂירָא מְקוּנָה, פְּמָה בִישִׁין
סְבִיל בְּהַאי עֲלֵמָא בְּגִין דְלֹא הִימִין וְלֹא אֲשַׁתַּתֵּף בְּהָהוּא יֵצֵר הָרַע כִּמְה
רעות וצער סובל בעולם הזה על ידי שלא האמין ולא נתחבר עם היצר הרע, רצה לומר
שצריך להלחם עמו בכמה מיני מלחמות ונסיגות, וְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא שְׂזִיב לִיה מִפְּלָהוּ
והקב"ה מצילו מכל הרעות והצרות, הָדָא הוּא דְכְּתִיב רַבּוֹת רְעוֹת צְדִיק וּמִפְּלֵם
יֵצִילֵנוּ יְהוָה, ואמר רַבּוֹת רְעוֹת לְצַדִּיק לֹא כְּתִיב דהוּא מִשְׁמַע שֶׁהֲרֵעוֹת הֵם מִנֵּת
חֶלְקוֹ, וְאִם כֵּן מָה זֶה שְׁמִסִּים וּמְכֻלָּם יֵצִילֵנוּ ה', פִּירוּשׁ שִׁיֵּצִילֵנוּ שְׁלֵא יִבְאוּ עֲלֵינוּ, אֱלֹא
רבות רעות צדיק פִּירוּשׁ שֶׁמִּצַּד עֲצָמוּ יֵשׁ לוֹ רְעוֹת וְצַעַר לְלַחֹם וּלְכַבּוֹשׁ אֶת יֵצֵר הָרַע,
בְּגִין דְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא אֲתַרְעֵי בֵּיה לְפִי שֶׁהִקְבִּ"ה חִפֵּץ בְּמֵה שֶׁהָאָדָם לוֹחֵם וּמִתְגַּבֵּר
עַל יֵצֵרוֹ, וּבְגִין כֶּף קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא אֲתַרְעֵי בְּהָהוּא בַר נֶשׁ וְשְׂזִיב לִיה מִפְּלָא
בְּהַאי עֲלֵמָא וּבְעֲלֵמָא דְאֲתִי, זָפָאָה חוּלְקִיָּה וּבִשְׁבִיל זֶה הִקְבִּ"ה חִפֵּץ בְּזֶה הָאָדָם
וּמִצִּיל אוֹתוֹ מִכָּל הַצְּרוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְזֶה שֶׁכְּתוּב וּמְכֻלָּם יֵצִילֵנוּ ה', וְאֲשֵׁרִי
חֶלְקוֹ. (מִפְּרָשִׁים)

תָּא חֲזִי פְּמָה בִישִׁין עֲבְרוּ עָלֶיהָ דִיעֶקֶב בְּגִין דְלֹא יִתְדַבֵּק בְּהָהוּא יֵצֵר הָרַע וְיִתְרַחֵק
מִחוּלְקִיָּה בֵּא וְרָאָה כִּמְה רְעוֹת עֲבְרוּ עַל יַעֲקֹב כִּדִּי שְׁלֵא יִתְדַבֵּק בְּהֵיֵצֵר הָרַע וְיִתְרַחֵק

הָרַע וַיִּתְרַחֵק מִחֻלְקֵיהָ, וּבִגִּין כֶּף סָבִיל כִּמָּה עוֹנָשִׁין כִּמָּה בִישִׁין וְלֹא שְׁקִיט.

פֶּתַח וְאָמַר, (אִיּוֹב ג' כו') לֹא שָׁלוֹתִי וְלֹא שְׁקֻטֹתִי וְלֹא נַחְתִּי וַיָּבֵא רִגְזוֹ, תָּא חֲזִי כִּמָּה בִישִׁין סָבְלִין צְדִיקָא בְּהַאי עֲלָמָא, בִישִׁין עַל בִישִׁין כְּאֲבִין עַל כְּאֲבִין, בְּגִין לְמַזְכֵּי לֹון לְעֲלָמָא דְאַתִּי.

יַעֲקֹב כִּמָּה סָבִיל בִישִׁין עַל בִישִׁין תְּדִיר, כִּמָּה דְאַתְּ אָמַר לֹא שָׁלוֹתִי בְּבֵיתָא דְלָבָן, וְלֹא יְכִילְנָא לְאַשְׁתְּזַבָּא מִנִּיהּ, וְלֹא שְׁקֻטִי מַעֲשׂוֹ, מִהֵהוּא צַעֲרָא דְצַעַר לִי הֵהוּא מִמְנָא דִילֵיהּ, וְלִבְתֵּר דְחִילוֹ דַעֲשׂוֹ, וְלֹא נַחְתִּי מִן דִּינָהּ וּמִן שְׁכָם, וַיָּבֵא רִגְזוֹ דָּא רוּגְזָא וְעַרְפוּכְיָא דִיוֹסָף, דְאַיְהוּ קְשִׁיא מִכְּלָהוּ, וּמִגּוֹ רְחִימוּתָא דִיעֲקֹב לְגַבֵּי דִיוֹסָף דְאַיְהוּ רְזָא דְכַרִּית,

מתוק מדבש

מחלקו, כי אין השטן מקטרג על איש שהוא ממינו, אלא על המתדבקים בהקב"ה הוא מקטרג עליהם למעלה, ומתעה אותם למטה, וכל צערו של יעקב היה מפני שהתרחק ממנו, וּבִגִּין כֶּף סָבִיל כִּמָּה עוֹנָשִׁין כִּמָּה בִישִׁין וְלֹא שְׁקִיט ובשביל זה סבל כמה עונשים וכמה רעות ולא היה לו שקט ומנוחה.

פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן לְפָרֵשׁ אֵת עֲנִין יַעֲקֹב וְאָמַר מַה שְׁכָתוּב לֹא שָׁלוֹתִי וְלֹא שְׁקֻטִי וְלֹא נַחְתִּי וַיָּבֵא רִגְזוֹ פִירוּשׁ מֵעוֹלָם לֹא יִשְׁבְּתִי בְּשִׁלוּהּ וּבְהַשְׁקֵט וּבְנַחַת, כִּי יִרְאֵתִי מִן הָרַעִה הַבָּאָה וּמִתְרַגֶּשֶׁת בְּעוֹלָם, וְהִנֵּה בֹא עָלַי הָרוּגוֹז וְהַחֲרָדָה (מְלוֹדוֹת), תָּא חֲזִי כִּמָּה בִישִׁין סָבְלִין צְדִיקָא בְּהַאי עֲלָמָא בֹא וְרָאָה כִּמָּה רַעוּת סוֹבְלִים הַצְדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, בִישִׁין עַל בִישִׁין כְּאֲבִין עַל כְּאֲבִין רַעוּת עַל רַעוּת וּמְכַאוּבִים עַל מְכַאוּבִים, רַצָּה לֹוֹמֵר יֵשׁ שְׁסוֹבְלִים עַל עוֹנָם, וְיֵשׁ שְׁסוֹבְלִים יְסוּרִים שֶׁל אַהֲבָה, וְיֵשׁ שְׁסוֹבְלִים מִחַמַּת קוּשִׁי מִלַּחַמַּת הַיָּצַר הָרַע, בְּגִין לְמַזְכֵּי לֹון לְעֲלָמָא דְאַתִּי כְּדִי לְזַכּוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא.

יַעֲקֹב כִּמָּה סָבִיל בִישִׁין עַל בִישִׁין תְּדִיר יַעֲקֹב כִּמָּה סָבִיל רַעוּת עַל רַעוּת תְּמִיד, כִּמָּה דְאַתְּ אָמַר לֹא שָׁלוֹתִי בְּבֵיתָא דְלָבָן וְלֹא יְכִילְנָא לְאַשְׁתְּזַבָּא מִנִּיהּ לֹא הִיָּה לִי שְׁלוּהּ בְּבֵיתוֹ שֶׁל לָבָן וְלֹא יְכוּלְתִי לְהַנְצִל מִמֶּנּוּ וּמִתְחַבּוּלוֹתָיו כִּמוֹ שְׁכָתוּב וְהַחֲלִיף אֵת מִשְׁכוּרְתִּי עֲשֵׂת מוֹנִים, וְלֹא שְׁקֻטִי מַעֲשׂוֹ וְלֹא הִיָּה לִי שְׁקֵט מַעֲשׂוֹ, דְהֵינּוּ מִהֵהוּא צַעֲרָא דְצַעַר לִי הֵהוּא מִמְנָא דִילֵיהּ מֵאוֹתוֹ הַצַּעַר שְׁצִיעַר אוֹתִי הַמְמוּנָה שְׁלוֹ, וְלִבְתֵּר דְחִילוֹ דַעֲשׂוֹ וְאַחַר כֵּךְ הִפְחַד שֶׁהִיָּה לִי מַעֲשׂוֹ עֲצָמוֹ, וְלֹא נַחְתִּי מִן דִּינָהּ וּמִן שְׁכָם וְלֹא הִיָּתָה לִי מְנוּחָה מִצַּעֲרָה שֶׁל דִּינָהּ וּמִהַרְיַגַּת אֲנָשֵׁי שְׁכָם, וַיָּבֵא רִגְזוֹ, דָּא רוּגְזָא וְעַרְפוּכְיָא דִיוֹסָף דְאַיְהוּ קְשִׁיא מִכְּלָהוּ וַיָּבֵא לִי רוּגְזוֹ וּבִלְבוּל מַצַּעַר שֶׁהִיָּה לִי מִמְכִּירַת יוֹסֵף שֶׁהוּא הִיָּה הַקְּשָׁה מְכוּלָם, וְאָמַר לְשׁוֹן בִּלְבוּל, כִּי לֹא הִיָּה רַק בִּלְבוּל הַדַּעַת וְצַעַר כִּי בִאֲמַת לֹא נִטְרַף וְלֹא נִהַרְגַ, אֲלֵא אֲדַרְבָּה אֱלֹהִים חֲשַׁבָה לְטוֹבָה לְמַעַן לְשׁוּם לָהֶם שְׁאֲרִית בֶּאֱרֶץ, וּמִגּוֹ רְחִימוּתָא דִיעֲקֹב לְגַבֵּי דִיוֹסָף דְאַיְהוּ רְזָא דְכַרִּית עָאֵל בְּמַצְרַיִם וּמִתּוֹךְ אַהֲבָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אֵל יוֹסֵף שְׁהוּא סוּד

עַל בְּמִצְרִים, בְּגִין דְּלִבְתָּר כְּתִיב (שמות ו ה) וְאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי, לְאֶשְׁתַּפְּחָא
שְׂכִינְתָּא תַּמָּן בְּהַדְיָה.

מתוק מדבש

הצריח, פירוש שהיה מרכזה ליסוד דו"א, נאנס יעקב לרדת למצרים כדי לפגשו שם, ומאת
ה' היתה זאת בְּגִין דְּלִבְתָּר כדי שאחר כך כְּתִיב וְאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי פירוש שתהיה זכירת
הברית שם לבניו, לְאֶשְׁתַּפְּחָא שְׂכִינְתָּא תַּמָּן בְּהַדְיָה על ידי שהשכינה תמצא שם עמו,
רצה לומר שמחמת יוסף ירד יעקב למצרים וירדה עמו השכינה כדי להתיחד עם יעקב כל
ימי חייו, ואחר מות יעקב נשארה השכינה שם עם יוסף, וכשמת יוסף נשארה השכינה עם
ישראל בגלות עד צאתם ממצרים, וזהו זכירת הברית, פירוש זכירת השכינה שהיא בגלות.
(רמ"ק ורא"ג ומפרשים)

טעם ליסורי הצדיקים ולשלות הרשעים

(ט) רבי אבא ורבי יוסי ורבי חזקיה, הוו יתבין ולעאן באורייתא, אמר ליה רבי חזקיה לרבי אבא, הא חמינן דקדשא בריה הוא אתרעי בדינא בכלא, לאתערבא דא בדא, ואיהו אריה דינא בחייבי עלמא, אי איהו אתרעי בדינא, אמאי סליק ליה מחייביא. אמר ליה פמה טורין אתעקרו במלה דא, אבל פמה מלין גלי בוצינא קדישא בהאי.

מתוק מדבש

"מאמר טעם ליסורי הצדיקים ולשלות הרשעים" ומבואר בו כי הקב"ה מאריך אפו עם הרשעים ואינו פועל בהם דין כראוי, לפי שביסורי הצדיקים נתקנת מדת הדין הקדושה, אבל ביסורי הרשעים מתעורר דין הטומאה מצד הסטרא אחרא. ומוסיף ומבאר כי שלות הרשעים בעולם הזה היא לפי שעה ולצורך עקירתם מהקדושה, אבל טובת הצדיקים היא תמידית ונצחית לעולם הבא. ומבאר עוד כי עולם הזה והנאותיו הם חלק הסטרא אחרא ובו דבקים הרשעים, אבל העולם הבא הוא חלק הקדושה ואליו זוכים הצדיקים.

(מקור המאמר צהר פרשת פקודי דף רכג ע"ג - רכד ע"א, ונציאור ממוק מדנש כרך ט עמ' מא-מד)

רבי אבא ורבי יוסי ורבי חזקיה אלו השלשה תלמידי רבי שמעון הוו יתבין ולעאן באורייתא היו יושבים ועוסקים יחד בתורה, אמר ליה רבי חזקיה לרבי אבא שאל ממנו הא חמינן דקדשא בריה הוא אתרעי בדינא בכלא הרי אנו רואים שהקב"ה חפץ בדין בכל דבר, ואין שום דבר שלם אלא רחמים בדין, כמו שבכל מלאכת הקדש היה מעורב זהב שהוא סוד הדין, לאתערבא דא בדא כדי שיתערבו ויתמזגו יחד החסד והדין, אם כן קשה ואיהו אריה דינא בחייבי עלמא למה הוא מאריך אפו ברשעי העולם, כי אי איהו אתרעי בדינא אמאי סליק ליה מחייביא אם הוא חפץ בדין אם כן למה הוא מעבירו ומסלקו מן הרשעים ומאריך להם אפו, כי אנו רואים שהרשעים יושבים בשלוח ואין הקב"ה מיסרם כראוי להם.

אמר ליה רבי אבא פמה טורין אתעקרו במלה דא כמה הרים כבר נעקרו על דבר זה, כלומר הרבה חכמים כבר שאלו שאלה זו, כי זו היא השאלה מפני מה יש צדיק ורע לו ורשע וטוב לו, כמו משה רבינו ששאל מהקב"ה הודיעני נא את דרכך (כמנצא נמס' נרכות דף ז ע"א), וכן שאלו שאלה זו איוב ודוד ואסף וחבקוק, ולא עמדו בזה על סוף דעתו של הקב"ה, (אי נמי, כמה אנשים גדולים נעקרו מן העולם בחקירה זו בראותם דרך רשעים צלחה, רמ"ז), אבל פמה מלין גלי בוצינא קדישא בהאי. אבל כמה סודות גלה המאור הקדוש שהוא רבי שמעון בענין זה כדמפרש ואזיל.

וְתָא חֲזִי, דִּינָא דְקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתַרְעֵי בֵּיה, אִיהוּ דִּינָא בְרִיר, אִיהוּ דִּינָא דְאֲתַעֵר רְחִימוּ וְחֻדְוָה, אֲבָל חֲיִיבֵינָא פִּד אֵינוֹן בְּעֶלְמָא, פְּלָהוּ דִּינָא דְזוּהֶמָּא, פְּלָהוּ דִּינָא דְלָא אֲתַרְעֵי בֵּיה קֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא פְּלָל, וְעַל דָּא לֹא בְּעֵי לְאֲתַעֲרָבָא דִּינָא קֻדְשָׁא בְּדִינָא מְסֻאָבָא דְזוּהֶמָּא, עַד דְּאִיהוּ אֲשַׁתְּצֵי מִגְרָמֵיהּ, וְלֹאֻבְדָּא לֵיה מִן עֶלְמָא דְאֲתִי, וְהָהוּא דִּינָא דְזוּהֶמָּא דְבֵיה, אִיהוּ אוֹבִיד לֵיה מְעֶלְמָא.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים צב ח) בְּפִרוּחַ רְשָׁעִים כָּמוֹ עֶשֶׂב וַיִּצְיָצוּ כָּל פּוֹעֲלֵי אֹן לְהַשְׁמָדָם עַד, הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהּ, אֲבָל תָּא חֲזִי, בְּפִרוּחַ רְשָׁעִים כָּמוֹ עֶשֶׂב, פְּהָאִי עֲשָׂבָא דְאִיהוּ בִּיבִישׁוּ דְאַרְעָא, וְאִיהוּ יְבִישָׁא,

מתוק מדבש

וְתָא חֲזִי דִּינָא דְקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתַרְעֵי בֵּיה בא וראה הדין שהקב"ה חפץ בו, כלומר אמת הדבר שהקב"ה חפץ בדין, אבל אִיהוּ דִּינָא בְרִיר הוּא דִּין מתוק וקדוש שאין החיצונים מתעוררים על ידו, והיינו יסורי הצדיקים שהם מצד דין הקדוש, אִיהוּ דִּינָא דְאֲתַעֵר רְחִימוּ וְחֻדְוָה והוא דין המעורר אהבה ושמחה, דהיינו שמעורר יחוד קב"ה ושכינתיה, כי על ידי שלוקים הנדיקים השכינה נטהרת מדיניה ויכולה להסתיד עם צעלה, אֲבָל חֲיִיבֵינָא פִּד אֵינוֹן בְּעֶלְמָא אבל הרשעים כשהם בדינים ויסורים בעולם הזה, פְּלָהוּ דִּינָא דְזוּהֶמָּא כולם הם מדין של הזוהמא והטומאה היונקת מהקדושה, פְּלָהוּ דִּינָא דְלָא אֲתַרְעֵי בֵּיה קֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא פְּלָל והם כולם דין שאין הקב"ה חפץ בו כלל, כי אין הקב"ה חפץ בהתעוררות צד הטומאה כלל, וְעַל דָּא ועל כן כלומר בשביל שאינו רוצה בהתעוררות הסטרא אחרא, לכן לֹא בְּעֵי לְאֲתַעֲרָבָא דִּינָא קֻדְשָׁא בְּדִינָא מְסֻאָבָא דְזוּהֶמָּא אין הקב"ה רוצה לערב דין קדוש בדין טמא של הזוהמא, ואין הקב"ה מיסרם מצד דין הקדוש, ולכך הקב"ה מאריך אפו עם הרשע, עַד דְּאִיהוּ אֲשַׁתְּצֵי מִגְרָמֵיהּ עד שהוא כלה מאליו ונופל ברשת עונותיו, כעין מה שכתוב תיסרך רעתך, וכתוב תמותת רשע רעה, וְלֹאֻבְדָּא לֵיה מִן עֶלְמָא דְאֲתִי ולהאביד אותו מן העולם הבא, כי וְהָהוּא דִּינָא דְזוּהֶמָּא דְבֵיה, אִיהוּ אוֹבִיד לֵיה מְעֶלְמָא אותו הדין של זוהמא שבו, הוא עצמו מאבד אותו מן העולם, כלומר עונו ממש הוא דינו ואין צריך שיתעורר עליו דין קדוש מלמעלה. (רמ"ק ומפרשים)

פְּתַח רבי אבא לדרוש וְאָמַר והתחיל לפרש למה נשפע רבוי טובה אל הרשעים בעולם הזה, דכתיב בְּפִרוּחַ רְשָׁעִים כָּמוֹ עֶשֶׂב וַיִּצְיָצוּ כָּל פּוֹעֲלֵי אֹן לְהַשְׁמָדָם עַד, הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהּ פסוק זה כבר ביארו החברים, אֲבָל עתה נפרש באופן זה, תָּא חֲזִי בא וראה מה שכתוב בְּפִרוּחַ רְשָׁעִים כָּמוֹ עֶשֶׂב פירושו פְּהָאִי עֲשָׂבָא דְאִיהוּ בִּיבִישׁוּ דְאַרְעָא כעשב הזה שהוא בארץ יבשה, וְאִיהוּ יְבִישָׁא לכן גם העשב

פד שְׂרָאן בִּיה מִיָּא אַפְרִיחַ, וְהָהוּא יְבִישׁוּ אַתְפְּרַח, וּבְהָאֵי אֵילְנָא קְצִיעָא דְאֶצִּיץ, וְלֹא סְלִיק אֱלָא אֵינוֹן פְּאָרוֹת לְסֹטֵר דָּא וְלְסֹטֵר דָּא, דְאֵינוֹן עֲנַפִּין דְסֻלְקִין, וְלַעֲלָמִין לָא סְלִיק אֵילְנָא פִּד הָוָה בְּקַדְמִיתָא לְמַהוּי אֵילְנָא, וְכָל דָּא לְהַשְׁמָדָם עֲדֵי עַד, לְעַקְרָא לֹון מְשַׁרְשֵׁין וּמְפֻלָּא.

תו רְזָא אַחְרָא אֵית בְּהָאֵי, עַל דְקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אָרִיךְ רוּגְזִיָּה בְּחַיִּיבֵיָּא בְּהָאֵי עֲלָמָא, בְּגִין דְהָאֵי עֲלָמָא אִיהוּ חוּלְקָא דְסֹטְרָא אַחְרָא, וְעֲלָמָא דְאֵתִי אִיהוּ סֹטְרָא דְקְדוּשָׁה, וְאִיהוּ חוּלְקָא דְצַדִּיקֵיָּא, לְמַהוּי צַדִּיקֵיָּא אֵינוֹן בְּעֶטְרָא דִיקְרָא דְמְאָרִיהוֹן בִּיה, וְתַרִּין סֹטְרִין אֲלִין קְיִימִין

מתוק מדבש

הוא יבש, ואחר כך פד שְׂרָאן בִּיה מִיָּא אַפְרִיחַ כשנותנים עליו מים הוא מפריח, וְהָהוּא יְבִישׁוּ אַתְפְּרַח והיבשות ההוא פורח לפי שעה, כן יש רשע שטובו הוא על זמן מה כעשב הזה הפורח רק לפי שעה. וּבְהָאֵי אֵילְנָא קְצִיעָא דְאֶצִּיץ וכאילן הזה שנקצץ וחוזר לצוץ ולהצמיח (כעין מה שכתוב ויציצו כל פועלי און), אבל וְלֹא סְלִיק אֱלָא אֵינוֹן פְּאָרוֹת לְסֹטֵר דָּא וְלְסֹטֵר דָּא אינו עולה עוד אילן שלם אלא צומחים פארות לצד זה ולצד זה, דְאֵינוֹן עֲנַפִּין דְסֻלְקִין שהם הענפים העולים מכל צד, וְלַעֲלָמִין לָא סְלִיק אֵילְנָא פִּד הָוָה בְּקַדְמִיתָא לְמַהוּי אֵילְנָא אבל לעולם אינו עולה אילן שנקצץ שיהיה כמו בתחילה להיות אילן שלם, כמו כן יש רשעים שמאריכים בשלוה קצת, וְכָל דָּא וְכָל זֶה, כלומר כל שלותם היא רק כדי לְהַשְׁמָדָם עֲדֵי עַד דהיינו לְעַקְרָא לֹון מְשַׁרְשֵׁין וּמְפֻלָּא לעקור אותם משורשם ומכל חלקם בקדושה, אבל טובת הצדיקים היא תמידית ונצחית לעולם הבא.

תו רְזָא אַחְרָא אֵית בְּהָאֵי עוד סוד אחר יש בזה עַל דְקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אָרִיךְ רוּגְזִיָּה בְּחַיִּיבֵיָּא בְּהָאֵי עֲלָמָא למה הקב"ה מאריך אפו ברשעים בעולם הזה, והוא בְּגִין דְהָאֵי עֲלָמָא אִיהוּ חוּלְקָא דְסֹטְרָא אַחְרָא לפי שעולם הזה הוא חלק הסטרא אחרא, כי מפני חטאו של אדם הראשון גבר בו הנחש, וניתן לאדם בחירה ויצר טוב ויצר הרע, לכן מי שרוצה להרשיע אין מעכבים בעדו, עד שעולם הזה הוא שלו ממש ויכול ליהנות ממנו כרצונו, מה שיטעימהו החיצונים לצבות בטן, ואין חוששים עליו כעת, משום דכתיב ומשלם לשונאו על פניו להאבידו, אבל וְעֲלָמָא דְאֵתִי אִיהוּ סֹטְרָא דְקְדוּשָׁה עולם הבא הוא חלק הקדושה, וְאִיהוּ חוּלְקָא דְצַדִּיקֵיָּא והוא חלקם של הצדיקים, כי שם מקום משכן לנשמות הצדיקים, ואין החיצונים יכולים ליכנס שם, לְמַהוּי צַדִּיקֵיָּא אֵינוֹן בְּעֶטְרָא דִיקְרָא דְמְאָרִיהוֹן בִּיה שיהיו שם הצדיקים בעטרה של כבוד מזוי השכינה, וְתַרִּין סֹטְרִין אֲלִין קְיִימִין דָּא לְקַבֵּל דָּא ושני צדדים אלו עומדים זה כנגד זה, כלומר אלו הב'

דָּא לְקַבֵּל דָּא, דָּא סְטָרָא דְקְדוּשָׁה, וְדָא סְטָרָא אַחְרָא דְמִסְאָבָא,
 דָּא קְיִימָא לְצַדִּיקֵיִיא, וְדָא קְיִימָא לְרִשְׁעֵיִיא, וְכֹלָא דָּא לְקַבֵּל דָּא,
 זְפֹאִין אֵינּוֹן צַדִּיקֵיִיא דְלִית לֹון חוּלְקָא בְּהַאי עֲלָמָא אֱלָא בְּעֲלָמָא
 דְּאֲתִי.

מתוק מדבש

עולמות הם צרות זה לזה שאי אפשר להשלימם, דָּא סְטָרָא דְקְדוּשָׁה עולם הבא הוא
 צד הקדושה, וְדָא סְטָרָא אַחְרָא דְמִסְאָבָא ועולם הזה הוא צד הסטרא אחרא הטמא,
 דָּא קְיִימָא לְצַדִּיקֵיִיא עולם הבא עומד מוכן לתת שכר לצדיקים, וְדָא קְיִימָא לְרִשְׁעֵיִיא
 ועולם הזה עומד ליהנות ממנו הרשעים, וְכֹלָא דָּא לְקַבֵּל דָּא והכל הוא זה כנגד זה,
 זְפֹאִין אֵינּוֹן צַדִּיקֵיִיא דְלִית לֹון חוּלְקָא בְּהַאי עֲלָמָא אֱלָא בְּעֲלָמָא דְאֲתִי אשרי
 חלקם של הצדיקים שאין להם חלק בעולם הזה אלא בעולם הבא, כי אין ראוי לצדיקים
 שיהנו מן הסטרא אחרא, ואם תראה צדיק וטוב לו, הוא מה שהקב"ה השפיע לו טוב
 לצורך עבודתו, ואין הוא מטמא את עצמו על ידי זה בתאוות עולם הזה ח"ו, ומה שיש
 רשע ורע לו, הוא מפני שלא עשה שום מצוה מימיו כדי שיהנה בה אפילו בעולם הזה,
 (ורצה לומר כי גם החיצונים יונקים מהקדושה, ועל ידי שהרשע עושה מצוה יונקים ממנה החיצונים,
 ויש לו שפע מהם בעולם הזה). (רמ"ק ומפרשים)

טעם לסלוק הצדיקים ואריכות ימי הרשעים

(י) **עַד דְּהוּוּ אֲזָלִי נְהִיר יִמָּא, וּמָטָא עֵידָן צְלוֹתָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר נְצִילִי צְלוֹתָא וְנִיזִיל, יְתָבוּ וְצִלוּ, לְבַתֵּר קָמוּ וְאֶזְלוּ. פֶּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (קהלת ח יד) יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ, אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם כַּמַּעֲשָׂה הַרְשָׁעִים וְגו' אָמַרְתִּי שְׁגָם זֶה הֶבֶל, הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ וְאֶתְמַר.**

דְּתַנִּינָן, עַל תְּרִין מַלִּין צַדִּיקָא מִסְתַּלְקִי מַעְלָמָא עַד לָא יִמְטִי זְמַנֵּיהּוּ, חַד עַל חוּבֵי דְרָא, דְּכַד אֶסְגִּיאוּ חַיִּיבָא בְּעַלְמָא אֵינוֹן זְפֵאִין

מתוק מדבש

”מאמר טעם לסלוק הצדיקים ואריכות ימי הרשעים” ומבואר בו כי סלוק הצדיקים מהעולם קודם זמנם הוא לסבת רבוי חובות הרשעים שבדור, שאז הצדיקים מסתלקים כדי למתק את הדין ולכפר על הדור, וכן לסבת יודע תעלומות שגלוי לפניו כי אלו הצדיקים אם יאריכו ימים ימשכו אחר רשעי הדור ויחמיצו טעמם. ומבאר כי אריכות ימי הרשעים הוא לסבת יודע תעלומות שגלוי לפניו שעתידים הם לחזור בתשובה, או שיצא מהם בנים צדיקים. באופן שהכל בחשבון אמת הגלוי לפניו יתברך.

(מקור המאמר צהר פרשת שמות דף י ע”צ גדלוג, וצניאור מטוק מדבש כרך ה עמ’ 10-ק)

עַד דְּהוּוּ אֲזָלִי נְהִיר יִמָּא בעור שהיו מהלכים רבי אלעזר ורבי יוסי בדרך, האיר היום, וּמָטָא עֵידָן צְלוֹתָא והגיע זמן התפלה, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לרבי יוסי נְצִילִי צְלוֹתָא וְנִיזִיל נתפלל תפלת שחרית ואחר כך נלך לדרכינו, יְתָבוּ וְצִלוּ ישבו והתפללו תפלה דמיושב ותפלה דמעומד, לְבַתֵּר קָמוּ וְאֶזְלוּ אחר כך קמו ממקומם והלכו לדרכם. פֶּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר לפרש מה שכתוב יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ פירוש בעולם הזה, אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם צער ויסורים כַּמַּעֲשָׂה הַרְשָׁעִים פירוש מה שהיה ראוי להגיע אל הרשעים על מעשיהם, ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, פירוש שבא להם טובה מה שהיה ראוי להגיע אל הצדיקים על מעשיהם, אָמַרְתִּי שְׁגָם זֶה הֶבֶל כי דבר זה גורם רפיון ביד האנשים בראותם טובת הרשעים ורעת הצדיקים (מלודות), הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ וְאֶתְמַר פסוק זה כבר פירשו חז”ל במדרשים ולמדנו אותו.

דְּתַנִּינָן, עַל תְּרִין מַלִּין צַדִּיקָא מִסְתַּלְקִי מַעְלָמָא עַד לָא יִמְטִי זְמַנֵּיהּוּ שלמדנו שעל שני דברים מסתלקים צדיקים מן העולם עד שלא מגיע זמנם, חַד עַל חוּבֵי דְרָא אחד מחמת חטאים שיש בדור, דְּכַד אֶסְגִּיאוּ חַיִּיבָא בְּעַלְמָא אֵינוֹן זְפֵאִין דְּמִשְׁתַּפְּחִי בֵּינֵיהּוּ אֶתְפְּסוֹן בְּחוּבֵיהוֹן כי כשמתרבים הרשעים בעולם הצדיקים שנמצאים ביניהם נתפסים בעונותיהם, ונשמתם עולות נסוד מייִן נוקצין למלכות שיתמתקו דיניה

דַּמְשַׁתְּפַחֵי בִּינִיּהוּ אֶתְפֶּסֶן בְּחֹבִיּהוֹן, וְחַד פֶּד אֶתְגְּלִי קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּי־סֶרְחוֹן לְבָתֵר, סְלִיק לֹון מַעְלָמָא עַד לָא מָטָא זְמַנִּיּהוּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מִגִּיעַ אֲלֵיהֶם פְּמַעְשָׂה הָרְשָׁעִים, מָטִי עֲלֵיהוּ דִּינָא דְלַעֲלִילָא פְּאִילוּ עֲבָדוּ חֻבִּין וְעוֹבְדִין דְּרִשְׁעִיָּא.

דְּהָא זְמַנָּא חָדָא שְׁאִיל רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי יַעֲקֹב אִישׁ כְּפַר אוֹנוּ בְּזְמַנָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא וְחֻבְרוֹי אֶסְתַּלְקוּ מַעְלָמָא וּמִיתוּ, בְּהָהוּא גְּוֹנָא לְרַבִּי מְאִיר, אָמַר לֵיהּ, וְכִי פְּתִיב דָּא בְּכַל אוֹרִייתָא פְּלָה, אָמַר לֵיהּ, וְלֹא, וְהָא אָמַר שְׁלֵמָה אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מִגִּיעַ אֲלֵיהֶם פְּמַעְשָׂה הָרְשָׁעִים, מָטִי עֲלֵיהוּ דִּינָא מְלַעֲלִילָא פְּאִילוּ עֲבָדוּ חֻבִּין וְעוֹבְדִין דְּרִשְׁעִיָּא, וַיֵּשׁ רְשָׁעִים שְׁמַגִּיעַ אֲלֵיהֶם פְּמַעְשָׂה הַצַּדִּיקִים, יְתַבִּי בְּשִׁקְט וּשְׁלֵם בְּהָאֵי עֲלָמָא, וְדִינָא לָא מָטָא עֲלֵיהוּ, פְּאִילוּ עֲבָדוּ עוֹבְדִין

מתוק מדבש

צִיחֻדָּה עַס ז"א וְלֹא תַקְלוֹף עַל הָעוֹלָם, וְחַד פֶּד אֶתְגְּלִי קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּי־סֶרְחוֹן לְבָתֵר וְאֶחָד כְּשַׁגְלוּי לַפְּנֵי הַקַּב"ה שִׁיחַטָּאוּ אַחַר כֵּךְ, סְלִיק לֹון מַעְלָמָא עַד לָא מָטָא זְמַנִּיּהוּ אַז מַסְלַק אוֹתָם מִן הָעוֹלָם עַד שֶׁלֹא מִגִּיעַ זְמַנָּם לְמוֹת הָדָא הוּא דְכְּתִיב, אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מִגִּיעַ אֲלֵיהֶם פְּמַעְשָׂה הָרְשָׁעִים פִּירוּשׁוֹ מָטִי עֲלֵיהוּ דִּינָא דְלַעֲלִילָא פְּאִילוּ עֲבָדוּ חֻבִּין וְעוֹבְדִין דְּרִשְׁעִיָּא מִגִּיעַ עֲלֵיהֶם דִּין שֶׁל מַעֲלָה שֶׁמִּסְתַּלְקִים מִן הָעוֹלָם כִּאִילוּ עָשׂוּ עֲוֹנוֹת וּמַעֲשִׂים שֶׁל הָרְשָׁעִים.

דְּהָא זְמַנָּא חָדָא שְׁאִיל רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי יַעֲקֹב אִישׁ כְּפַר אוֹנוּ, בְּזְמַנָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא וְחֻבְרוֹי אֶסְתַּלְקוּ מַעְלָמָא וּמִיתוּ כִּי פַעַם אַחַת שָׁאל רַבִּי יוֹסִי אֶת רַבּוֹ בְּזִמְנָן שְׂרַבִּי עֲקִיבָא וְחֻבְרוֹי נִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם וּמִיתוּ בְּמִיתוֹת מִשׁוֹנוֹת עַל יַדֵּי מַלְכוּת רוּמִי, בְּהָהוּא גְּוֹנָא לְרַבִּי מְאִיר וְכֵן שָׁאל רַבִּי מְאִיר לְרַבּוֹ בַּעֲנִין זֶה שֶׁל הַרוּגִי מַלְכוּת אָמַר לֵיהּ וְהַשְׂאֵלָה שֶׁשָּׁאלוּ רַבִּי יוֹסִי וּרְבִי מְאִיר מִרְבוּתֵיהֶם הִיתָה וְכִי פְּתִיב דָּא בְּכַל אוֹרִייתָא פְּלָה וְכִי כְּתוּב דְּבַר כֹּזֵה בְּכַל הַתּוֹרָה שֶׁצַּדִּיקִים יוֹמְתוּ בִּיסוּרִים כֹּאֲלוּ, אָמַר לֵיהּ הַשִּׁיבּוּ לָהֶם רְבוּתֵיהֶם, וְלֹא וְכִי לֹא כְּתוּב דְּבַר כֹּזֵה, וְהָא אָמַר שְׁלֵמָה הֲרִי אִמַר שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מִגִּיעַ אֲלֵיהֶם פְּמַעְשָׂה הָרְשָׁעִים שֶׁפִּירוּשׁוֹ מָטִי עֲלֵיהוּ דִּינָא מְלַעֲלִילָא פְּאִילוּ עֲבָדוּ חֻבִּין וְעוֹבְדִין דְּרִשְׁעִיָּא שֶׁמִּגִּיעַ עֲלֵיהֶם דִּין וִיסוּרִים מִלְּמַעֲלָה וְהִרְוָאָה אוֹתָם חוֹשֵׁב כִּאִילוּ עָשׂוּ עֲוֹנוֹת וּמַעֲשִׂים שֶׁל רְשָׁעִים, וַיֵּשׁ רְשָׁעִים שְׁמַגִּיעַ אֲלֵיהֶם פְּמַעְשָׂה הַצַּדִּיקִים פִּירוּשׁוֹ יְתַבִּי בְּשִׁקְט וּשְׁלֵם בְּהָאֵי עֲלָמָא שִׁוּשְׁבִים בְּהַשְׁקֵט וּשְׁלוּהַ בּוּזָה הָעוֹלָם, וְדִינָא לָא מָטָא עֲלֵיהוּ פְּאִילוּ עֲבָדוּ עוֹבְדִין דְּצַדִּיקִיָּא וְדִינָם וִיסוּרִים לֹא בָּאִים עֲלֵיהֶם וְהִרְוָאָה אוֹתָם חוֹשֵׁב כִּאִילוּ עָשׂוּ

נסיון לימוד התורה בדור האחרון

(יא) כִּמָּה נְסִיוֹנוֹת אֵית לְאַתְנַסְאָה יִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דְכְתִיב (שמות טו כה) שָׁם שָׁם לֹא חָק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסְהוּ לְמֹשֶׁה, וְאוֹרִיתָא אַתְחִזְרַת לִזְוֵן נְסִיוֹן לְאַנּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בֵּיהּ, וְהוּיֵן בְּעֵאקוּ סָגִי.

כְּגוֹוְנָא דְּמִצְרַיִם, דְּאַתְמַר בֵּיהּ (שם א כב) כָּל הַבֵּן הַיְלֹוד הַיְאֵרְהָ תִשְׁלִיכֶהוּ, וְדָא אוֹרִיתָא דְּבִכְתָּב, וְכָל הַבֵּת תְּחִיֵּן אוֹרִיתָא דְּבַעַל פֶּה, דְּתַרְוִיְהוּ אַנּוּן פֶּה וְלִשׁוֹן.

מתוק מדבש

"מאמר נסיון לימוד התורה בדור האחרון" ומבואר בו כי בדור האחרון יתנסו ישראל בנסיונות רבים, ובפרט העוסקים בתורה שימצאו בדוחק גדול. אכן מי שיתגבר ויעסוק בתורה הנה זה יזכה לתקון. ומבאר עוד כי העוסקים בתורה שבכתב ושבעל פה, והם תשב"ר ותלמידי חכמים, וכן המחזיקים ביד לומדי התורה, בכולם תאיר נשמת משה לסייעם להתגבר על הדוחק בעניות גשמית, ובעוני הדעת מחמת קושיות וכבודות, ויזכו כולם להתקן כראוי.

(מקור המאמר נתקוני זהר מדש דף קיא ע"א, וצנז'אור מתוק מדבש כרך 7 עמ' קיד-קטו)

ואז בדור האחרון כִּמָּה נְסִיוֹנוֹת אֵית לְאַתְנַסְאָה יִשְׂרָאֵל כמה נסיונות יתנסו ישראל קודם הגאולה האחרונה, כדי שיזדככו ויהיו ראויים אל הגאולה, הֲדָא הוּא דְכְתִיב זהו שכתוב שָׁם קודם הגאולה שָׁם לֹא חָק וּמִשְׁפָּט הרומזים על הדינים שיהיו, וְשָׁם נִסְהוּ היינו לְמֹשֶׁה רצה לומר לתלמידי החכמים העוסקים בתורה, וְאוֹרִיתָא אַתְחִזְרַת לִזְוֵן נְסִיוֹן לְאַנּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בֵּיהּ והתורה תחזור להם נסיון לאותם העוסקים ביה, וְהוּיֵן בְּעֵאקוּ סָגִי ויהיו בדוחק גדול, רצה לומר שיהיה נסיון לעסוק בתורה מפני דוחק הגלות והצרות.

ועתה מפרש כי כל בני ישראל יתוקנו בגלות על ידי לימוד התורה, כְּגוֹוְנָא דְּמִצְרַיִם כַּעֲיֵן שכתוב בגלות מצרים, דְּאַתְמַר בֵּיהּ שנאמר בה כָּל הַבֵּן הַיְלֹוד לבני ישראל, הַיְאֵרְהָ תִשְׁלִיכֶהוּ פירוש שיוליכו אותו לבית המדרש להתגדל שם בעסק אור התורה, כי יאורה הוא מלשון אור, וְדָא אוֹרִיתָא דְּבִכְתָּב וזהו אור התורה שבכתב שהילד יעסוק בו, ומה שכתוב וְכָל הַבֵּת תְּחִיֵּן "בת" רומזת על השכינה המקבלת חיים ומתחזקת בגלות על ידי הכל פיהם של תינוקות של בית רבן העוסקים בתורה, אוֹרִיתָא דְּבַעַל פֶּה ורצה לומר אחר שהילד למד התורה שבכתב, משם הוא יוצא לעסוק בתורה שבעל פה, דְּתַרְוִיְהוּ אַנּוּן פֶּה וְלִשׁוֹן כי שניהם הם פה ולשון, דהיינו התורה שבעל פה נקראת "פה" שהיא סוד המלכות, והתורה שבכתב נקראת "לשון" שהיא סוד התפארת והיסוד.

וּבְהוֹן תְּהֵא אַנְתָּ כְּבֹד פֶּה וְכַבֵּד לְשׁוֹן, וְלַחֲפִימָא בְּרַמְיָא, וְלִית מִיתָה
דְּמֵאֲרֵי דְנְהוֹרָא דְאֹרִייתָא אֶלָּא עֲנִיּוּתָא.

נסיונות הגלות האחרון ותועלתם

(יב) פְּגוּנָא דָּא בִּישְׂרָאֵל, פֶּד אֵינּוֹן מְחַלְלִין אֹרִייתָא, קְדָשָׁא בְּרִיף
הוא ייעול לון בְּגָלוּתָא דְבְּנֵי עֶשׂוֹ וּבְנֵי יִשְׁמַעֵאל, תַּחְתּוֹת
שְׁעִבּוּדָא דְלֵהוֹן, דְּדִרְגָּיִיהוּ פְּלִ"ב וְנַחֲ"שׁ, וְאֶתְדַּנּוּ תַּמָּן, וּבְהוֹן יִתְבָּרְרוּ
וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצְרְפוּ פְּצָרוֹף הַפְּסָף וְכַבְּחוֹן הַזָּהָב, הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב (זכריה יג

מתוק מדבש

ואמר על התלמידי החכמים העוסקים בתורה ובהון תְּהֵא אַנְתָּ ובהם תהיה אתה משה
כשתתגלגל בתלמידי חכמים הלומדים ב' התורות כְּבֹד פֶּה וְכַבֵּד לְשׁוֹן בגלות
הזה, כי בתורה שבעל פה יתעוררו קושיות, וילמדו אותה בכבודות, והתורה שבכתב דהיינו
בספר הזהר שזדעט שזפנימיות התפארת יהיה קשה ההבנה, כי הכל נכתב רק ברמז,
וְלַחֲפִימָא בְּרַמְיָא אבל החכמים יבינו את אותם הרמזים, (ה"ג) וְלִית מִיתָה לְמֵאֲרֵי
דְאֹרִייתָא אֶלָּא עֲנִיּוּתָא אין מיתה של בעלי התורה אלא העניות, רצה לומר כי עתה
בגלות התלמידי חכמים והמחזיקים בידי עוסקי התורה, מקיימים את התורה מעוני, וחשובה
להם במקום מיתה, אלא שתלמידי חכמים מתייסרים בקושיות התורה ומצטערים בעניים
יותר מעוני הממון.

"מאמר נסיונות הגלות האחרון ותועלתם" ומבואר בו כי הגלות האחרונה ונסיונותיה
הרבים היא כדי לכפר ולטהר את ישראל קדושים, עד שבעת הגאולה ימצאו
טהורים. ומבאר כי הברור והמבחן יהיה על ידי כובד עול הגלות והצרות, ורק העומדים
בנסיונות יזכו אז לגאולה.

(מקור המאמר צהר פרשת נשא זרעיא מהימנא דף קכד ע"א-ב' זלילוג, וצניאור ממוק מדזש כרך
יג עמ' קט-קי"א)

פְּגוּנָא דָּא בִּישְׂרָאֵל כעין זה הוא בישראל, פֶּד אֵינּוֹן מְחַלְלִין אֹרִייתָא כשהם
מחללים את התורה, אז בעון חלול התורה קְדָשָׁא בְּרִיף הוא ייעול לון
בְּגָלוּתָא דְבְּנֵי עֶשׂוֹ וּבְנֵי יִשְׁמַעֵאל הקב"ה יכניס אותם בגלות בני עשו ובני ישמעאל,
תַּחְתּוֹת שְׁעִבּוּדָא דְלֵהוֹן תחת השעבוד שלהם, דְּדִרְגָּיִיהוּ פְּלִב וְנַחֲ"שׁ שמדרגתם כלב
ונחש, כי מדרגת עשו היא כלב, ומדרגת ישמעאל היא נחש, וְאֶתְדַּנּוּ תַּמָּן והם נדונים
שם, וּבְהוֹן ובתוכם יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצְרְפוּ פְּצָרוֹף הַפְּסָף וְכַבְּחוֹן הַזָּהָב כלומר
הטומאה והזהמה שבהם מתעכלת ומתבטלת מעט מעט, עד שבעת הגאולה יצאו מהגלות

(ט) וצִרְפְּתִים כְּצָרְף אֶת הַכֶּסֶף וּבְחַנְתִּים כְּבַחַן אֶת הַזָּהָב, עַד דִּיתְקִיִּם בְּהוּ (ישעיה א יח) אִם יִהְיוּ חֲטָאִיכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ.

כְּגוֹוֶנָא דָא יתְעֵבִיד לְנִסְאָה לִזְוִן לְיִשְׂרָאֵל בְּפוּרְקָנָא בְּתַרְיִיתָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (דניאל יב י') יתְפָּרְרוּ וַיִּתְּלַבְּנוּ וַיִּצְרְפוּ רַבִּים, דְּאִינוּן מְסֻטְרָא דְטוֹב, וְקִימִין בְּנִסְיוֹנָא, וְהַרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים, אִינוּן מְסֻטְרָא דְרַע, וַיִּתְקִיִּם בְּהוּן (יחזקאל יג ט) וְאֵל אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ, וְקִטִּיל לִזְוִן.

מתוק מדבש

טהורים ככסף צרוף, כי הגלות מטהרת ודאי, הָדָא הוּא דְכְּתִיב זהו שכתוב בכנראה על לעתיד לבוא וצִרְפְּתִים כְּצָרְף אֶת הַכֶּסֶף וּבְחַנְתִּים כְּבַחַן אֶת הַזָּהָב שהקב"ה יצרף ויטהר את ישראל, עַד דִּיתְקִיִּם בְּהוּ עד שיתקיים בהם, מה שכתוב אִם יִהְיוּ חֲטָאִיכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ. (רמ"ק ומפרשים)

כְּגוֹוֶנָא דָא יתְעֵבִיד לְנִסְאָה לִזְוִן לְיִשְׂרָאֵל בְּפוּרְקָנָא בְּתַרְיִיתָא כַּעֲיִן זה יעשה הקב"ה לנסות את ישראל לפני גאולה האחרונה, כלומר כדי לברר את הנשמות הקדושות מן הנשמות הטמאות, יִנְסֵה הַקֶּבֱ"ה את ישראל על ידי שיכביד עליהם עול הגלות והצרות, והצדיקים המאמינים בה' שכל הצרות הם רק נסיונות והם לטובה, אלו יתלבנו ויטהרו מטומאתם, ויתדבקו בקונם ביתר שאת בתשובה ותפלה, והרשעים יצאו מכלל ישראל וישתמדו ויאבדו מתוך הקהל ולא יראו בטוב ה', הָדָא הוּא דְכְּתִיב זהו שכתוב יתְפָּרְרוּ וַיִּתְּלַבְּנוּ וַיִּצְרְפוּ רַבִּים דְּהִיִּנוּ דְּאִינוּן מְסֻטְרָא דְטוֹב אלו שהם מצד הטוב יתבררו, כי וְקִימִין בְּנִסְיוֹנָא שיעמדו בנסיון, ומה שכתוב וְהַרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים היינו אִינוּן מְסֻטְרָא דְרַע אלו שהם מצד הרע, וַיִּתְקִיִּם בְּהוּן ויתקיים בהם מה שכתוב וְאֵל אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ, וְקִטִּיל לִזְוִן וארץ העמים הורגת אותם.

סגולה לעמוד בכל הנסיונות

(יג) תֵּאָנָא, בְּמָה זָכוּ דְנִיָּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאל וְעִזְרִיָּה, דְּאִשְׁתְּזִיבוּ מֵאִינוּן נְסִיוֹנֵי, אֲלָא בְּגִין דְּלֹא אִסְתְּאַבוּ בְּמִיכְלִיהוֹן, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, פְּתִיב (דניאל א ח) וַיִּשֶׁם דְּנִיָּאל עַל לְבוּ אֲשֶׁר לֹא יִתְגַּאל בְּפַת בַּג הַמְּלֶךְ וְגו', וְתֵאָנָא בְּסִתְיָמָא דְּמִתְנִיתִין, מִיכְלָא דְּהָהוּא רָשַׁע בְּשָׂרָא בְּחֻלְבָּא הָוָה, וְגַבִּינָה עִם בְּשָׂרָא, בְּר מִיכְלָן אַחַרְנִין, וְדָא סְלִיק לֵיהּ בְּפִתּוּרִיהּ בְּכָל יוֹמָא.

וְדְנִיָּאל דְּאִסְתְּמַר מֵהָאֵי, פֶּד רָמוּ יְתִיהּ לְגוּבָא דְּאִרְיִיוּתָא, אִשְׁתְּלִים

מתוק מדבש

"מאמר סגולה לעמוד בכל הנסיונות" ומבואר בו כי הנזהר מלטמא עצמו במאכלות אסורות ובכללם בשר בחלב, זוכה להנצל ולעמוד בכל הנסיונות. ומוכיח זאת מדניאל שניצל מגוב האריות, ומחנניה מישאל ועזריה שניצלו מכבשן האש, ולא כפרו בקב"ה, והכל לפי שלא נהנו ממאכל אסור שהכין לפניהם נבוכדנצר הרשע. ומוסיף ומבאר כי הנזהר ממאכלות אסורות שורה ומתקיים בו צלם אלהים, וכל החיות ואומות העולם מתייראים ממנו ואינם יכולים להזיקו.

(מקור המאמר צהר פרשת משפטים דף קכה ע"ג, וצניאור מתוק מדבש כרך ו עמ' טרלט-טשא)

תֵּאָנָא, בְּמָה זָכוּ דְנִיָּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאל וְעִזְרִיָּה, דְּאִשְׁתְּזִיבוּ מֵאִינוּן נְסִיוֹנֵי בְּמָה זָכוּ אֱלוּ הַצְדִּיקִים שֶׁנִּיצְלוּ מֵאוֹתָם הַנְּסִיוֹנוֹת, רָצָה לֹמַר דְּנִיָּאל נִיצַל מִגּוֹב הָאֲרִיּוֹת, וְחַנְנִיָּה מִישָׁאל וְעִזְרִיָּה נִיצְלוּ מִכַּבְּשֵׁן הָאֵשׁ, אֲלָא בְּגִין דְּלֹא אִסְתְּאַבוּ בְּמִיכְלִיהוֹן אֲלָא לְפִי שְׁלֹא נִטְמְאוּ בְּמֵאכְלָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, פְּתִיב וַיִּשֶׁם דְּנִיָּאל עַל לְבוּ חֶשֶׁב בְּלָבוֹ וְהִתְעוֹרַר בְּדַבְרֵי, אֲשֶׁר לֹא יִתְגַּאל בְּפַת בַּג הַמְּלֶךְ וְגו' שְׁלֹא יִטְנֵף עֲצָמוֹ בְּמֵאכְלֵי הָאִסּוּר שֶׁהֵכִין לוֹ הַמֶּלֶךְ, וְתֵאָנָא בְּסִתְיָמָא דְּמִתְנִיתִין וְלִמְדַנּוּ בְּסוּד הַמְּשֻׁנָּה, מִיכְלָא דְּהָהוּא רָשַׁע בְּשָׂרָא בְּחֻלְבָּא הָוָה וְגַבִּינָה עִם בְּשָׂרָא מֵאכְלוּ שֶׁל אוֹתוֹ הַרְשַׁע נְבוּכַדְנֶצַּר הִיָּה בְּשַׂר בְּחֻלְבֵי וְגַבִּינָה עִם בְּשַׂר, וְאֵת מֵאכַל זֶה הֵכִין לְדְנִיָּאל וְחֻבְרִיו, בְּר מִיכְלָן אַחַרְנִין חוּץ מִמֵּאכְלִים אַחֵרִים שֶׁהֵכִין לוֹ, וְדְנִיָּאל וְחֻבְרִיו לֹא אָכְלוּ אֶפְיָלוֹ שְׂאֵר מֵאכְלִים כְּגוֹן פִּירוֹת שֶׁהָיוּ עַל שִׁלְחָנוֹ שֶׁל נְבוּכַדְנֶצַּר לְפִי שֶׁשִׁלְחָנוֹ הִיָּה מֵרַכְבָּה לְסִטְרָא אַחֲרָא, וְדָא סְלִיק לֵיהּ בְּפִתּוּרִיהּ בְּכָל יוֹמָא וְזֶה הַמֵּאכַל עָלָה עַל שִׁלְחָנוֹ בְּכָל יוֹם, (וְזֶה פֶּתִיב הַמֶּלֶךְ, ב"ג רֵאשִׁי תְּבוֹת בִּישַׁר גִּבְיִנָּה), וְהִיָּה עוֹשֶׂה זֶה, לְהִיָּוֵת שִׁלְחָנוֹ שֶׁלְחַן הַמֶּלֶךְ רִמּוֹ לְשִׁלְחָן שֶׁר הַטְּמֵא, לְהֵאֲחִיזוֹ לְמַעְלָה בְּסוּד גְּדֵי בְּחֻלְבֵי אֱמוּ, וְלִגְרוֹם אֲחִיזָה לְחִיצוֹנִים וְלִהְרִיב אֵת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וְדְנִיָּאל דְּאִסְתְּמַר מֵהָאֵי וְדְנִיָּאל שֶׁנִּשְׁמַר מֵאֲכֹל בְּשַׂר בְּחֻלְבֵי, פֶּד רָמוּ יְתִיהּ לְגוּבָא דְּאִרְיִיוּתָא אִשְׁתְּלִים בְּצוּלְמָא דְּמֵאֲרִיָּה כִּשְׁהִשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ לְגוֹב הָאֲרִיּוֹת הִיָּה

בְּצוּלְמָא דְמַאֲרִיָּה, וְלֹא שְׁנֵי צוּלְמִיָּה לְצוּלְמָא אַחְרָא, וְעַל דָּא דְחֵלּוּ אַרְיִינֻותָא מְנִיָּה, וְלֹא חֲבֵלוּהוּ.

וְהָהוּא רָשַׁע בְּשַׁעְתָּא דְמַלְכוּתָא אַתְעָדִי מְנִיָּה, (עין דניאל ד כט) וְעַם חֵיות בְּרָא הָהוּא מְדוּרִיָּה, אַעְדִּי צוּלְמָא דְאַנְפּוּי מְנִיָּה, וּמַהֲהוּא יוֹמָא לָא אַתְחַזִּי צוּלְמִיָּה צוּלְמָא דְבַר נֶשׁ, וְכֹל בְּעִירָא דְאַתִּי אַתְחַזִּי לִיָּה צוּלְמָא דְזַיְנִיָּה, וְנוֹקְבִיָּה, וְהוּוּ אַתְיִין עֲלִיָּה פְּלָהוּ, וּבְכַמְהָ זְמַנִּין הוּוּ אַכְלִין לִיָּה חֵיות בְּרָא, בַּר דְאַתְגָּזַר הָאִי עוֹנֶשָׁא עֲלִיָּה, בְּגִין דְכְּתִיב (חֲבֻקֵק א י) וְהוּא בְּמַלְכִים יִתְקַלֵּס, בְּגִין כֶּף פְּלֹא יִתְקַלְסוּ בֵּיָה פֶל הָהוּא זְמַנָּא.

תָּא חֲזִי מַה פְּתִיב, (דניאל א טו) וְלִמְקַצַּת יָמִים עֲשָׂרָה נִרְאָה מְרַאֲיָהם טוֹב מְפָל הַיְלָדִים הָאוּכְלִים אֶת פֶּת בַּג הַמְּלֶךְ, נִרְאָה מְרַאֲיָהם טוֹב, דְּצוּלְמָא דְמַאֲרִיָּהוּן לָא אַעְדִּיאוּ מְנַהוּן, וּמַאֲחַרְיִנִי אַעְדִּיאוּ, מֵאֵן גְּרִים

מתוק מדבש

נשלים בצלם אלהי"ם, וְלֹא שְׁנֵי צוּלְמִיָּה לְצוּלְמָא אַחְרָא וְלֹא נִשְׁתַּנָּה צִלְמוֹ הַקְדוּשׁ לְצִלְמוֹ אַחֵר, וְעַל דָּא דְחֵלּוּ אַרְיִינֻותָא מְנִיָּה וְלֹא חֲבֵלוּהוּ וְעַל כֵּן נִתִּירָאוּ הָאֲרִיות מִמְנוּ וְלֹא חֲבֵלוּהוּ.

וְהָהוּא רָשַׁע בְּשַׁעְתָּא דְמַלְכוּתָא אַתְעָדִי מְנִיָּה וְזֶה הַרְשַׁע נְבוּכַדְנֶצַּר בְּשַׁעֲהָ שְׂמִלְכוּתוֹ הוֹסֵרָה מִמְנוּ, כְּתוּב בּוּ וְעַם חֵיות בְּרָא הָהוּא מְדוּרִיָּה שְׁעַם חֵיות הַשְּׂדֵה הִיָּה מְדוּרוֹ, אַעְדִּי צוּלְמָא דְאַנְפּוּי מְנִיָּה כִּי סַר צִלְמוֹ מִפְּנֵי מִמְנוּ, וּמַהֲהוּא יוֹמָא לָא אַתְחַזִּי צוּלְמִיָּה צוּלְמָא דְבַר נֶשׁ וּמִיּוֹם הָהוּא לֹא הִיָּה נִרְאָה צִלְמוֹ וְצוּרְתוֹ כְּצוּרַת אֲדָם, וְכֹל בְּעִירָא דְאַתִּי אַתְחַזִּי לִיָּה צוּלְמָא דְזַיְנִיָּה וְנוֹקְבִיָּה וְכֹל בְּהַמָּה שְׂבָאָה נִרְאָתָה לָהּ צוּרְתוֹ כְּצוּרַת בְּהַמָּה שֶׁל מִינָהּ, וְלֹא כּוֹכַר אֵלָא כְּנֻקְבָה שְׁלֵה, וְהוּוּ אַתְיִין עֲלִיָּה פְּלָהוּ וְכֹל הַבְּהֵמוֹת בָּאוּ עֲלָיו, וּבְכַמְהָ זְמַנִּין הוּוּ אַכְלִין לִיָּה חֵיות בְּרָא וּבְכַמְהָ פְּעַמִּים רָצוּ חֵיות הַשְּׂדֵה לֵאכְלוּ וּלְטַרְפוּ, בַּר דְאַתְגָּזַר הָאִי עוֹנֶשָׁא עֲלִיָּה אֵלָא שְׁנַגְזוּר עֲלָיו זֶה הָעוֹנֶשׁ שְׁחִיות יְבוֹאוּ עֲלָיו, לְכֵן נִשְׂאָר בַּחַיִּים, וְהַטַּעַם שֶׁנִּעֲנַשׁ בְּגִין דְכְּתִיב בְּנְבוּכַדְנֶצַּר וְהוּא בְּמַלְכִים יִתְקַלֵּס פִּירוּשׁ שְׁהִיָּה מִתְקַלֵּס וּמִלְעִיג בְּמַלְכִים בְּמָה שְׁהִיָּה מִעֵנָה אוֹתָם בְּמִשְׁכַּב זָכַר, בְּגִין כֶּף פְּלֹא יִתְקַלְסוּ בֵּיָה פֶל הָהוּא זְמַנָּא בְּשִׁבְלֵי זֶה כֹּל הַחֵיות הִיוּ מִתְקַלְסוֹת בּוּ בְּמִשְׁכַּב זָכַר כֹּל זְמַן הָהוּא שְׁנַגְזוּר עֲלָיו.

תָּא חֲזִי מַה פְּתִיב בְּדִנְיָאֵל חֲנַנְיָה מִישְׂאֵל וְעוּרִיָּה (לְפִינֵינוּ נְפֻסוֹק) וּמְקַצַּת יָמִים עֲשָׂרָה נִרְאָה מְרַאֲיָהם טוֹב וּבְרִיאֵי בֶשֶׁר מְפָל הַיְלָדִים הָאוּכְלִים אֶת פֶּת בַּג הַמְּלֶךְ פִּירוּשׁ עוֹד יוֹתֵר מִשְׂאֵר הַיְלָדִים, וּמַה שְׁכְּתוּב נִרְאָה מְרַאֲיָהם טוֹב טַעַם הַדְּבַר דְּצוּלְמָא דְמַאֲרִיָּהוּן לָא אַעְדִּיאוּ מְנַהוּן לְפִי שְׁצִלְמוֹ הָאֱלֹהִי"ם לֹא סַר וְלֹא נִסְתַּלַּק מֵהֶם, וּמַאֲחַרְיִנִי

סֵפֶר הַלּוּמַד בַּסֵּפֶר הַזֶּה יִנְצַל מֵהַחִיצוֹנִים **הַזֶּהָר** מִזֶּה
הַי, בְּגִין דְּלֹא אֶתְגַּעְלוּ בְּגִיעוּלֵי מִיכְלִיהוֹן, זָפָא חוּלְקִיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל,
דְּכֻתִּיב בְּהוּ וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תְּהִיּוֹן לִי.

הַלּוּמַד בַּסֵּפֶר הַזֶּהָר סְגוּלָתוֹ לְהַנְצִל מֵהַחִיצוֹנִים
(יד) וְהָאִי חֲבוּרָא הוּא פְּגוּוּנָא דְתַבְתַּנַּח דְּאַתְפְּנֵשׁ בֵּיהּ פְּל מִיָּן וּמִיָּן,
הָכִי מְתַפְּנֵשִׁין בְּהָאִי חֲבוּרָא פְּל נְשַׁמְתִּין דְּצַדִּיקָא וְאַנְשֵׁי

מתוק מדבש

אַעֲדִיאוּ וּמִילְדִים אַחֲרִים שֶׁאֵכְלוּ מֵאֲכֻלוֹת אֲסוּרוֹת נִסְתַּלַּק הַצֶּלֶם אֱלֹהִיִּם, וְאִפִּילוּ הַגּוֹיִם
שֶׁאִינֵם יוֹדְעִים מֵעֵינֵן צֶלֶם אֱלֹהִיִּם עִם כָּל זֹאת אֵימַת נִשְׁמָה הַקְּדוּשָׁה עֲלֵיהֶם, כַּעֲיֵן הַחַיּוֹת
שֶׁמִּתִּירָאוֹת מִצֶּלֶם אֱלֹהִיִּם כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב וּמוֹרָאכֶם וַחֲתַכְּם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ, מֵאַן
גָּרִים הָאִי מִי גֵרָם לֵהֵם זֹאת, בְּגִין דְּלֹא אֶתְגַּעְלוּ בְּגִיעוּלֵי מִיכְלִיהוֹן לִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְגַּעְלוּ
בְּגִיעוּלֵי מֵאֲכֻלָּם, זָפָא חוּלְקִיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁרֵי חֲלַקְּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּכֻתִּיב בְּהוּ וְאַנְשֵׁי
קֹדֶשׁ תְּהִיּוֹן לִי וְלֹא תֵּאֲכְלוּ מֵאֲכֻלוֹת אֲסוּרוֹת. (רמ"ק ור"א"ג וּמְפֻרָשִׁים)

"מֵאֲמַר הַלּוּמַד בַּסֵּפֶר הַזֶּהָר סְגוּלָתוֹ לְהַנְצִל מֵהַחִיצוֹנִים" וּמְבוּאָר בּוֹ כִּי חֲבוּרָא סֵפֶר הַזֶּהָר
הוּא כְּתֻבַת נַח, כִּי הַתְּלַמִּידֵי חֲכָמִים הִרְאוּיֵם הַעוֹסְקִים בְּפִנְיָמוֹת, יִמְצְאוּ בּוֹ בְּגֻלוֹת מַחְסֵה
מֵהַחִיצוֹנִים. וּמְבוּאָר כִּי בְּדוֹר הָאַחֲרוֹן כְּשִׁיתְּגַלֶּה סֵפֶר הַזֶּהָר אֲזִי רַבִּים יִתְאַסְפוּ לְעִסוּק בּוֹ,
וְעַל יְדוֹ יִשְׁכִּילוּ לְעִבּוֹד וּלְדַעַת אֶת ה', וַיְהִיָּה גַם לֵהֵם הַלִּמּוּד לְסְגוּלָה וּלְמַחְסֵה מִפְּנֵי
כּוֹחוֹת הַחִיצוֹנִים. וּמִסִּיק כִּי בְּאַלְף הַשְּׁבִיעִי יִזְכּוּ כָּל אֵלּוֹ לְהַתְקִיִּים לְעוֹלָם וְעַד, וְנִשְׁמַתָּם
תֵּאִיר כְּכּוֹכְבִים רוֹחֲנִים.

(מְקוֹר הַמֵּאֲמָר בְּמִקּוּנֵי זֶהָר חֲדָשׁ דְּף קִיד ע"א, וּצְנִיאוֹר מִמוֹק מְדַבֵּשׁ כַּכֵּךְ ד' ע"א טו-טז)

וְהָאִי חֲבוּרָא הוּא פְּגוּוּנָא דְתַבְתַּנַּח וַחֲבוּרָא זֶה שֶׁל סֵפֶר הַזֶּהָר הוּא צְנִינָה כִּמוֹ תִּיבַת
נַח שֶׁהִיטָה צְנִינָה, דְּאַתְפְּנֵשׁ בֵּיהּ פְּל מִיָּן וּמִיָּן שֶׁנִּאֲסַפּוּ בָּהּ כָּל מִיָּן וּמִיָּן מִמִּינֵי
הַחַיּוֹת וְהַבְּהֵמּוֹת וְהַעוֹפּוֹת, כִּדִּי לְהַנְצִל מִמִּי הַמְּבוּל, הָכִי מְתַפְּנֵשִׁין בְּהָאִי חֲבוּרָא פְּל
נְשַׁמְתִּין דְּצַדִּיקָא וְאַנְשֵׁי מְדוֹת כַּךְ מֵתֵאֲסַפּוֹת לְעִסוּק בְּחִיבּוּר הַזֶּה כָּל הַנִּשְׁמּוֹת שֶׁל
כָּל מִינֵי צַדִּיקִים הַמוֹשְׁרָשׁוֹת צַעֲשֵׁר סְפִירוֹת, לְהִיּוֹת לֵהֵם לְמַקְלַט מֵהַחִיצוֹנִים הַמִּתְּגַבְּרִים

מדות, דַּאֲתָמַר בְּהוֹן (תהלים קיח ב) זֶה הַשַּׁעַר לַיהוָה צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ, וְאַחֲרָנֵין דְּלָאוּ צְדִיקִים אֲתַדְחִין מִתַּמָּן.

וְכַד אֲתַגְלִיאַי הָאֵי חֲבוּרָא בְּעָלְמָא, סְגִיאִין מִתְּפַנְשִׁין לְגַבְהָ, דַּאֲתָמַר בְּהוֹן (דברים כט יד) פִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פִּהּ וְגוֹמֵר, וְאֶת אֲשֶׁר אֵינְנוּ פִּהּ, בְּהָאֵי חֲבוּרָא עִמָּנוּ הַיּוֹם.

וְעַלֵּיהוּ אֲתָמַר (דניאל יב ג) וּמְצַדִּיקֵי הָרַפִּים פְּכוּכְבִּים לְעוֹלָם וְעַד, פְּאֲנוּן פּוּכְבֵּיא דִּיהוֹן קִימִין לְעָלָם וְלְעָלְמֵי עָלְמֵיא.

מתוק מדבש

בגלות, דַּאֲתָמַר בְּהוֹן שנאמר בהם זֶה הַשַּׁעַר לַיהוָה היינו השכינה הנקראת "שער ליהו"ה", כי דרכה עולים ונכנסים ציטוד דז"ל הנקרא הו"ה, שזו המנוע ומקור סודות התורה, צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ רצה לומר כל מיני צדיקים המצדיקים את מעשיהם לאביהם שבשמים, כולם עולים ונכנסים דרך השכינה לציטוד דז"ל לקבל ממנו את סודות התורה, וזה נאמר על כל מיני צדיקים, וְאַחֲרָנֵין דְּלָאוּ צְדִיקִים אֲתַדְחִין מִתַּמָּן ואחרים שאינם צדיקים אלא רשעים הם נדחים מהבנת והשגת סודות התורה שבספר הזהר, כמו תיבת נח שהיתה דוחה את הרשעים, וגם אותם הבהמות וחיות שקלקלו לא קיבלה אותם התיבה.

וְכַד אֲתַגְלִיאַי הָאֵי חֲבוּרָא בְּעָלְמָא וכשיתגלה חבור זה של ספר הזהר בעולם הזה (שהיה גנוז ונעלם מעת שנתחבר, עד תחילת אלף הששי שאז הגיע זמן התגלותו, וזה מורה שהיה עיקר צורכו לסוף הגלות בירידת השכינה אל תכלית הנפילה, כדי שיהיה לה סמך בסוף גלותונו זו שחשכו מאורי האור מכל וכל), ואז סְגִיאִין מִתְּפַנְשִׁין לְגַבְהָ הרבה בני אדם יתאספו אליו לעסוק בו, דַּאֲתָמַר בְּהוֹן שנאמר בהם פִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פִּהּ וְגוֹמֵר רצה לומר אותם הנשמות שזכו להיות שם בעת חיבור ספר הזהר, וְאֶת אֲשֶׁר אֵינְנוּ פִּהּ בְּהָאֵי חֲבוּרָא עִמָּנוּ הַיּוֹם וגם אותם הנשמות העומדות לרדת לעולם הזה להתלבש בגוף, כולם יתאספו וילמדו בספר הזהר וישכילו בו לעבוד ולדעת את ה', ויהיה להם למחסה מפני כחות החיצונים.

וְעַלֵּיהוּ אֲתָמַר ועליהם נאמר וּמְצַדִּיקֵי הָרַפִּים הם נשמות הרבות המצדיקות את עצמן במעשיהן הטובים ועובדים את ה', ומתאספים לעסוק בספר הזהר, הם יאירו פְּכוּכְבִּים לְעוֹלָם וְעַד, ומפרש שאין הכונה על הכוכבים הגשמיים שיכולו באלף השביעי, אלא (ה"ג) דְּאֲנוּן פְּכוּכְבֵּיא דִּיהוֹן קִימִין לְעָלָם וְלְעָלְמֵי עָלְמֵיא שהם ככוכבים העליונים שיהיו קיימים לעולם ולעולמי עולמים, שהם ענפי התפארת שהוא השמים העליונים, דהיינו שהנשמות ההם יתקיימו אחר ביטול כל ההויה ויתחדש העולם אחר אלף הששי. (למ"ק כג"ד ומפרשים)